

Specifika dobrovolníků v domovech pro seniory

Bc. Kateřina Sovadinová

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Kateřina Sovadinová
Osobní číslo: H150153
Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Specifika dobrovolníků v domovech pro seniory

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti dobrovolnictví a péče o seniory.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu dotazníkovou metodou.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4138-3.

FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha: Agnes, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. Fenomén stáří. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jana Krausová, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **22. listopadu 2016**

Termín odevzdání diplomové práce: **20. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 22. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.2.2017

.....
.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užívá-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k větší výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá specifiky dobrovolníků v domovech pro seniory. V teoretické části popisuje historii, formy a typy dobrovolnictví a legislativní ukotvení dobrovolnictví v České republice. Vymezuje dobrovolníka a jeho motivaci k dobrovolnictví. Pozornost věnuje stáří a jeho projevům, seniorům a definuje domovy pro seniory.

Empirická část vymezuje výzkumný problém a cílem výzkumu bylo zjistit a analyzovat specifika dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. Pro dosažení cíle, byly formulovány výzkumné otázky a hypotézy. Využili jsme kvantitativního výzkumu a dotazníkovou metodu. Analýza dat shrnuje veškeré získané informace od respondentů, dobrovolníků v domovech pro seniory.

Klíčová slova: dobrovolnictví, dobrovolník, motivace, domovy pro seniory, senior, stáří

ABSTRACT

The thesis deals with the specifics of the volunteers in rest homes. In the theoretical part describes the history, forms and types of volunteering and the legislative basis for volunteering in the Czech Republic. Defines the volunteer and his motivation for volunteering. Attention to old age and its manifestations, seniors, and defines rest homes.

The empirical part defines the research problem and the aim of the research was to identify and analyze the specifics of the volunteers who perform volunteer work in rest homes. To achieve the objectives, were formulated the research questions and hypotheses. We used advantage of quantitative research and questionnaire method. Data analysis summarizes all the information obtained from the respondents, the volunteers in rest homes.

Keywords: volunteering, volunteer, motivation, rest homes, senior, old age

Ráda bych poděkovala Mgr. Janě Krausové, Ph.D. za její čas, spolupráci a rady, které mi poskytla při zpracování diplomové práce. Děkuji své rodině za podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 DOBROVOLNICTVÍ.....	13
1.1 VÝVOJ DOBROVOLNICTVÍ.....	15
1.1.1 Dobrovolnictví v České republice.....	15
1.1.2 Dobrovolnictví v zahraničí.....	16
1.2 FORMY DOBROVOLNICTVÍ.....	18
1.3 TYPY DOBROVOLNICTVÍ.....	19
1.4 FORMÁLNÍ A NEFORMÁLNÍ DOBROVOLNICTVÍ.....	21
1.5 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	22
2 DOBROVOLNÍK.....	25
2.1 VYMEZENÍ DOBROVOLNÍKA.....	25
2.2 PŘEDPOKLADY PRO PRÁCI DOBROVOLNÍKA.....	28
2.3 MOTIVACE K DOBROVOLNICTVÍ.....	28
2.4 PŘÍNOS DOBROVOLNICTVÍ PRO DOBROVOLNÍKA.....	30
3 SENIOŘI JAKO SPECIFICKÁ SKUPINA.....	32
3.1 VYMEZENÍ POJMU STÁŘÍ.....	33
3.2 PROJEVY STÁŘÍ.....	34
3.2.1 Tělesné projevy.....	34
3.2.2 Psychické změny.....	35
3.2.3 Sociální změny.....	35
3.3 PÉČE O SENIORY V HISTORII.....	35
3.4 DOMOVY PRO SENIORY.....	36
3.4.1 Poskytované služby.....	37
3.4.2 Dobrovolná činnost pro seniory.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
4 METODOLOGICKÁ ČÁST.....	41
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	41
4.2 CÍL VÝZKUMU A HYPOTÉZY.....	42
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	43
4.4 POJETÍ VÝZKUMU.....	44
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU.....	44
4.6 VÝZKUMNÁ TECHNIKA.....	47
4.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	48
5 ANALÝZA DAT.....	49

5.1	INTERPRETACE A DISKUZE.....	73
5.2	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	82
	ZÁVĚR	84
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	86
	SEZNAM GRAFŮ	93
	SEZNAM TABULEK.....	94
	SEZNAM PŘÍLOH.....	95

ÚVOD

Dobrovolnictví bylo a je velmi pozoruhodné a mimořádné a to jak v minulosti, tak i v současnosti na celém světě. Proto je dobré, že se dobrovolnictví neustále rozvíjí, je podporováno, medializováno a klade důraz na participaci lidí na životě společnosti.

Dobrovolnictví přináší uspokojení a určité „zisky“ jak dobrovolníkům samotným, tak i těm, kteří tuto pomoc potřebují a uvítají. Dobrovolníkem se může stát každý, i když motivace bude různá. Někteří dobrovolníci touží upřímně pomoci druhým, jiní chtějí získat praxi a rozhled pro své zaměstnání či svou budoucnost a někteří chtějí jen příjemně vyplňovat svůj volný čas či získat dobrovolnickou činností i nějaké zkušenosti.

Cílem diplomové práce je analyzovat specifika dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory a sdílí svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch seniorů ve vybraných domovech pro seniory.

Teoretická část diplomové práce je rozdělena na tři kapitoly. V první kapitole si vymezíme dobrovolnictví, charakterizujeme dobrovolnictví v České republice a v zahraničí, dále se seznámíme s formami a typy dobrovolnictví a také s legislativou, která se věnuje dobrovolnictví. V druhé kapitole si vymezíme pojem dobrovolník a zmíníme se o motivaci k dobrovolnictví. Ve třetí kapitole si charakterizujeme seniory jako specifickou skupinu, vymezíme si pojmy stárnutí, projevy stáří, mezi něž patří tělesné, psychické a sociální změny. Zmíníme se o péči o seniory v historii a navážeme na vymezení domovů pro seniory, na poskytované služby v těchto zařízeních a také se seznámíme s dobrovolnou činností u seniorů v domovech pro seniory.

V empirické části zjistíme profil typického dobrovolníka, jeho motivaci k dobrovolnictví, nejčastěji vykonávané činnosti se seniory v domovech pro seniory. Zjistíme, zda dobrovolnická činnost ovlivňuje subjektivní vnímání na zdraví dobrovolníků a také zda existují rozdíly ve vykonávání dobrovolnické činnosti mezi jednotlivými věkovými kategoriemi. Stanovíme si dílčí cíle, výzkumné otázky a hypotézy. Použijeme kvantitativní výzkum a dotazníkové šetření. Záměrným výběrem si určíme výběrový soubor, tedy dobrovolníky, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory a to na základě výběru jen těch domovů pro seniory v České republice, které dobrovolníky mají a evidují.

Závěr bude patřit vyhodnocení a interpretaci výsledků výzkumu a podání doporučení pro praxi.

Přínosem diplomové práce bude především zjištění specifík dobrovolníků v domovech pro seniory, ale také jak jsou dobrovolníci zastoupeni v jednotlivých věkových skupinách a náš výzkum nám zodpoví, na které věkové skupiny se zaměřit, jak je oslovit a motivovat, aby posílili řady stávajících dobrovolníků. Diplomová práce má význam z hlediska zaměření se na dobrovolnictví, které je i v dnešní době velmi potřebné, smysluplné a to nejen dobrovolnickou činností určenou pro seniory.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOBROVOLNICTVÍ

Vymezení pojmu dobrovolnictví není přesně definováno, neexistuje definice, která by byla ta jediná možná. Dobrovolnictví je činnost, kterou si člověk zvolí svobodně a vykonává ji ve prospěch druhých, aniž by očekával finanční nebo jinou odměnu. Podstatou dobrovolnictví je solidarita, nezištná pomoc a sounáležitost. Tuto činnost může vykonávat každý člověk bez ohledu na pohlaví, rasu, vyznání nebo věk. Dobrovolnictví lze vykonávat v České republice, ale i v zahraničí. Autoři odborné literatury, kteří se zabývají dobrovolnictvím, se odlišují v definování tohoto pojmu.

Pro společnost má dobrovolnictví význam zejména v tom, že podporuje občanskou aktivitu a zapojuje občany do tvorby jejich vlastního životního prostoru – do identifikace a řešení problémů. Dobrovolnická činnost poskytuje prostor pro sociální začlenění nezaměstnané části populace i pro smysluplné využití volného času výdělečně činných občanů. Cílem rozvoje dobrovolnictví je posílení sociální soudržnosti ve společnosti a také jedním z nejvýznamnějších současných modernizačních trendů. (Šormová a Klégrová, 2006)

Tošner a Sozanská (2006, s. 18) uvádí, že: „Dobrovolnictví není oběť, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacením v mezilidských vztazích.“

Dobrovolnictví poskytuje mnoho výhod pro duševní a fyzické zdraví. Pomáhá proti stresu, hněvu a úzkosti. Nic nezmiňuje stres lépe než smysluplné spojení s jinou osobou. Dobrovolnictví bojuje proti depresi a přináší dobrovolníkovi radost. Bez ohledu na věk dokáže dobrovolnictví udržet psychickou rovnováhu a přidat další chuť do života. (Segal a Robinson, 2016)¹

¹ Volunteering provides many benefits both mental and physical health. Volunteering helps counteract the effects of stress, anger and anxiety. Nothing relieves stress better than a meaningful connection to another person. Volunteering combats depression and makes you happy. Whatever your age volunteering keeps you mentally stimulated, and adds more zest to your life.

Všeobecná deklarace o dobrovolnictví popisuje dobrovolnictví jako základní stavební prvek občanské společnosti. Do života to přináší nejvznešenější aspirace lidstva – touha po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny lidi. (iave, 2016)²

Nahlédneme-li do knihy Goldmanna (2006, s. 87) zjistíme, že pod dobrovolnictvím si lze představit neplacenou a nekariévní činnost, kterou dělají lidé proto, aby pomohli svým bližním, skupině, komunitě nebo společnosti. Je to činnost bez národku na mzdu a práce, která není vykonávána jako finanční nutnost, ani pro obživu, ani pro zajištění budoucnosti potomků.

Frič a Vávra (hest, 2012a) definují dobrovolnictví jako organizovanou i neorganizovanou pomoc jiným lidem mimo rodinu, vykonávanou ze svobodné vůle a bez nároku na odměnu.

Podobně vymezuje dobrovolnictví i Křesťanské sdružení mladých lidí (YMCA), které uvádí, že dobrovolnictví je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Dobrovolník za tuto činnost nedostává finanční odměnu, ale často nedocenitelný dobrý pocit z pomoci ostatním. (usti.ymca, 2007)

Dobrovolná pomoc má v současné době dvě zvláštní hranice. Na jedné straně se dobrovolnictví stává módním fenoménem, především mezi mladými lidmi, a na druhé straně mnoho lidí této činnosti nerozumí a odsuzují ji. Západně od našich hranic je dobrovolnictví samozřejmou součástí každodenního života a můžeme se zde setkat s množstvím různých typů dobrovolnictví, které přeměňují pasivní obyvatele v aktivní občany. (Dlouhá, Ježková a Caha, 2001, s. 3)

O dobrovolnictví mají zájem jak studenti, tak i starší lidé a lidé aktivně pracující. Dobrovolnictví můžeme vykonávat v různých oblastech. Například pomoc při katastrofách, v nemocnicích, v sociálních institucích, ve zdravotnictví, školství, volnočasových aktivitách atd. V oblasti sociálních služeb je práce dobrovolníků velmi prospěšná a potřebná. (Hozová, 2009)

V roce 2001 byl Organizací spojených národů vyhlášen Mezinárodní rok dobrovolníků a rok 2011 byl Radou Evropské Unie vyhlášen jako Evropský rok dobrovolných činností,

² Volunteering is a fundamental building block of civil society. It brings to life the noblest aspirations of humankind – the pursuit of peace, freedom, opportunity, safety, and justice for all people.

což svědčí o velkém významu dobrovolnictví pro společnost. Zároveň stojí za zmínku, že mezinárodním dnem dobrovolníků se stal 5. prosinec.

1.1 Vývoj dobrovolnictví

Ve všech kulturách a dobách v minulosti se můžeme setkat s jistou činností lidí, ve které se aktivně angažovali pro blaho ostatních. Dobrovolnictví je společenským jevem, který se rozmáhá nejen v České republice, ale i v zahraničí a je uznávanou a vyhledávanou formou pomoci druhým lidem. I přesto, že se dobrovolnictví u nás prosadilo, musíme podotknout, že v západních zemích jsou v tomto ohledu vyspělejší.

1.1.1 Dobrovolnictví v České republice

Dobrovolnictví na našem území spadá hluboko do středověku, kdy hlavní zásluhu na péči o sociálně potřebné lidi měla církev, ale i tento monopol církve na organizovanou dobročinnost postupně slábnul. Husitská revoluce posílila vliv měšťského stavu a zvýšila zájem měšťanů o dobročinné aktivity. Budovy klášterů a mnišských bratrství byly konfiskovány a poskytnuty světským charitám a nadacím, založených pro humanitární účely. (Frič, 2001, s. 23)

V devatenáctém století, doba tzv. Národního obrození je spjata s liberalizací veřejného života. Zhruba od roku 1830 vznikaly různé spolky, nadace a společnosti, které podporovaly rozvoj národní kultury, umění, vědy a vzdělávání. Rok 1918 je nazýván „zlatým věkem neziskového sektoru“, tento vývoj byl však přerušen německou okupací a po druhé světové válce nedošlo k jeho znovuzrození. (Břízová, 2016)

Vznikem socialistického státu byla tradice dobrovolnictví násilně přerušena a činnost všech forem nezávislých organizací byla cílevědomě a systematicky redukována a podřízena politickému vedení státu a komunistické strany a také podléhala přísné kontrole. Organizace, které nebyly sdruženy v tzv. Národní frontě, byly státem pronásledovány a likvidovány. Majetek nadací a spolků byl konfiskován. Skutečná aktivizace a obnova občanských iniciativ nastala až v osmdesátých letech 20. století a zejména po listopadu 1989. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 30)

Od této doby se postoje k dobrovolnictví mění, nicméně tempo změn zůstává relativně pomalé. (Brož a Tošner, 2012)³ Základem se stala myšlenka občanské společnosti založená na spolupráci a vzájemné solidaritě. Dochází k rozvoji neziskového sektoru a také k obnově spolků a sdružení, které byly potlačovány minulým režimem, zmíníme např. YMCA, Sokol apod. Dochází ke vzniku nových neziskových organizací, které stavěly svoji činnost na lidském nadšení a pomoci dobrovolníků. Řadíme zde i organizace s charitativním a sociálním či zdravotním zaměřením, které se snaží pomáhat těm, kteří jsou ve společnosti znevýhodněni a to nejen seniorům, ale např. i tělesně či mentálně handicapovaným. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 30-31)

Rok 1999 je spjat s Národním dobrovolnickým centrem Hestia, které realizuje aktivity v oblasti dobrovolnictví a neziskového sektoru. Vznikla s cílem rehabilitovat občanskou společnost prostřednictvím rozvoje, šíření a propagace dobrovolnictví. Hestia organizuje semináře, výcviky, projekty a funguje jak v rámci České republiky, tak i v zahraničí. (dobrovolník, 2016)

Rok 2001 byl vyhlášen Mezinárodním rokem dobrovolníků s cílem poskytnout informace o existenci a práci mnoha dobrovolníků, kteří pomáhají druhým lidem. Dalším rokem významným pro dobrovolnictví se stal rok 2011, který byl Radou ministrů EU vyhlášen Evropským rokem dobrovolnictví a to ve všech členských zemích na celý rok 2011. Hlavním cílem byla podpora občanského sektoru, zejména dobrovolné činnosti na celostátní, regionální i místní úrovni, řešit překážky bránící dobrovolným činnostem a také zlepšit povědomí o hodnotě a významu dobrovolnictví. (rvp, 2016)

1.1.2 Dobrovolnictví v zahraničí

Typické pro dobrovolnictví v Americe je, že velká část obyvatel Spojených států a Kanady cítí potřebu dělat něco pro druhé, i když nejsou napojeni na konkrétní organizaci. V Severní Americe existovala komunita vzájemně se podporujících občanů dříve, než byla vytvořena ústřední vláda. První osadníci v Americe vybudovali novou společnost založenou na dohodách uzavřených mezi svobodnými a rovnými lidmi. I v dalších stoletích se občanské

³ Since then, attitudes towards volunteering have been changing, however the pace of change remains relatively slow.

iniciativy v Americe účastnily na utváření veřejného a politického života. Bojovaly za zrušení otroctví, prováděly charitativní a osvětovou činnost apod. Vzniká více než pět set dobrovolnických center, jejichž posláním je propagace a podpora dobrovolnictví, realizace vlastních dobrovolnických programů, organizování seminářů, workshopů atd. Dobrovolnická centra spolupracují na státní i federální úrovni. Každá dobročinná iniciativa je podporována významnými osobnostmi politického, obchodního a církevního života. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 24-25)

V roce 1961 založil v Americe J.F. Kennedy Mírové sbory (Peace Corps), které mají podporovat přátelství na celém světě. Prezident Kennedy vyslovuje také památnou větu: „Nepete se, co může vaše země udělat pro vás, ptejte se, co můžete udělat pro svou zemi vy.“ (whitehouse, 2006)⁴ Dobrovolníci Mírových sborů se angažují v různých oblastech, jako jsou školy, neziskové organizace, zdravotnictví, životní prostředí a také pomáhají lidem v potřebných zemích.

Evropská tradice dobrovolnictví se odvíjí od práce církevních charitativních organizací a rozmachu spolkových hnutí v době rozvoje průmyslové výroby. Tento model dobrovolnictví byl obohacen o systém dobrovolnických center podobně jako v Americe, avšak mezi jednotlivými evropskými zeměmi existují rozdíly co do počtu i fungování dobrovolnických center. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 26)

Dobrovolnictví v Německu je charakteristické jako nová občanská společnost, kdy dobrovolníci působí při integraci přistěhovalců a při budování mezinárodních vazeb na evropské i světové úrovni. V Německu působí síť provázaných dobrovolnických center s návazností na síť charitativních organizací. Rozvíjí se programy pro dobrovolnické aktivity starších osob, mezigenerační projekty a zvláštní pozornost je věnována aktivitám s mládeží. (mpsv, 2015)

Dobrovolnictví ve Francii se hlavně zaměřuje na oblasti sportu, kultury, vzdělávání a výzkumu (např. kampaně na podporu gramotnosti, rodičovská sdružení ve školách či mentoringové programy). (mpsv, 2015)

⁴ „Ask not what your country can do for you, ask what you can do for your country.“

Velká Británie je země s dlouhodobou tradicí dobrovolnictví, zejména v charitativní oblasti na lokální i národní úrovni a ve vzájemné sousedské výpomoci. Velká Británie klade důraz na soběstačnost občanů a komunit a ponechává ve státní péči jen ty oblasti, kde je to nutné. Vláda dobrovolnictví podporuje množstvím iniciativ a aktivit. Podporuje se zde zejména dobrovolnictví mezi mládeží a nejčastěji se dobrovolníci věnují sportovním či komunitním aktivitám či vzdělávání dětí. (mpsv, 2015)

Finsko, Švédsko a Dánsko jsou považováni za typické představitele sociálního státu. Tyto státy organizují vzdělávání, sociální a zdravotní péči. Neziskové organizace představují spíše menší subjekty, které mají pružnou strukturu a fungují jako doplněk státní péče a zaměřují se na podporu občanských práv. (Novotný a Lukeš, 2008, s. 127-130)

1.2 Formy dobrovolnictví

Každý člověk si pod pojmem dobrovolnická činnost představí něco odlišného. Dobrovolnická činnost se může lišit jak ve formě tak i typu pomoci druhým. Mezi nejznámější formy dobrovolnictví řadíme dobrovolnictví veřejně prospěšné, dobrovolnictví vzájemně prospěšné a dobrovolnou občanskou výpomoc. (Müllerová, 2011, s. 11)

Dobrovolnictví veřejně prospěšné vychází z ochoty občanů angažovat se svobodně a podle svého přesvědčení, ať již pro druhé nebo pro změny ve společnosti. U veřejně prospěšného dobrovolnictví je na prvním místě potřeba být užitečný svému okolí, své komunitě. Platformou pro toto dobrovolnictví jsou převážně nestátní neziskové organizace, které se snaží získat pro svoji činnost dobrovolníky z řad veřejnosti.

Dobrovolnictví vzájemně prospěšné je dobrovolná činnost, kterou členové sdružení, spolku nebo klubu vykonávají v zájmu realizace svých vlastních cílů. Jedná se o kulturní, sportovní, dětské nebo mládežnické organizace, kde skupiny občanů dobrovolně, sami pro sebe a své přátele realizují řadu aktivit. Patří sem i organizace, které se snaží pomáhat těm, kteří jsou nějakým způsobem ve společnosti znevýhodnění, ať jsou to senioři, Romové nebo handicapovaní.

Dobrovolná občanská výpomoc je forma dobrovolné pomoci vyznačující se samozřejmostí, spontánností a neočekáváním odměny. Lidé se v této situaci necítí jako dobrovolníci. Tato forma je tradiční součástí jakékoli společnosti již od prvopočátku její existence. (Tošner a Sozanská, 2005)

Müllerová (2011, s. 12) doplňuje, že dobrovolná občanská výpomoc se rozvíjela zejména v době totalitního režimu, jako systém vzájemných protislužeb, kdy jen na základě výměn a vzájemné pomoci bylo možné získat některé důležité věci.

Dobrovolná občanská výpomoc je dobrovolná činnost v rámci rodiny, příbuzenstva, mezi přáteli a sousedy. Její kořeny je možné najít v historii, například v době, kdy neexistovaly stroje a zemědělská výroba byla závislá zvláště při sklizni na tom, jak si jednotliví zemědělci vzájemně pomohli. (Šormová a Klégrová, 2006)

1.3 Typy dobrovolnictví

Vymezíme si několik pohledů na dobrovolnou činnost či službu z různých hledisek.

1. Z hlediska historického vývoje:

- Evropský model (komunitní) – dobrovolníci se na základě společných zájmů spontánně setkávají v přirozeném společenství, jakým je církev či sportovní nebo dětská organizace.
- Americký model (manažerský) – s dobrovolníky pracují profesionálně vedená dobrovolnická centra, která vyhledávají altruisticky zaměřené občany a nabízejí jim dobrovolnictví v řadě oborů lidské činnosti i organizací.

U nás se objevují oba modely, jak „komunitní“ tak „manažerský“. Komunitní model převládá tam, kde jsou dobré mezilidské vztahy. Komunitní model převládá u charitativních a humanitárních organizací církví a náboženských společností. Manažerský model má své místo ve větších městech a účinněji propojuje potřeby dobrovolné pomoci s nabídkou od občanů. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 38)

2. Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá:

- Dobrovolnictví, které vzniká „zdola nahoru“ – založené na neformální skupině přátel, která se pustila do společné činnosti a postupně zraje k neformální strukturované skupině a dále až k registrované neziskové organizaci. Pozitivně působí spontánní nadšení všech zúčastněných a problémy mohou nastat, když organizace dosáhne určité úrovně, která již vyžaduje profesionální řízení, a proto někteří ze skupiny přátel se brání formálnímu uspořádání a rozdělení rolí či kompetencí.

- Dobrovolnictví, které působí „zvenčí dovnitř“ – jde o strukturovanou organizaci, ve které pracují profesionálové a která se rozhodne začít s dobrovolníky spolupracovat. Jedná se např. o domovy seniorů, nemocnice a školy. Pozitivním prvkem je profesionální zázemí organizace a problémem se může stát nově vytvářený vztah mezi „domácími“ zaměstnanci a přicházejícími dobrovolníky, kteří mohou být vnímáni jako cizorodý prvek.

3. Podle role, kterou dobrovolník hraje v organizaci:

- Na dobrovolnících je přímo závislý chod organizace – dobrovolníci se podílejí na naplňování hlavních cílů organizace spolu s malou skupinou profesionálů. Tento typ je charakteristický pro zajišťování humanitárních akcí nebo pro ekologické iniciativy.
- Dobrovolníci vykonávají činnosti spolu s profesionálními zaměstnanci – dobrovolná činnost není základem provozu organizace a nejčastěji se tento typ objevuje u zařízení sociálních a zdravotních. Dobrovolníci participují na zajišťování finančních prostředků, pomáhají se žehlením, s účetnictvím apod. Pokud by tuto činnost dobrovolníci nevykonávali, musela by být zajištěna profesionálně a tím by docházelo ke zvýšení finančních nákladů organizace.
- Činnost dobrovolníků není pro vlastní chod organizace nepostradatelná - dobrovolná činnost dobrovolníků pomáhá zkvalitňovat poskytované služby či usnadňovat provoz. Jedná se o aktivity jako jsou vycházky s klienty, výtvarné či jiné kroužky a další volnočasové aktivity.

4. Z hlediska časového vymezení:

- Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích – kampaně, sbírky, benefiční koncerty apod., které se pořádají jednou či několikrát do roka. Tyto akce jsou také vhodnou formou k získávání nových dobrovolníků.
- Dlouhodobá dobrovolná pomoc – je poskytována opakovaně a pravidelně – např. tři hodiny jedenkrát týdně po dobu celého roku. Jedná se o častou formu dobrovolného závazku, který je splnitelný pro dobrovolníka a užitečný svojí pravidelností pro organizaci.

- Dobrovolná služba – je dobrovolný závazek se dlouhodobě, na dobu několika měsíců i let věnovat dobrovolné práci obvykle mimo svoji zemi. Dobrovolná služba je profesionálně organizována a náklady na její realizaci mohou být dost vysoké. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 38-40)

1.4 Formální a neformální dobrovolnictví

Formální dobrovolnictví se děje pod hlavičkou nějaké formálně zaregistrované organizace. Jde o oficiálně organizovanou formu dobrovolnických aktivit. (hest, 2012a)

Formálnímu dobrovolnictví se v České republice věnuje 30% občanů od 15 let. Výzkum European Values Study řadí Českou republiku s podobným podílem formálních dobrovolníků mezi země jako je Belgie, Rakousko nebo Francie. Z hlediska podílu formálních dobrovolníků v populaci tedy Česká republika nijak nezaostává za ostatními zeměmi Evropy ani nenaplnuje představu o úpadku dobrovolnictví v postkomunistických zemích. (Frič, 2010, s. 76-77)

Formální dobrovolnictví je záležitostí lidí s vyšším vzděláním. Vzdělanější lidé mají vyšší sociální kapitál, lepší dovednosti využitelné pro dobrovolnickou práci, více flexibilního času, větší rozhled a vědomí naléhavosti problémů apod. (Frič, 2010, s. 12)

Neformální dobrovolnictví není tak dobře konceptuálně uchopené jako dobrovolnictví formální a zdaleka nebývá tak často předmětem výzkumů, ale i přesto ho nelze opomíjet, jelikož bychom přehlíželi dobrovolnickou práci méně vzdělaných lidí. Podle dosavadních výzkumů převažuje neformální dobrovolnictví u lidí se základním vzděláním. (Frič, 2010, s. 12)

Colin Rochester, který se dlouhá léta pohybuje v dobrovolnickém sektoru a je také autorem několika knih o dobrovolnictví, definuje neformální dobrovolnictví jako individuální poskytování neplacené pomoci mimo okruh příbuzných. Jde o tzv. „přímou pomoc“, která není zprostředkována nějakou formální organizací. Neformální dobrovolníci jsou v první linii, nemohou se schovávat za kolektiv a vegetovat ve stínu nějaké organizace bez intenzivního kontaktu s aktuálním děním v jejich okolí. Neformální pomoc má individuální i kolektivní podobu. V České republice existuje silná tradice vytváření neformálních sítí jako nástroje řešení individuálních i společných problémů, která zde působí minimálně od dob socialismu. Neformálnímu dobrovolnictví se věnuje necelá čtvrtina (23%) české popu-

lace starší 14 let. V mezinárodním srovnání evropských zemí je však podíl neformálních dobrovolníků výrazně podprůměrný. (hest, 2012a)

Z hlediska typu činnosti převažuje v neformálním dobrovolnictví sousedská výpomoc (domácí práce, péče o zahradu, nákupy, doprava, hlídání dětí apod.) Dále je to velmi častá neformální činnost, kterou můžeme označit jako „servisní“ tedy pomoc potřebnému člověku v nouzi, pomoc nemocnému nebo bezmocnému člověku. Další činností je tzv. „advokační“, kdy neformální dobrovolníci obhajují práva a zájmy lidí např. pomoc lidem, které někdo utiskoval, ohrožoval a těm, kteří sami neuměli získat to, nač měli nárok. (Frič, 2010, s. 75)

Formální dobrovolnictví je celkově nediferencované, pokud se jedná o pohlaví dobrovolníků, tedy nepřevažují ženy nad muži ani obráceně a v neformálním dobrovolnictví převažují ženy, kdy představují 56% neformálních dobrovolníků. (Frič, 2010, s. 60)

1.5 Legislativní ukotvení dobrovolnictví v České republice

V roce 2013 vstoupil v platnost zákon č. 198/2002 Sb., O dobrovolnické službě, který je prvním právním předpisem upravujícím statut dobrovolníka v České republice. Tímto zákonem se řídí pouze organizace, které získají akreditaci Ministerstva vnitra ČR na konkrétní projekt. V tomto zákoně jsou uvedeny náležitosti smluv mezi vysílající organizací a dobrovolníkem a mezi vysílající a přijímací organizací. Dále jsou zde uvedeny možné oblasti dobrovolnické služby a její časové ohraničení, vymezení požadavků na dobrovolníka apod. Díky tomuto zákonu se stalo dobrovolnictví známým a uznávaným. Zákon zavádí pojmy jako je vysílající a přijímací organizace, akreditované organizace mají metodiky, jak jsou dobrovolníci vybíráni a připravováni na svoji činnost atd. (hest, 2016)

Nahlédneme-li do zákona o dobrovolnické službě, zjistíme, že dobrovolnictví je činnost, při níž dobrovolník poskytuje pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase. Dále je to pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí a také pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projek-

tů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací. (ČESKO, 2002)

Zákon o dobrovolnické službě charakterizuje vysílající organizaci jako právnickou osobu, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvu. Podmínkou je udělení akreditace. Akreditovanou vysílající organizací je dobrovolník pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku. Přijímající organizace je osoba, pro niž je dobrovolnická služba vykonávána, která je způsobilá uzavřít smlouvu s vysílající organizací a je schopna dostát závazkům, které vyplývají ze smlouvy. (ČESKO, 2002)

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách je také spjat s dobrovolnictvím a vymezil, že v sociálních službách vykonávají odbornou činnost sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci. Dále je zde zmíněno, že poskytování sociálních služeb působí rovněž dobrovolníci za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem (zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě). Toto ustanovení odděluje dobrovolníky od odborných pracovníků. Dobrovolníci tedy neposkytují odborné činnosti. Výjimkou jsou dobrovolníci, kteří vykonávají dobrovolnickou službu bez přímého dohledu, tito musí splňovat zákonné požadavky na odbornou kvalifikaci a poté mohou být registrováni jako poskytovatelé sociálních služeb. (Nytrová, 2008)

Jeden z hlavních pozitivních přínosů legislativní úpravy dobrovolnictví je jeho státní podpora, která dobrovolnictví uznává jako společensky a fakticky významné, zviditelňuje ho, poskytuje mu respekt, úctu a dobrovolník získává právní status. (Nytrová, 2008)

V roce 2001 bylo schváleno mezinárodní správní radou IAVE na 16. světové konferenci dobrovolníků tzv. Všeobecná deklarace o dobrovolnictví. Tato deklarace podporuje právo všech žen, mužů a dětí svobodně se sdružovat a dobrovolně pracovat bez ohledu na kulturní a etnický původ, věk, pohlaví, tělesný stav a společenské nebo ekonomické postavení. Zdůrazňuje rozvoj dobrovolnictví, které by pomohlo zapojit celou komunitu do identifikace a řešení jejich problémů, aby povzbuzovalo mládež, aby mluvilo za ty, kteří nemohou mluvit sami za sebe, umožnit lidem získat nové znalosti a dovednosti a podporovat rodinnou, komunitní, národní i globální solidaritu. (Břízová, 2016)

Jak už bylo výše zmíněno, zákon o dobrovolnické službě se týká pouze organizací, které získají akreditaci od Ministerstva vnitra České republiky. Tedy tento zákon neupravuje veškeré dobrovolnictví a dobrovolníci mohou působit i mimo rámec tohoto zákona.

Dobrovolníci přicházející do zařízení sociálních služeb mimo režim akreditace podle zákona o dobrovolnické službě, mohou i nadále vstupovat do zařízení podle standardu kvality č. 9 (dle přílohy č. 2 prováděcí vyhlášky k zákonu o sociálních službách).

- 9. Personální a organizační zajištění sociálních služeb
 - d) Poskytovatel, pro kterého vykonávají činnost fyzické osoby, které nejsou s poskytovatelem v pracovně právním vztahu, má písemně zpracována vnitřní pravidla pro působení těchto osob při poskytování sociální služby; podle těchto pravidel poskytovatel postupuje.

Dobrovolníci, kteří nejsou pracovníky ve smyslu pracovně právních předpisů, se při výkonu své činnosti řídí občanským zákoníkem i v případě, kdy je dobrovolnictví organizováno mimo působnost zákona o dobrovolnické službě. (hest, 2007)

2 DOBROVOLNÍK

Každý člověk vnímá dobrovolníka jinak, ale můžeme hovořit o jistých specifikách, které mají tito lidé společné. Mezi tyto specifika například patří mimo jiné nezištnost, vlídnost, tolerance, naslouchání, empatie, radost z příjemně stráveného volného času nebo vnitřní uspokojení, že dobrovolná činnost má smysl a pomáhá druhým. Dobrovolníkem se může stát každý z nás, poněvadž každý člověk umí něco, co může nabídnout ostatním lidem.

2.1 Vymezení dobrovolníka

Dobrovolníkem je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti. Svobodně a dobrovolně zvolená aktivita a pomoc jsou tím, co činí z dobrovolníka nositele procesu změn ve společnosti. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 35-36)

Dobrovolníkem může být každý zralý a způsobilý člověk, který je ochoten věnovat svůj čas a kompetence. Mezi vlastnosti, které by mohly být dobrovolníkovi při jeho dobrovolné činnosti ku prospěchu, můžeme zařadit otevřenost, flexibilitu, vnímavost, odpovědnost, toleranci, nezištnost a schopnost spolupracovat. (Šormová a Klégrová, 2006)

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě definuje dobrovolníka jako fyzickou osobu starší 15 let, v případě že jde o výkon dobrovolnické služby na území České republiky. Dobrovolníkem se může stát osoba starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě smlouvy, která je uzavřena s vysílající organizací. Výkon vojenské činné služby nebo civilní služby je překážkou výkonu dobrovolnické služby. Dobrovolníkovi za výkon dobrovolnické služby nenáleží odměna. (ČESKO, 2002)

Dobrovolníka můžeme také definovat jako neformálního, ale pozorného hodnotitele kvality péče, který je nezávislý na vedení domova a je svobodnější než rodinný příslušník či stážista a zároveň je pro něj kvalitní komunikace a autentické mezilidské vztahy jednou z hodnot, proč se do dobrovolné činnosti zapojil. (Aronová, 2008)

Dobrovolníkem může být například student, absolventi, handicapovaní spoluobčané, lidé s jakýmkoliv vzděláním, ženy na mateřské dovolené, lidé v předdůchodovém i důchodovém věku, kolektivy firem i sdružení. Kdokoliv, kdo má chuť a možnost věnovat část svého volného času prospěšné činnosti, kdy se nebere v potaz ani v jakém oboru až dosud dobrovolník pracoval nebo jakou absolvoval praxi. (dsnapajedla, 2013)

Mezi nejčastější formy získávání dobrovolníků jsou letáky, plakáty, místní tisk či regionální rozhlasová a televizní vysílání. Pokud hledáme dobrovolníky pro určitou konkrétní činnost, volíme náborové akce. K získávání dobrovolníků můžeme využít spolupráci s dobrovolnickými centry, se středními nebo vysokými školami. Nejčastěji využívanou formou získávání dobrovolníků jsou osobní kontakty přes příbuzné či známé. (Pilát, 2015)

Mladí dobrovolníci v sobě nosí mnoho entuziasmu, energie a disponují volným časem, který chtějí využívat efektivně. Naproti tomu dobrovolníci ve středním věku mají větší zkušenosti, jsou zralejšími osobnostmi a mají větší tendenci k dlouhodobému věnování se dobrovolnické práci. (Cintulová, 2010)

Vzdělání je jeden z nejvýznamnějších faktorů, které se pojí s faktem, zda člověk je, či není dobrovolníkem. Dobrovolníci, kteří mají vyšší vzdělání, jsou schopni se více setkávat s občanskými hodnotami. Dokážou si lépe uvědomovat problémy druhých, jsou empatičtější, jsou lépe materiálně zabezpečeni, což poskytuje svobodu k tomu, aby se mohli tito dobrovolníci starat o potřeby druhých. Dle výzkumu se pojí krátkodobé dobrovolnictví se vzděláním středoškolským a vysokoškolským podobně jako lidé se základním vzděláním najdeme spíše mezi dobrovolníky dlouhodobými. (Frič, 2010, s. 71)

Vzdělanější jedinci mají větší pravděpodobnost, že jim bude dobrovolnická činnost nabídnuta. Vysokoškolské vzdělání se v našem prostředí ukazuje jako určitá predispozice pro vykonávání dobrovolnické činnosti. (Petrová Kafková, 2013, s. 141)

Krátkodobí dobrovolníci tvoří největší podíl mezi mladými dobrovolníky ve věku 15-24 let a dále pak vysoký podíl představují dobrovolníci ve skupině 25-34 let. Nejvyšší počet dlouhodobých dobrovolníků je ve věku 35-44 let a také ve skupině dobrovolníků od 65 let. Pokud se týká dobrovolnické činnosti pravidelné či příležitostné, zde souvislost s věkem neexistuje. Můžeme však konstatovat, že mládež (15-24 let) lze nejčastěji najít v nejméně pravidelném typu dobrovolnické činnosti, která se odehrává 1-2 krát za rok, mladí dobrovolníci ve věku 25-34 let upřednostňují také méně pravidelný typ dobrovolnické činnosti a

to 4 krát za rok. Co se týká starších lidí ve věku 55-64 let, ti upřednostňují pravidelný styl, tedy každý měsíc. Typické pro dobrovolníky ve věku od 65 let je co nejpravidelnější styl, a to každý den nebo týden. (Frič, 2010, s. 70-71)

Rozhodnutí stát se dobrovolníkem ovlivňuje i to, zda je člověk věřící či nikoli nebo také jeho rodinný stav. U žen koresponduje dobrovolnictví s vírou v Boha velmi průkazně (až 48%) přičemž muži dobrovolníci, kteří jsou nevěřící, se častěji věnují dobrovolnické činnosti. (Schovancová a Foltová, 2011)

Frič a Vávra (hest, 2012a) také zmiňuje víru v Boha jako pozitivní faktor, který podporuje člověka stát se dobrovolníkem. Podíl věřících dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnictví z vlastní iniciativy na celkovém počtu dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost z vlastní iniciativy, činí 37%. Zbytek, tj. 63% jsou nevěřící dobrovolníci, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost z vlastní iniciativy.

Na počátku 90. let byl vykazován o 10% větší podíl dobrovolníků mezi muži než mezi ženami a v současnosti už je rozdíl jen 5%. Zahraniční literatura často mluví o větším podílu žen mezi dobrovolníky, ale tento rozdíl je platný pouze v americkém prostředí, ne v prostředí evropském. (Petrová Kafková, 2013, s. 141)

Mezi základní práva všech dobrovolníků patří:

- Právo dostat úplné informace o poslání a činnosti organizace, ve které chce dobrovolník pomoci.
- Právo dostat informace o činnosti, kterou by měl dobrovolník vykonávat.
- Kontakt a spolupráce s osobou, která dobrovolníkovi činnost zadává a zpět ji od něj přijímá.
- Právo na zaškolení, výcvik a trénink.
- Právo na supervizi a to buď individuálně či ve skupině společně s jinými dobrovolníky.
- Právo říci „ne“, pokud činnost nebude vyhovovat zájmům a schopnostem dobrovolníka.
- Právo vědět, zda vykonaná činnost byla efektivní.
- Právo být za dobře vykonanou činnost morálně ohodnocen.

Dobrovolník při své dobrovolnické činnosti by měl také dodržovat dané povinnosti:

- Plnit úkoly, ke kterým se zavázal.
- Být spolehlivý a nezneužívat projevené důvěry.
- Požádat o pomoc, kterou při své činnosti potřebuje
- Znat a brát na vědomí své limity (časové, zdravotní, apod.)
- Být „týmovým hráčem“.
- Ztotožňovat se s posláním organizace, pro kterou činnost vykonává a dle toho ji navenek prezentovat. (hest, 2014)

2.2 Předpoklady pro práci dobrovolníka

Budoucí dobrovolník by se měl zamyslet nad tím:

- jaká skupina lidí je mu nejbližší (děti, mládež, sportovci, senioři, handicapovaní, atd),
- co o těchto lidech ví a co jim může nabídnout,
- zda je ochoten tolerovat člověka, kterému bude dělat společnost,
- zda má dostatek času se dobrovolnické činnosti věnovat,
- zda jeho rozhodnutí přijme rodina, zda ho budou podporovat,
- zda neočekává vděčnost, zda si neplní vlastní představy o své obětavosti. (hest, 2012b)

Mezi obecné předpoklady pro práci dobrovolníka řadíme ochotu pomoci, motivaci a schopnost nenechat se odradit, zdravotní stav, který umožňuje vykonávat dobrovolnickou činnost, spolehlivost a bezúhonnost. (icos, 2011)

2.3 Motivace k dobrovolnictví

Motivaci Vágnerová (2004, s. 168) definuje následovně:

- motivace je souhrnem motivů

- motivace vzniká za účelem dosáhnout určitého cíle – změnit nepříznivou situaci, dosáhnout lepší situace
- cíle motivace vycházejí z potřeb člověka a jsou aktualizovány vnějšími podněty
- motivy vytyčují směr, délku a intenzitu aktivity.

V letech 1999-2000 proběhl v České republice výzkum dárcovství a dobrovolnictví realizovaný Nadací rozvoje občanské společnosti, Agenturou neziskového sektoru a Agenturou STEM ve spolupráci s nadací VIA a občanským sdružením HESTIA. Jedná se o reprezentativní výzkum na téma dobrovolnictví v České republice a byly zde uvedeny tři základní deklarované motivace k dobrovolnictví – konvenční, reciproční a nerozvinutá. Tyto motivace se navzájem prolínají, ale u konkrétních jednotlivců některá z nich nabývá dominantní vliv. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 46-47)

- Konvenční motivace se vyznačuje tím, že dobrovolníka vedou k dobrovolné činnosti obecná neformální pravidla chování v dané společnosti. Tito dobrovolníci při svém rozhodování upřednostňují své náboženské přesvědčení a imponují jim příklady dárcovských aktivit z okruhu příbuzných a přátel. Tato motivace se častěji objevuje u starších lidí nad 60 let a věřících.
- Reciproční motivace orientuje svého nositele k tomu, aby v dobrovolné činnosti hledal elementy, které by byly užitečné i pro něj samotného. Pro dobrovolníky je typická snaha uplatnit svoje schopnosti, navazovat nové vztahy, zájem o získávání nových zkušeností a udržovat se prostřednictvím dobrovolné činnosti v kondici. Reciproční motivace je patrná hlavně u mladých lidí do 30 let s jednoznačně ateistickým světonázorem.
- Nerozvinutá motivace se omezuje na soubor prvků vytvářejících základní prostor pro rozhodování dobrovolníků. Jedná se o prvky, jako je důvěra v organizaci, pro niž by měli pracovat, přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce a pocit, že se prostřednictvím dobrovolnictví mohou podílet na šíření dobré myšlenky. Tato motivace se častěji vyskytuje u vysokoškoláků a osob příslušejících ke střední a starší generaci (od 46 do 60 let). (Tošner a Sozanská, 2006, s. 47)

Motivů, proč se lidé stávají dobrovolníky je velké množství. Jmenujme si některé z nich:

- získání nových přátel a kontaktů, které mohou využít i mimo dobrovolnou činnost

- získání nových zkušeností, informací, znalostí a dovedností
- přístup k různým vzdělávacím programům a výcvikům zprostředkovaných organizací
- možnost sebereflexe a sebezdokonalování
- možnost se seberealizovat
- aktivní trávení svého času
- získání dobrého pocitu z dobře vykonané práce, vědomí vlastní potřebnosti a smysluplnosti
- růst osobní prestiže. (kpg.zcu, 2016)

Skuteční dobrovolníci mají správné motivy a reagují na správné podněty. Dobrovolnická činnost je neplacená práce, která je vhodně motivována a je charakteristická láskou k bližnímu, soucitem s lidmi v nouzi, empatií, snahou dodat naději znevýhodněným a posílit jejich důstojnost. (Frič, 2010, s. 106)

Za nejčastější motivy k dobrovolnické činnosti, které vyplynuly z výzkumů P. Friče jsou – pocit smysluplné práce (95% dobrovolníků), posílení sebevědomí (77% dobrovolníků) a vyplnění volného času, které uvádí 71% dobrovolníků. (Frič, 2001, s. 5)

2.4 Přínos dobrovolnictví pro dobrovolníka

Přínosy vyplývající z dobrovolnické činnosti můžeme rozdělit na ty, které se váží k profesionálnímu zaměření dobrovolníka, a ty, které se vztahují k jeho osobnímu – sociálnímu postoji. Mezi přínosy první kategorie lze zařadit: získání nových kontaktů, zkušeností a schopností využitelných ve studiu nebo zaměstnání, rozvíjení kreativity, různorodosti, operativnosti, sebedůvěry, řešení nekonvenčních problémů. Mezi přínosy rozvíjející osobu jedince lze zařadit nový pohled na svět, posilování smyslu pro demokratické postupy a přístupy občanské společnosti, nadšení z práce, uspokojení z pomoci druhým apod. (Hladká, 2016)

Existují také dobrovolníci, kteří díky dobrovolnictví mění svůj pohled na svět a své postavení ve společnosti. Zastřešujícím prvkem pro všechny dobrovolníky je pocit užitečnosti. (Hladká, 2016)

Ačkoliv dobrovolníci nedostávají za svou dobrovolnickou činnost žádnou finanční odměnu, přináší jim tato činnost např.:

- nové kompetence – komunikační, jazykové, manažerské, kreativní atd.
- osobní rozvoj – osobní a profesionální růst
- příležitost využít a rozvinout své stávající kompetence
- odbornou praxi, kterou si může dobrovolník zahrnout do životopisu
- uvědomění si vlastní hodnoty, rozvoj sebevědomí, zodpovědnosti a samostatnosti
- respekt a úctu k rozdílnostem mezi lidmi
- možnost vyzkoušet si nové výzvy
- radost z toho, že člověk pomáhá svému okolí
- vznik nového přátelství
- zkušenosti v reálném životě
- uvědomění si toho, že je možné ovlivňovat a zlepšovat svět kolem sebe. (naerasmusplus, 2016)

3 SENIOŘI JAKO SPECIFICKÁ SKUPINA

V roce 1991 byly přijaty Valným shromážděním OSN zásady pro stárnutí, určené seniorům. Mezi hlavní myšlenky zásad patří například, že by seniori měli mít přístup k odpovídající stravě, vodě, obydlí, oděvu a zdravotní péči, mít možnost účastnit se rozhodování, žít v prostředí, které je bezpečné. Seniori by měli zůstat zařazení do společnosti, podílet se o své znalosti a schopnosti s mladšími generacemi. Měli by mít přístup ke zdravotní péči, která by jim pomohla udržet optimální úroveň tělesného, duševního a emočního zdraví. Seniori by měli mít přístup k sociálním a právnickým službám a požívat lidských práv a základních svobod. Seniori by měli mít přístup ke vzdělávacím, kulturním, duchovním a rekreačním zdrojům společnosti, žít v důstojnosti a bezpečí. Mělo by být s nimi dobře zacházeno bez ohledu na jejich věk, pohlaví, rasovou nebo etnickou příslušnost, postižení apod. (mpsv, 2005)

Pro seniory je důležité vytvořit si program pro volný čas, jelikož aktivita působí jako prevence nesoběstačnosti. Významné pro prožití kvalitního stáří je také udržování a navazování nových kontaktů, společné setkávání s vrstevníky nebo prohlubování mezigeneračních vazeb. (Dvořáčková, 2012, s. 27)

Haškovcová (2010, s. 253) uvádí, že u seniorů se obecně snižuje schopnost adaptace na nové nebo nečekané události, přičemž vyrovnávání se s nenadálou situací je náročné a někteří ze starších lidí se s takovou situací neumějí vyrovnat. Potom hrozí, že senior onemocní nebo se jeho relativně stabilizovaný zdravotní stav výrazně zhorší.

Starší lidé patří mezi zranitelné skupiny ve společnosti a stále se setkáváme se stereotypy spojenými se stářím. V mnohých případech jsou starší osoby skutečně znevýhodněny oproti ostatním a je to dáno jak sníženou soběstačností, tak i předsudky ze strany společnosti. Veřejnost by měla mít povědomí o specifických seniorské populace, jejich přednostech i ohroženích v různých životních situacích. Důležité je také zajistit ochranu starších osob před diskriminací, nedůstojným chováním, týráním nebo zneužíváním. (mpsv, 2013)

Každý člověk stárne již od zrození a každý stárne „jinak“. Proces stárnutí je vždy diskontinuitní, což znamená, že v některých obdobích svého života člověk stárne rychleji, v jiných pomaleji. Proto známe „staré mladíky“ a „mladé staříky“. (Haškovcová, 2010, s. 20)

Problematika stáří, stárnutí a života seniorů bude z politických, ekonomických, ale i sociálních důvodů stále aktuálnější a diskutovaným tématem. Statistická data vypovídají o tom, že populace v Evropské unii, včetně České republiky, stárne. (Dvořáčková, 2012, s. 7)

Prognóza populačního vývoje Českého statistického úřadu předpokládá výrazný nárůst podílu seniorů v České republice. V současnosti je v populaci České republiky 23% osob starších 60 let a předpokládá se, že jejich počet překročí 37% a to po roce 2045. (Petrová Kafková, 2013, s. 14)

3.1 Vymezení pojmu stáří

Stáří je období, kdy se výrazně mění dosavadní způsob života. Produktivní člověk přechází pozvolna do období stárnutí a stáří. Tento stav si poprvé uvědomí, když přijde období tzv. „syndromu prázdného hnízda“, tedy osamostatnění dospělých dětí a narození vnoučat. Dalším mezníkem je odchod do penze, postupný úbytek sil, zpomalování životního tempa a zhoršování zdravotního stavu. Velkou změnou je také úmrtí partnera a vrstevníků. Seniori mají mnohdy pocit zbytečnosti. Důležité je u seniorů udržování sociálních kontaktů, aby nedocházelo k úplné sociální izolaci. (Dvořáčková, 2012, s. 10-11)

Ve stáří dochází ke změně způsobu života, mění se způsob komunikace i morálního uvažování. Odchodem do penze je senior eliminován na okraj společnosti. Adaptace na život seniora trvá určitou dobu a probíhá v několika fázích. (Vágnerová, 2007, s. 367)

O délce konkrétního lidského života rozhoduje více faktorů. Člověka ovlivňuje jeho genetická výbava a způsob života. Faktory, které ovlivňují způsob života jsou například stav životního prostředí, hygienické a stravovací návyky apod. (Haškovcová, 2002, s. 11)

Stáří dělíme na kalendářní, biologické a sociální:

- biologické stáří – jde o souhrn nevratných biologických změn, případně genových expresí, predikujících zvýšené riziko nemocí, úmrtí, případně i maximální čas zbývající do přirozené smrti u daného člověka.
- kalendářní stáří – je vymezeno dosažením určitého věku, je snadno a jednoznačně stanovitelné, takže vyhovuje demografickým i jiným potřebám.
- sociální stáří – jde o souhrn sociálních změn a s nimi spojené změny sociálních rolí, dále jde o souhrn znevýhodnění, která stáří provází. Patří sem například pokles ži-

votní úrovně, nezaměstnatelnost, ovdovění, ztráta perspektiv a aspirací. (Čevela, Kalvach a Čeledová, 2012, s. 25-26)

Základní klasifikací vyššího věku dle Světové zdravotnické organizace je:

- 45-59 let – střední nebo též zralý věk
- 60-74 let – vyšší věk nebo také rané stáří
- 75-89 let – stařecký věk
- 90 let a výše – dlouhověkost. (Dvořáčková, 2012, s. 11)

Jednou z charakteristik zralé osobnosti je vyrovnání se s minulostí a žít v přítomnosti, ale i realistický výhled do budoucnosti. Ukazuje se, že poměrně mnoho lidí je na stáří nepřipraveno. Například existují rozdíly v plánování budoucnosti mezi stárnoucími lidmi. Ti, kteří žijí doma v rodině, mají více plánů do budoucnosti a žijí relativně šťastně. Zatímco senioři žijící v domovech pro seniory upadají často do letargie, nezájmu a sociální izolace. (Dvořáčková, 2012, s. 15)

3.2 Projevy stáří

Změny způsobené stářím se projevují v rovině tělesné, psychické a sociální. Jedná se o propojené systémy. V návaznosti na změny přichází nutnost hledat nový způsob života ve stáří. (Dvořáčková, 2012, s. 11-12)

3.2.1 Tělesné projevy

Mezi tělesné projevy, které jsou typické pro stáří řadíme snižování tělesné výšky a tělesné hmotnosti, změny postoje a chůze, dochází k úbytku svalové hmoty a síly. U zraku se projevují změny akomodace, dochází k úbytku sluchové ostrosti pro vysoké tóny a klesá i čich a chuť. Začínají se objevovat pocity introvertního zaměření, nedůvěry a nejistoty a senior se čím dál více zaobírá sám sebou, svými tělesnými orgány a jejich funkcemi. S těmito tělesnými změnami souvisí i změny v psychickém vývoji seniora. (Dvořáčková, 2012, s. 12)

Venglářová (2007, s. 11) uvádí mezi tělesné změny seniorů také změnu termoregulace, degenerativní změny kloubů, kardiopulmonální změny, změny trávicího a vylučovacího systému či změny sexuální aktivity.

3.2.2 Psychické změny

Psychické změny v kombinaci se sociálními změnami ztěžují seniorům adaptaci na nové prostředí. Mezi charakteristické psychické změny patří například pokles elánu, vitality, zpomalení psychomotorického tempa, snížení schopnosti navazovat a udržovat vztahy nebo zvýšená tolerance k druhým, zvýšení vytrvalosti či trpělivosti. Psychické funkce jako jsou například jazykové znalosti, intelekt či slovní zásoba se s věkem nemění. (Dvořáčková, 2012, s. 12-13)

3.2.3 Sociální změny

Mezi sociální změny řadíme dobu, kdy je senior penzionován a dochází ke změně společenské role. Odchodem do penze musí senior vhodně změnit svůj životní styl, neboť se objevuje nadbytek volného času. Další změnou je odchod dětí z domova, kdy se manželé ocitají sami a měli by se snažit nalézt nový způsob manželského života bez dětí. Ke stáří patří také smrt, která ukončuje partnerské soužití. Senior se smiřuje jak se smrtí svých vrstevníků, tak i se ztrátou životního partnera. Dalšími změnami jsou také samota nebo finanční obtíže. (Dvořáčková, 2012, s. 13-15)

3.3 Péče o seniory v historii

V historickém ohlédnutí charakterizuje péči o staré lidi vývojová triáda a to charita, obec a stát. Charitativní péče byla na dlouhou dobu jedinou strategií, která pokračovala i v dobách, kdy se v ní angažovaly obce a nakonec i stát. Určitou konkretizovanou představu o dávných časech máme zprostředkovanou od velkých filozofů, lékařů nebo vědců. Můžeme tedy předpokládat, že péče o staré lidi byla praktikována především v rámci rodiny a pokud rodina chyběla nebo se nemohla či nechtěla starat, ocitali se tyto lidé na periferii lidského společenství. Živořili v nedůstojných podmínkách a posléze umírali hladem, podchlazením a ve špíně. (Haškovcová, 2010, s. 182-183)

Tradiční péče o staré lidi se opírala o principy křesťanské lásky a měla charitativní charakter. Hlavním cílem bylo materiální zajištění starých a nesoběstačných lidí a to buď kněžími nebo bohatými jedinci. Ve 14. a 15. století vznikaly na území někdejší Jugoslávie „domovy pro staré osoby“. V Anglii začátkem 16. století vyšel zákon, který se pokoušel řešit sociální problémy starých lidí. V Čechách a na Moravě byly za první instituci pro dlouhodobý pobyt pro staré lidi považovány středověké špitály a vznikaly také nemocnice, starobince a

chudobince pro chudé a staré lidi. Obrat k lepší sociální péči nastal v souvislosti se vznikem samostatného československého státu, kdy v roce 1919 byla ustavena Správa pro otázky sociální péče. Přestože převážná část starých lidí zůstávala v péči rodin nebo v péči chudobinců, docházelo k rozvoji ústavní péče na kvalitativně nové úrovni. Vznikly Masarykovy domovy, ve kterých se rozvíjela léčba prací, tedy jakési aktivační programy a cílená podpora soběstačnosti seniorů. Byly také vítány aktivity dobrovolných organizací a náboženských spolků, které pomáhaly starým lidem. Například Československý červený kříž, Charita, Diakonie, České srdce a další. (Haškovcová, 2010, s. 184-201)

V době socialismu stát přebírá plnou odpovědnost za sociální zabezpečení svých občanů a zákon o sociálním zabezpečení upravuje podmínky pro vznik jednotného systému sociálního zabezpečení. Všechny instituce pečující o seniory byly přejmenovány na domovy důchodců, jejichž provoz zajišťoval stát. Z hlediska života běžných seniorů představovaly domovy důchodců v poválečném období svým způsobem terno, postupně ale byla zveřejňována data o nelichotivém stavu souvisejícím s prostory, vytápěním i hygienou. S postupným zlepšováním životní úrovně se tak někdejší komfort domovů pro seniory stával spíše diskomfortem.

Po roce 1989 dochází k přejmenování domova důchodců na domov pro seniory a senioři už nejsou obyvatelé domovů pro seniory, ale klienti. (Haškovcová, 2010, s. 208-236)

3.4 Domovy pro seniory

Domovy pro seniory jsou zřízeny pro poskytování sociálních služeb a jsou typickým pobytovým zařízením pro seniory. Pobytové služby se poskytují osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku a senioři potřebují pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. (psp, 2006)

Podle Matouška (2008, s. 51-52) je domov pro seniory vhodný pro osoby, které kvůli trvalým změnám zdravotního stavu potřebují komplexní péči, jež jim nemůže být zajištěna členy rodiny, pečovatelskou službou ani jinými typy služeb pro staré občany.

Pobyt v domovech pro seniory by měl pomáhat lidem žít, motivovat je ke smysluplné orientaci na budoucnost. Senioři žijící v domovech pro seniory již nemají tolik podnětů, jako měli ve svém sociálním prostředí, nemají dostatek aktivity, ztrácí zájem o dění, objevují se deprese a apatie. Důsledná aktivizace člověka přispívá k harmonii jeho tělesného a duševního potenciálu. (osu, 2016)

Domovy pro seniory jsou zpravidla pěkně vybaveny a součástí domovů bývají rehabilitační místnosti pro kolektivní cvičení nebo individuální masáže. Řada seniorů bydlí v jedno až čtyřlůžkových pokojích a vícelůžkové pokoje se vyskytují jen ojediněle. (Haškovcová, 2010, s. 236)

Posláním domovů pro seniory je například podpora takového života, který se co možná nejvíce přibližuje běžnému životu seniorů, dále je dobré zajistit klidné a bezpečné prostředí a kvalifikovaný pracovní tým v domovech pro seniory. Posláním domovů je i podpora seniorů při udržování jejich tělesné či duševní kondice, motivovat a podporovat seniory k soběstačnosti.

Domovy pro seniory by měly dbát na kvalitně poskytovanou péči, průběžnou modernizace domova, finanční stabilitu a podporu dobrovolnictví. Důležitá je i kvalita stravy, snižování kapacity lůžek na pokoji nebo bezbariérový přístup do budovy (koupelny, WC, výtah).

3.4.1 Poskytované služby

Domovy pro seniory poskytují ubytování, stravu, dále nabízí pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně. Zprostředkovávají kontakt se společenským prostředím, poskytují sociálně terapeutické a aktivizační činnosti. Seniori mohou také využít pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. (psp, 2006)

Odborně řízené jsou terapeuticko zábavní činnosti a oblíbenou formou léčby a rehabilitace se stala petterapie, která je založena na přímém kontaktu klientů se zvířaty. Řada domovů pro seniory provozuje doprovodné služby kadeřníků a holičů, lze si dopřát pedikúru a manikúru. Některé domovy provozují kavárny a zajišťují svým klientům kulturní programy. (Haškovcová, 2010, s. 236-237)

Klienti domova pro seniory mohou využívat k posezení například zimní zahrady, společenskou místnost, věřící klienti se mohou pravidelně scházet v kapli. Do domovů pro seniory dochází praktický lékař, kdy je seniorům poskytována léčebně-preventivní péče, potřebná rehabilitace. Může být zajištěna i lékařská péče od odborného lékaře nebo i služba psychologa. Není výjimkou, že v domovech pracují i fyzioterapeuti. V domovech mohou být organizována různá vystoupení kulturních souborů, zábavné akce, taneční zábavy, koncerty, sportovní klání či turnaje. Pro seniory mohou být pořádány zájezdy do divadel, na výstavy

nebo týdenní letní či zimní pobyty v rekreačních oblastech. Klienti se mohou sami zapojit do ergoterapie, muzikoterapie a trénování paměti. (Aronová, 2008)

V současné době je kladen velký důraz na kvalitu poskytovaných služeb. Kvalitní služba vychází z požadavků, očekávání a osobních cílů klienta. Je poskytována tak, aby nebyla porušována lidská práva, zohledňuje individuální potřeby klientů a zvyšuje kvalitu jejich života. (Dvořáčková, 2012, s. 97)

Cílem poskytovaných služeb v domovech pro seniory je zajistit seniorům bezpečné prostředí, individuálně plánovat tyto poskytované služby dle potřeb jednotlivých klientů a pomáhat seniorům při udržování sociálních vztahů se svou rodinou, známými či vrstevníky. Snaha o to, aby byl senior spokojen s využitím volného času, se svou kvalitou života, s péčí o svou osobu a také aby byl spokojený s chováním zaměstnanců domova pro seniory. Zaměstnanci i dobrovolníci v domovech pro seniory by měli mít respekt a úctu k seniorům, dokázat projevit citlivý a tolerantní přístup. U zaměstnanců je též důležitá profesionalita, odbornost a průběžné zvyšování kvalifikace.

3.4.2 Dobrovolná činnost pro seniory

Zákon o sociálních službách klade důraz na zvyšování kvality péče a standardy kvality hovoří například o tom, že klienti by měli žít jako jejich vrstevníci běžným způsobem života, měli by být součástí okolního společenství a jejich život by měl být důstojný při zachování schopnosti prosazovat svoje práva. Jednou z možností, jak přirozeně a nenásilně naplnit tyto zásady, jsou dobrovolníci, kteří s klienty domova pro seniory tráví volný čas nasloucháním a rozhovory, doprovází je na vycházky nebo pomáhají při pořádání různých akcí. Dobrovolníci poskytují také administrativní a manuální výpomoc v prostorách domova pro seniory a jeho okolí. Spektrum dobrovolnických činností je velice široké a otevřené novým nápadům. (Aronová, 2008)

Dobrovolníci v domovech pro seniory pomáhají seniorům jako osobní asistenti, jsou chápavými společníky, předčítají klientům, hrají s nimi hry nebo pomáhají při společenských akcích. Dobrovolníci do domovů pro seniory přináší svou životní zkušenost a celkové zkvalitnění služeb individuálním přístupem včetně schopnosti navazovat přátelství. Zároveň tyto činnosti spojuje významný cíl, kterým je sociální začleňování nebo prevence sociálního vyloučení. (mšmt, 2011)

Dobrovolníci, kteří dělají společnost seniorům, jim pomáhají odstranit nebo zmírnit pocit osamění. Dobrovolníci dochází za seniory, kteří nemohou využívat různé druhy aktivit, jako jsou třeba kurzy nebo knihovna a to z důvodu omezeného pohybu nebo hůře komunikují. Senioři jsou v domově pro seniory obklopení lidmi, ale je důležité, aby tam byl někdo jen pro ně samotné. Někdo, komu nevadí, že mluví pomalu, má špatnou náladu, chápe, že si chce i postěžovat. (hest, 2012b)

Úkolem dobrovolníků je vytvářet příležitosti k vyprávění. Senioři rádi vzpomínají, umožňuje jim to vrátit se do doby, kdy byli plní síly, elánu a vedou je k pocitu, že nežili zbytečně, že něco v životě dokázali. To nejcennější, co mohou dobrovolníci seniorům dát, je čas, trpělivost, pozornost věnovanou jejich vyprávění. Mohou dát seniorovi najevo, že si ho váží jako člověka, který překonal v životě mnohé překážky. Dobrovolníci mohou využít symboly nebo rituály, které senior zachovával v životě. (hest, 2012b)

Mnohdy stačí vlídné slovo, snaha o porozumění seniorům, společné sdílení mlčení a vytváření příjemné atmosféry, kdy klient cítí, že není na obtíž a dobrovolník je s ním upřímně rád.

Komunikace se seniory nemá žádné zvláštní omezení, podmínkou je vždy potřeba přizpůsobit se individuálním požadavkům klienta. Staří lidé bez ohledu na svůj věk a onemocnění nevykazují ztrátu inteligence, ale mohou vyžadovat více času pro verbální odpovědi nebo pro vyhledávání informací z dlouhodobé paměti. Mezi bariéry v komunikaci se seniorem řadíme interní bariéry jako je strach z neúspěchu, negativní emoce, xenofobie nebo fyzické nepohodlí. Externí bariéry jsou dány zevním prostředím a řadíme mezi ně například ruchy, šumy, hluk, neschopnost empatie, komunikační zahlcení nebo vyrušení jinou osobou apod. (Pokorná, 2010, s. 49-53)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGICKÁ ČÁST

V teoretické části diplomové práce jsme se věnovali tématu dobrovolnictví, které je součástí společnosti a spočívá v nezištné pomoci druhým lidem. Dobrovolnictví nabízí dobrovolníkovi možnost pomáhat ostatním lidem a zároveň i rozvíjet sama sebe. Například poznávat nové lidi nebo vylepšovat své komunikační schopnosti. Zabývali jsme se také samotným dobrovolníkem, který tráví svůj volný čas a to nejen se seniory. Dobrovolníkem se může stát nejen mladý člověk, ale i dospělý nebo i člověk v pokročilejším věku. Dobrovolník cítí z vykonávané dobrovolnické činnosti nejen smysl, užitek nebo dobrý pocit, ale i získání zkušeností, nových informací nebo praxe. Cílem této práce bylo zjistit a analyzovat specifika dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory bez nároku na jakoukoliv odměnu a kteří sdílí se seniory svůj čas, vědomosti a dovednosti.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem našeho výzkumu bylo zjistit specifika dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. Zjišťovali jsme kdo je typickým dobrovolníkem, kterým činností se dobrovolníci v domovech pro seniory věnují nejčastěji a také to, co je nejčastější motivací k dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory. Zjistili jsme, jaké zapojení do dobrovolnické činnosti dobrovolníci v domovech pro seniory preferují a jak dobrovolníci v domovech pro seniory subjektivně pocítují své fyzické či duševní zdraví díky vykonávané dobrovolnické činnosti. Zhodnotili jsme vztah mezi vzděláním a zapojením do dobrovolnické činnosti a také vztah náboženského vyznání a zapojení do dobrovolnické činnosti.

Respondenti v našem výzkumu, kteří odpovídali na dotazník, byli vybráni z domovů pro seniory v České republice, do kterých dobrovolníci dochází a tráví svůj volný čas společně se seniory.

Domov pro seniory je zařízení sociálních služeb. Podle zákona o sociálních službách, poskytuje domov pro seniory služby, jako například poskytování ubytování, stravy, pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, zprostředkování kontaktu se společenských prostředím, sociálně terapeutické a aktivizační činnosti a také pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby poskytuje domov pro seniory těm osobám, které mají sníženou soběstačnost

z důvodu věku a také z důvodu, kdy tyto osoby vyžadují pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. (PSP, 2006)

Posláním domova pro seniory je co možná nejvíce přiblížit dřívější vlastní domov seniorů, na který byli zvyklí, ale také zajistit zapojení seniorů do běžného života a zejména zacházet a jednat se seniory důstojně, s respektem a úctou.

Senior, je člověk, pro kterého je typický vyšší věk, zkušenosti, časová flexibilita a nadhled. Seniorský věk je také spojen s odchodem do důchodu. Tato změna může být spojena jednak s pocitem uspokojení, ale i s nadcházejícím obdobím obav. Senior získává spoustu volného času, ve kterém by si měl najít smysluplnou činnost, věnovat se svým zálibám, trávit svůj čas s vnoučaty, neztrácet kontakty se svými vrstevníky a ostatními lidmi v jeho okolí.

Starší člověk se musí přizpůsobovat novým problémům, změnám a rovněž je důležité najít smysl zbývajícího života. Senioři ulpívají na zažitých pravidlech, která regulují jejich soužití s ostatními. (Vágnerová, 2007, s. 305,354)

Výzkumný problém můžeme vyjádřit otázkou: Jaká jsou specifika dobrovolníků v domovech pro seniory?

4.2 Cíl výzkumu a hypotézy

Hlavním cílem výzkumu v této diplomové práci bylo prozkoumat a analyzovat specifika dobrovolníků v domovech pro seniory. Pro tento výzkum jsme stanovili několik dílčích cílů.

Dílčí cíle (DC) a hypotézy (H) výzkumu:

- DC 1: Zjistit kdo je typickým dobrovolníkem v domovech pro seniory.
- DC 2: Zjistit, kterým činností se dobrovolníci v domovech pro seniory věnují nejčastěji.
- DC 3: Zjistit, co motivuje dobrovolníky v domovech pro seniory k dobrovolnické činnosti.
 - H1: Nejčastější motivací dobrovolníků v domovech pro seniory je využití svého volného času než smysluplnost.

- DC 4: Zjistit, zda dobrovolníci v domovech pro seniory preferují jednorázovou, krátkodobou či dlouhodobou dobrovolnickou činnost.
- DC 5: Zjistit jaký je vztah mezi vzděláním a dobrovolnickou činností (jednorázovou, krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory.
 - H2: Dobrovolníci v domovech pro seniory s vyšším vzděláním volí častěji dlouhodobou dobrovolnickou činnost než krátkodobou dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory.
- DC 6: Zjistit, zda dobrovolníci v domovech pro seniory subjektivně vnímají zlepšení svého fyzického či duševního zdraví díky dobrovolnické činnosti vykonávané v domovech pro seniory.
- DC 7: Zjistit, jaký je vztah mezi dobrovolnickou činností (krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory a vírou v Boha.
 - H3: Věřící dobrovolníci v domovech pro seniory se častěji angažují v dlouhodobé dobrovolnické činnosti než v krátkodobé dobrovolnické činnosti.
- DC 8: Zjistit, co je nejčastějším zdrojem informací o dobrovolnictví v domovech pro seniory.
 - H4: Nejčastějším zdrojem získání informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory je pro dobrovolníky internet než osobní kontakty (informace od příbuzných nebo známých).

4.3 Výzkumné otázky

Pro tento výzkum jsme stanovili tyto výzkumné otázky:

- Jaký je profil typického dobrovolníka v domovech pro seniory?
- Jaké jsou nejčastěji vykonávané činnosti se seniory v domovech pro seniory?
- Jaké jsou nejčastější motivy k dobrovolnické činnosti pro dobrovolníky v domovech pro seniory?
- Jaké dobrovolnictví (jednorázové, krátkodobé či dlouhodobé) je preferováno dobrovolníky v domovech pro seniory?

- Jaký je vztah mezi vzděláním a dobrovolnickou činností (jednorázovou, krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory?
- Jak dobrovolníci v domovech pro seniory subjektivně vnímají své fyzické či duševní zdraví díky vykonávané dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory?
- Jaký je vztah mezi dobrovolnickou činností (krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory a vírou v Boha?
- Jaký je nejčastější zdroj informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory?

4.4 Pojetí výzkumu

Za výzkumnou strategii byl zvolen kvantitativní výzkum, tedy získávání dat, na jejichž základě jsme prozkoumali a analyzovali specifika dobrovolníků v domovech pro seniory. Tyto data jsme získali za krátké časové období od velkého počtu dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. V kvantitativním výzkumu jsme také ověřovali hypotézy o vztazích mezi proměnnými.

Gavora (2010, s. 35-37) definuje kvantitativní výzkum, jako výzkum s číselnými údaji, kdy zjišťujeme množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů a všechny tyto údaje se dají matematicky zpracovat. Cílem je třídění údajů a vysvětlení příčin existence nebo změn jevů.

4.5 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Základním souborem výzkumu byli dobrovolníci v domovech pro seniory v České republice. Výběrovým souborem byli tedy dobrovolníci v domovech pro seniory v České republice, a to na základě výběru jen těch domovů pro seniory, které dobrovolníci navštěvují. V registru poskytovatelů sociálních služeb jsme vyhledali domovy pro seniory (celkem 528 domovů pro seniory ke dni 13. února 2017), tyto domovy pro seniory byly kontaktovány telefonicky nebo e-mailem. Můžeme tedy říci, že se jedná o exhaustivní výběr, jelikož jsme zkoumali celý základní soubor.

Dotazníky byly zaslány celkem 335 domovům pro seniory v České republice, které mají dobrovolníky. Celkový počet 528 domovů pro seniory v České republice byl snížen z několika důvodů. Tím prvním, je fakt, že 34 domovů pro seniory odmítlo spolupráci. Dalších

159 domovů pro seniory dobrovolníky buď nemají anebo k nim dobrovolníci do domovů pro seniory sice dochází, ale momentálně žádné nemají, protože jejich nástup do domova pro seniory je plánován na další měsíce nebo na období letních prázdnin a tudíž, jsme je nemohli zahrnout do tohoto výzkumu.

Domovům pro seniory, které navštěvují dobrovolníci, byly odeslány dotazníky k vyplnění a to prostřednictvím e-mailu. Dotazníky byly určeny pro dobrovolníky, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domově pro seniory. Zjištěná data z dotazníků byla zpracována ve výzkumu této diplomové práce.

Výzkumný soubor byl vybrán záměrným výběrem, který se dle Gavory (2010, s. 79) uskutečňuje na základě relevantních znaků, tj. těch znaků základního souboru, které jsou důležité pro dané zkoumání. Jedná se o vyhledávání těch osob, které se vyznačují určeným znakem.

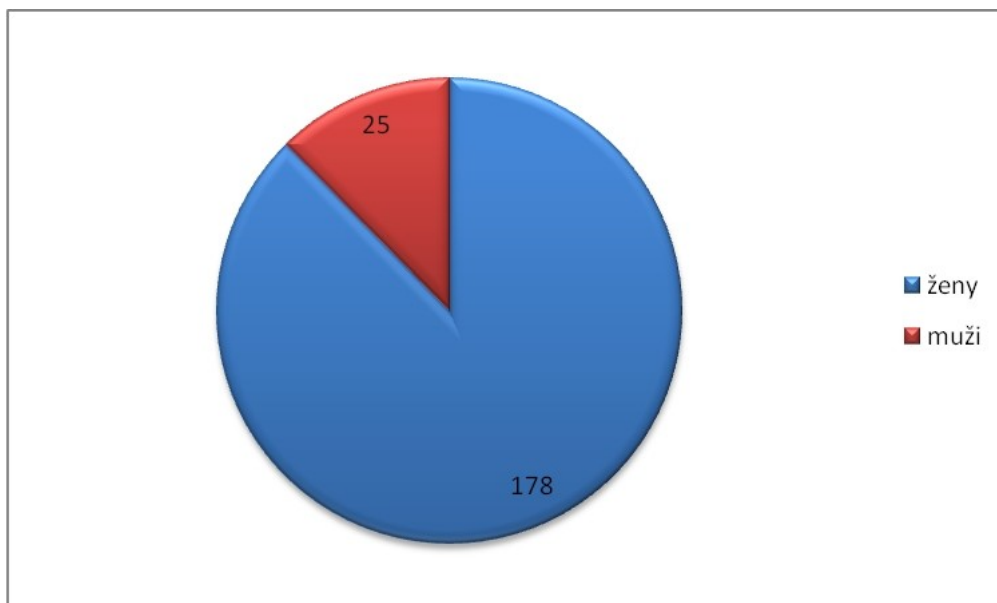
Celkový počet respondentů byl 203 dobrovolníků, kteří dochází do domovů pro seniory v České republice. Ze zkoumaných respondentů bylo 178 (88%) žen a 25 mužů (12%). Věkové kategorie respondentů z našeho výzkumu byla 16 respondentů (8%) ve věku 15-19 let, 93 respondentů (46%) ve věku 20-40 let, 29 respondentů (14%) ve věku 41-50 let, 42 respondentů (21%) ve věku 51-60 let a 23 respondentů (11%) ve věku 61-75 let.

Stále ještě převládají ženy a většina dobrovolníků je z kategorie mladších a také neustále přibývá aktivních lidí v důchodovém věku. (kpg.zcu, 2016)

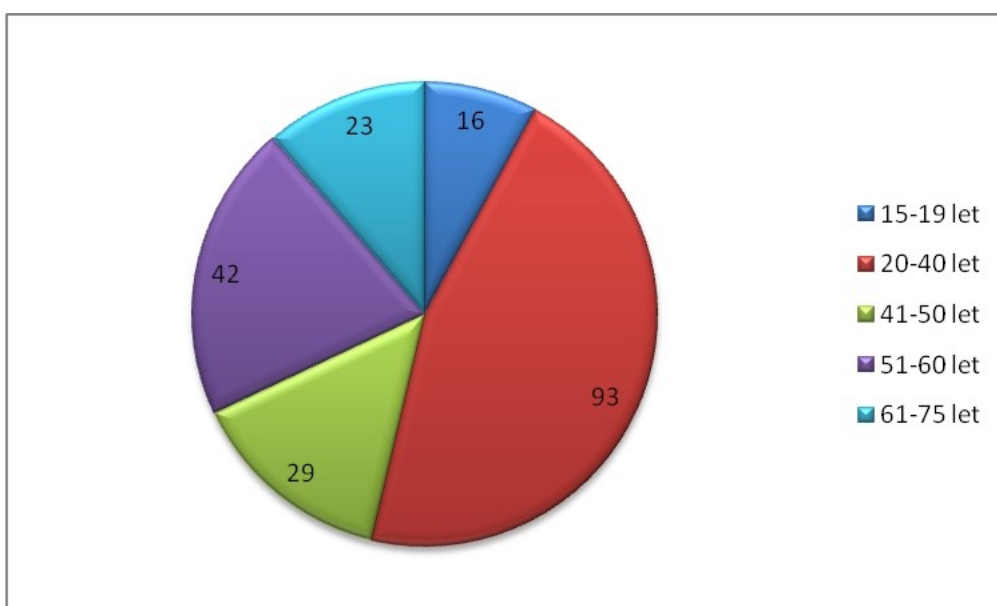
Přestože v našem výzkumu převládají ženy, tak například ve státech s nadprůměrným zapojením občanů do dobrovolnické činnosti je vyšší podíl u mužů, naopak ve státech s podprůměrnou participací jsou více zapojeny ženy. (mpsv, 2015)

Z průzkumu Eurobarometru vyplynulo, že pohlaví ani věk nemá vliv na zapojení do dobrovolnické činnosti. (docplayer, 2011)

Stejně tak i Frič (2010, s. 134) uvedl, že věk v dobrovolnictví nehraje důležitou roli. Angažovanost však klesá se seniorskými léty, mírně po 55 letech věku, výrazněji po dosažení 65 let.

Respondenti dle pohlaví

Graf č. 1: Respondenti dle pohlaví, vlastní zpracování

Respondenti dle věkové kategorie

Graf č. 2: Respondenti dle věkového rozmezí, vlastní zpracování

4.6 Výzkumná technika

Ve výzkumu bylo použito písemné dotazování – dotazníková metoda. Nahlédneme-li do pedagogického slovníku, najdeme definici dotazníku jako výzkumného a diagnostického prostředku k získávání informací prostřednictvím dotazovaných osob. Podstatou je soubor položek, který je předkládán v písemné formě. (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 54)

Dotazník byl vytvořený autorkou a má celkem 18 otázek. Dotazník je zaměřený na zjištění specifík dobrovolníků v domovech pro seniory v České republice. Dotazník byl zaslán prostřednictvím e-mailu do domovů pro seniory v České republice, které navštěvují dobrovolníci. Tomuto kroku předcházela písemná i ústní komunikace s kompetentní osobou (sociální pracovníci, vedoucí sociálního úseku apod.) v daném domově pro seniory, kdy byly tyto osoby autorkou seznámeny s výzkumem a informacemi jak dotazník vyplnit, v jakém časovém období bude probíhat šetření a jakým způsobem vyplněné dotazníky zasílat zpět autorce.

První část dotazníku obsahuje položky, které se týkají dobrovolnické činnosti, nejčastěji vykonávaným činnostem v domovech pro seniory, také motivací k dobrovolnictví a dalšími položkami, kterými chceme odpovědět na konkrétní cíle našeho výzkumu.

Druhá část dotazníku se věnuje demografickým údajům jako je pohlaví, věk, vzdělání atd. Dotazník obsahuje položky uzavřené (výběrové dichotomické, výběrové trichotomické, výběrová polytomická s možností výběru pouze jedné odpovědi). V příloze této diplomové práce je uveden daný dotazník.

K jednotlivým výzkumným otázkám (VO) se vztahují dané dotazníkové položky (DP):

- VO: Jaký je profil typického dobrovolníka v domovech pro seniory? DP: 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
- VO: Jaké jsou nejčastější vykonávané činnosti se seniory v domovech pro seniory? DP: 10
- VO: Jaké jsou nejčastější motivy k dobrovolnické činnosti pro dobrovolníky v domovech pro seniory? DP: 11, 15
- VO: Jaké dobrovolnictví (jednorázové, krátkodobé či dlouhodobé) je preferováno dobrovolníky v domovech pro seniory? DP: 6, 15

- VO: Jaký je vztah mezi vzděláním a dobrovolnickou činností (jednorázovou, krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory? DP: 6, 16
- VO: Jak dobrovolníci v domovech pro seniory subjektivně vnímají své fyzické či duševní zdraví díky vykonávané dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory? DP: 12
- VO: Jaký je vztah mezi dobrovolnickou činností (krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory a vírou v Boha? DP: 6, 18
- VO: Jaký je nejčastější zdroj informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory? DP: 2, 3

Dotazníky byly odeslány prostřednictvím e-mailu do domovů pro seniory v České republice, které mají dobrovolníky dne 20. února 2017 a s kompetentními osobami domovů pro seniory bylo domluveno, že dotazníky budou přijímány do 12. března 2017. Vyplněné dotazníky zasílali dobrovolníci na e-mailovou adresu autorky a tyto dotazníky byly následně vytisknuty autorkou.

Celkem bylo autorce zasláno 211 vyplněných dotazníků, ale z toho neúplně bylo vyplněno 8 dotazníků. Ve výzkumu jsme proto pracovali s dotazníky v celkovém počtu 203 kusů.

4.7 Způsob zpracování dat

Data, která jsme získali z dotazníků, jsou zpracována do tabulky v programu Microsoft Excel (viz příloha). V této tabulce jsou zapsána veškerá data, která vyplynula z dotazníků, tzn. informace o respondentech a jejich odpovědi na každou položku. V rámci zpracování dotazníkových dat byly vyřazeny nekompletně vyplněné dotazníky.

Data byla zpracována ve výzkumu pomocí grafů a hypotézy jsme ověřovali pomocí výpočtu testu dobré shody chí-kvadrát, testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku a testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku.

Pro ověření hypotéz byla stanovena hladina významnosti 0,05.

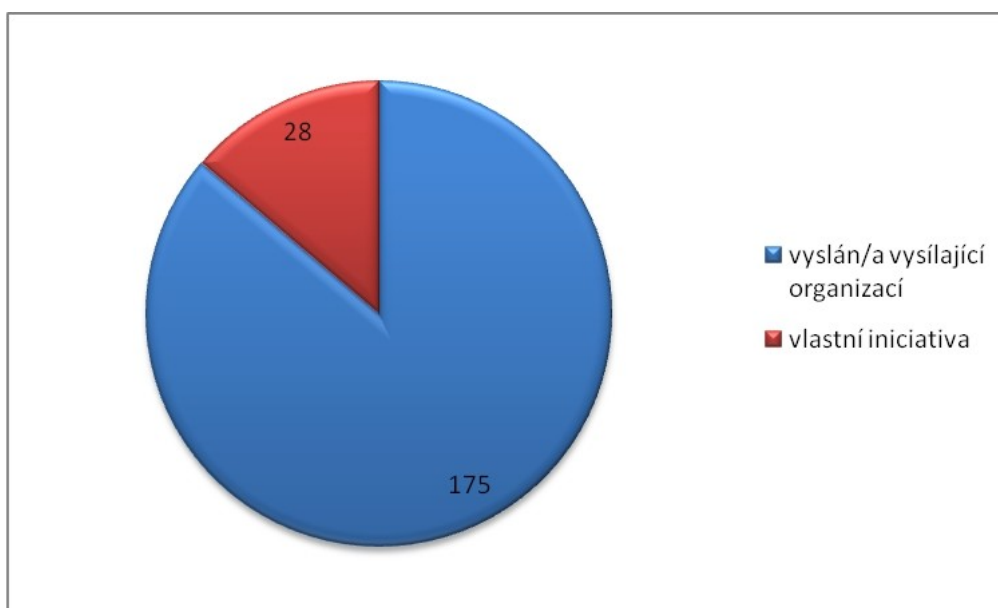
5 ANALÝZA DAT

První dílčí cíl (DC 1) zjišťoval, jaký je typický dobrovolník v domovech pro seniory.

Od respondentů jsme zjišťovali, zda dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory vykonávají z vlastní iniciativy nebo zda byli vysláni vysílající organizací. Zjišťovali jsme preference dobrovolnické činnosti u seniorů, dřívější zkušenosti dobrovolníků v oblasti dobrovolnictví. Zajímalo nás, zda respondenti mají nebo měli dobrovolníka v rodině nebo v okruhu svých přátel, jaké je nejvyšší dosažené vzdělání, rodinný stav dobrovolníků v domovech pro seniory, zda jsou tito dobrovolníci věřící či bez vyznání. Také jsme zjišťovali, jak dobrovolníci v domovech pro seniory hodnotí domov pro seniory, ve kterém momentálně vykonávají dobrovolnickou činnost, zda by dobrovolníci doporučili dobrovolnickou činnost rodinným příslušníkům a chtěli jsme znát názor dobrovolníků na to, zda je dobrovolnictví důležité pro společnost.

K prvnímu dílčímu cíli (DC 1) se vztahuje dotazníková položka č. 1. Z dotazníkových odpovědí vyplynulo, že 175 dobrovolníků (86%) v domovech pro seniory bylo vysláno vysílající organizací (např. Adra, Charita, Člověk v tísni apod.) a 28 dobrovolníků (14%) vykonává dobrovolnickou činnost z vlastní iniciativy.

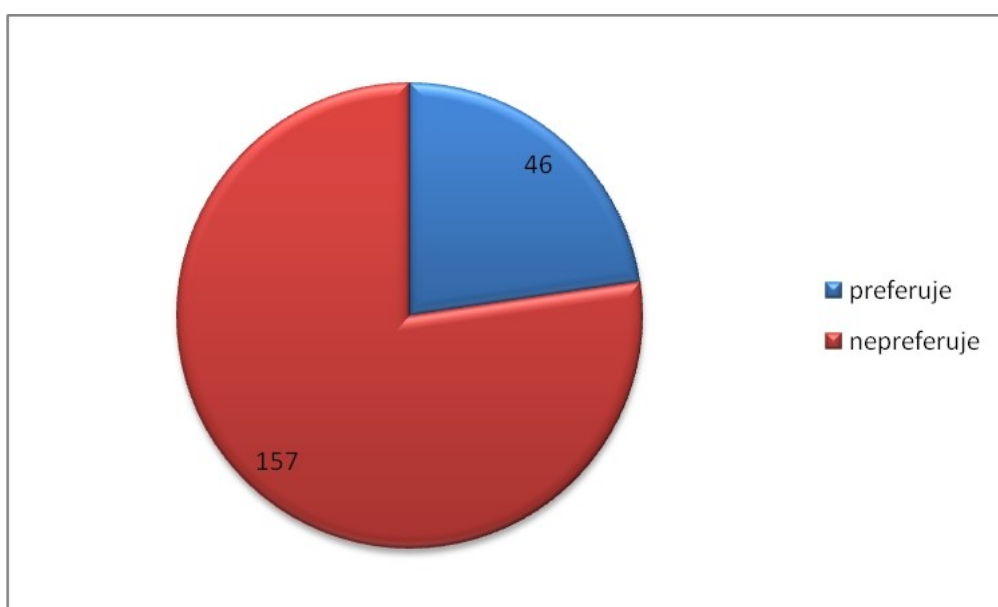
Výkon dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory

Graf č. 3: Výkon dobrovolnické činnosti, vlastní zpracování

K tomuto cíli (DC 1) jsme dotazníkovou položkou č. 4 zjišťovali, zda dobrovolníci v domovech pro seniory preferují dobrovolnickou činnost u seniorů oproti např. zdravotně postiženým osobám, nemocným nebo sociálně znevýhodněným dětem apod. Ze zpracovaných dotazníků vyplynulo, že 46 dobrovolníků (23%) preferuje dobrovolnickou činnost u seniorů a 157 dobrovolníků (77%) v domovech pro seniory nepreferuje dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory.

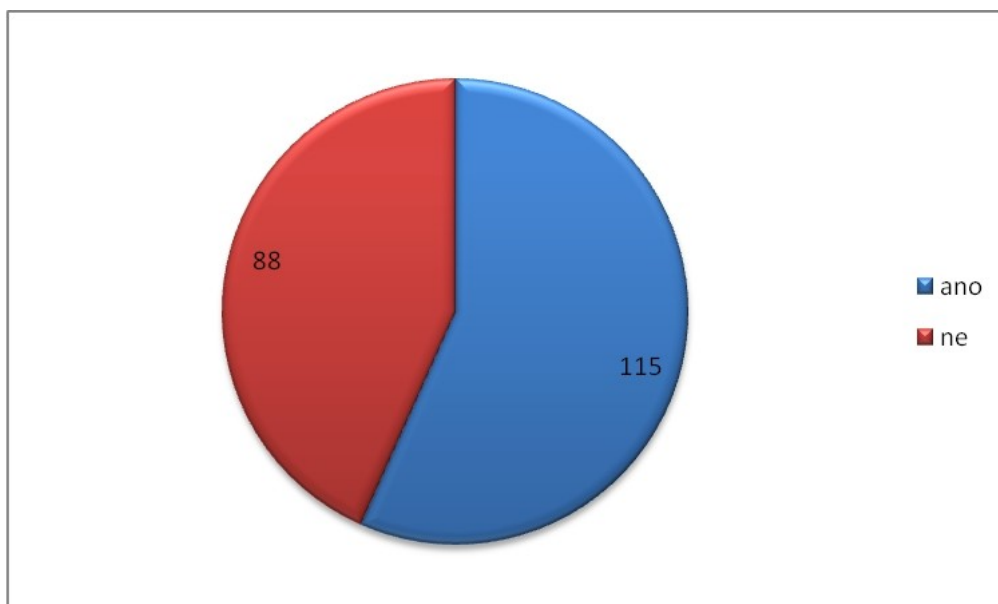
Preference dobrovolnické činnosti u seniorů

Graf č. 4: Preference dobrovolnické činnosti, vlastní zpracování

Další dotazníková položka, která se vztahuje k dílčímu cíli (DC 1) má číslo 7 a zjišťovala, zda mají dobrovolníci v domovech pro seniory zkušenosti v oblasti dobrovolnictví nebo zda již dříve dobrovolnickou činnost vykonávali. Z odpovědí na dotazníkové položky vyplynulo, že 115 dobrovolníků (57%) zkušenosti v oblasti dobrovolnictví má a 88 dobrovolníků (43%) v domovech pro seniory dobrovolnickou činnost dříve nevykonávalo.

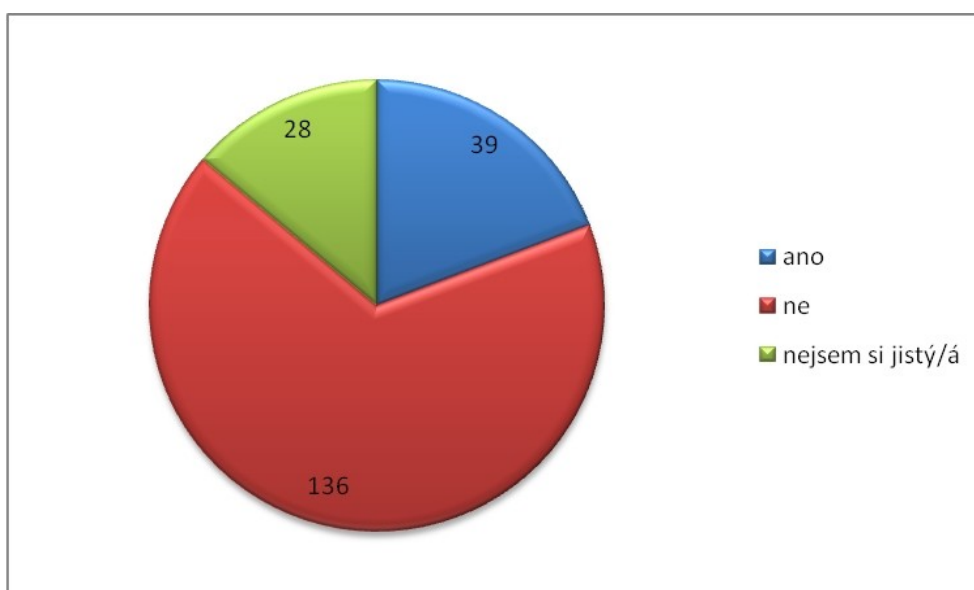
Dřívější zkušenosti v dobrovolnictví

Graf č. 5: Zkušenosti v oblasti dobrovolnictví, vlastní zpracování

Dotazníková položka č. 8 zjišťovala, zda byl nebo v současnosti je někdo z rodiny nebo přátel dobrovolníka v domově pro seniory také dobrovolníkem. Z odpovědí vyplynulo, že 39 dobrovolníků (19%) má někoho ve své rodině nebo mezi svými přáteli dobrovolníka, 136 dobrovolníků (67%) uvedlo, že nemá v rodině ani v okruhu svých přátel žádného dobrovolníka a 28 dobrovolníků (14%) si nejsou jisti, zda v jejich rodině nebo mezi přáteli figuruje nějaký dobrovolník.

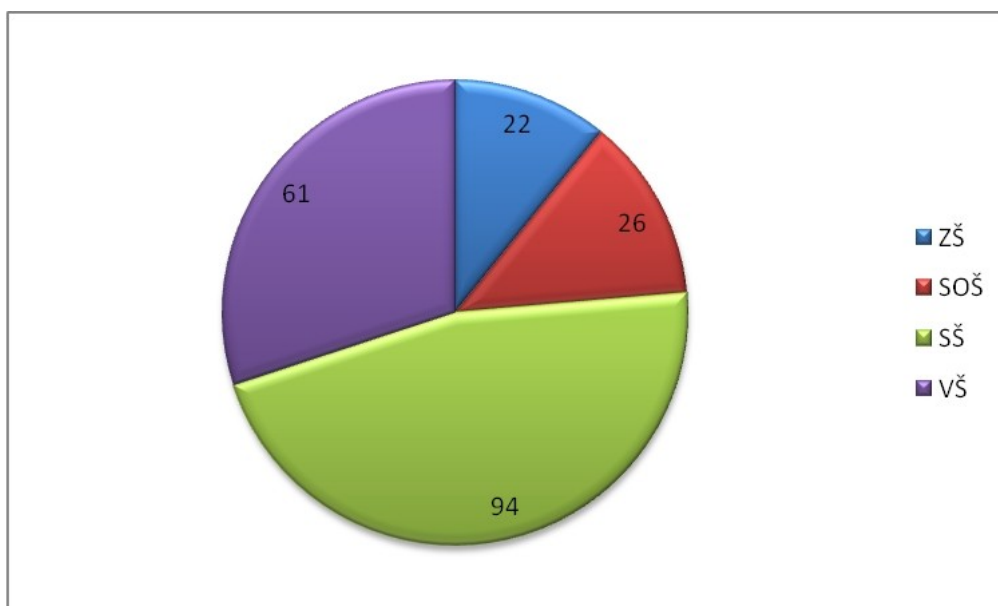
Dobrovolníci v rodině nebo v okruhu přátel

Graf č. 6: Dobrovolníci v rodině (přátelé), vlastní zpracování

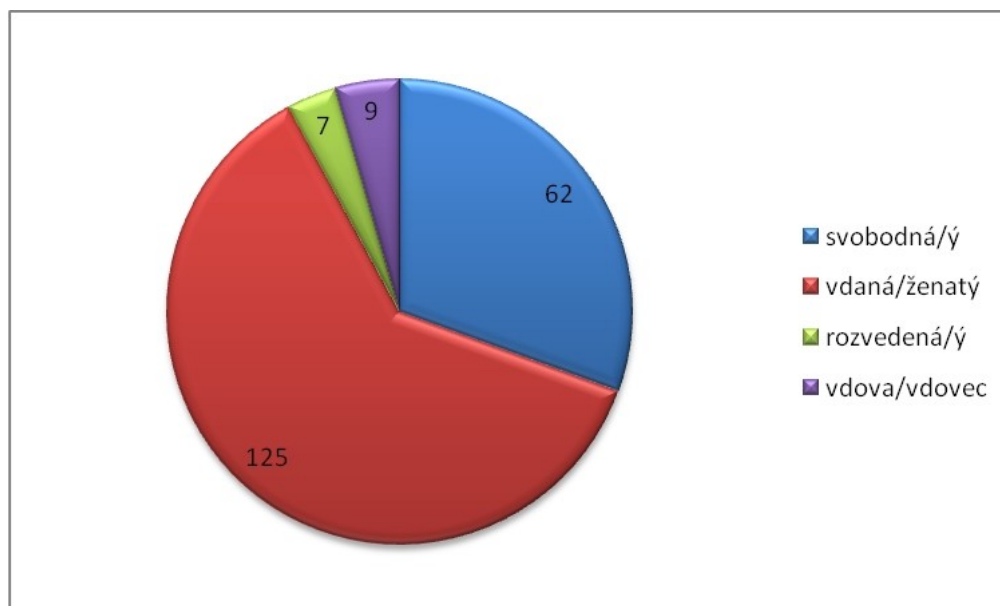
Mezi dotazovanými respondenty (dobrovolníci v domovech pro seniory) bylo rozložení dosaženého vzdělání následující: 22 dobrovolníků (11%) s dosaženým základním vzděláním, 26 dobrovolníků (13%) s ukončeným středním odborným učilištěm (ukončeno výučním listem), 94 dobrovolníků (46%) s dosaženým středoškolským vzděláním (ukončeno maturitou) a 61 dobrovolníků (30%) s vysokoškolským vzděláním.

Dosažené vzdělání u dobrovolníků

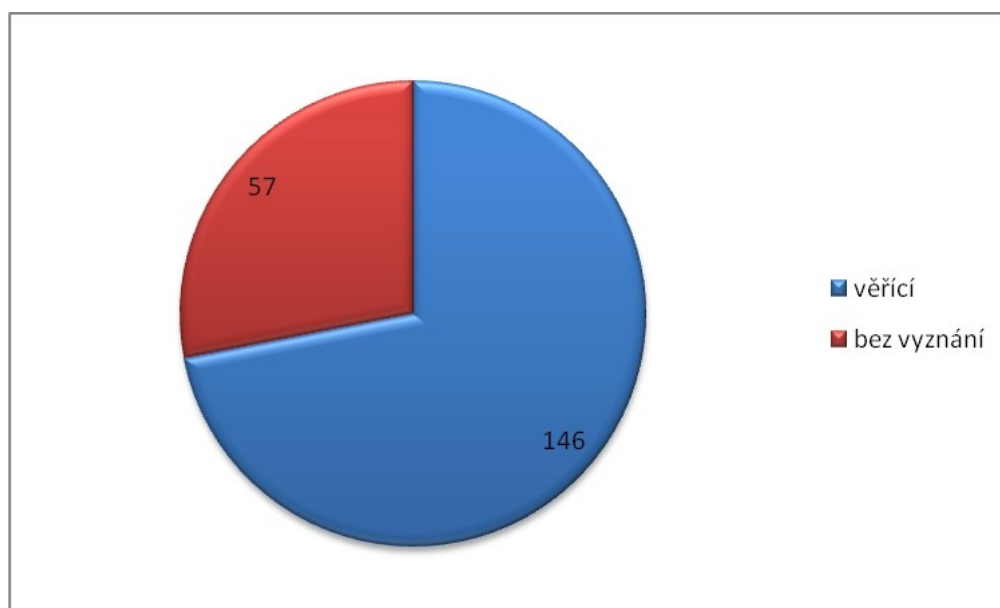
Graf č. 7: Vzdělání u dobrovolníků, vlastní zpracování

Dále jsme se z dotazníkových odpovědí dozvěděli jaký je rodinný stav dobrovolníků v domovech pro seniory. Rodinný stav svobodný uvádí 62 dobrovolníků (31%), vdaných či ženatých dobrovolníků je celkem 125 (62%), 7 dobrovolníků (3%) je ve stavu rozvedených a 9 dobrovolníků (4%) je ve stavu vdova či vdovec.

Rodinný stav dobrovolníků v domovech pro seniory

Graf č. 8: Rodinný stav, vlastní zpracování

Dotazník obsahoval také položku č.18, která se týkala náboženství (víry v Boha) a z odpovědí jsme zjistili, že 146 dobrovolníků (72%) v domovech pro seniory jsou věřící a 57 dobrovolníků (28%) uvedlo možnost bez vyznání.

Víra v Boha u dobrovolníků v domovech pro seniory

Graf č. 9: Víra v Boha, vlastní zpracování

Dotazníková položka č. 5 se zaměřila na to, jak dobrovolníci v domovech pro seniory hodnotí zázemí domova pro seniory, přístup personálu, stravu v domovech pro seniory, ošetrovatelské a pečovatelské služby, aktivity pro seniory, pokoje seniorů a bezprostřední okolí domovů pro seniory.

Zázemí domovů pro seniory hodnotilo 182 dobrovolníků (90%) jako vyhovující a 21 dobrovolníků (10%) uvedlo, že nemohou posoudit.

Přístup personálu hodnotilo 201 dobrovolníků (99%) jako vyhovující a 2 dobrovolníci (1%) hodnotili jako nevyhovující.

Strava v domovech pro seniory byla hodnocena 146 dobrovolníky (72%) jako vyhovující, 11 dobrovolníků (5%) hodnotilo jako nevyhovující a 46 dobrovolníků (23%) uvedlo, že nemohou posoudit.

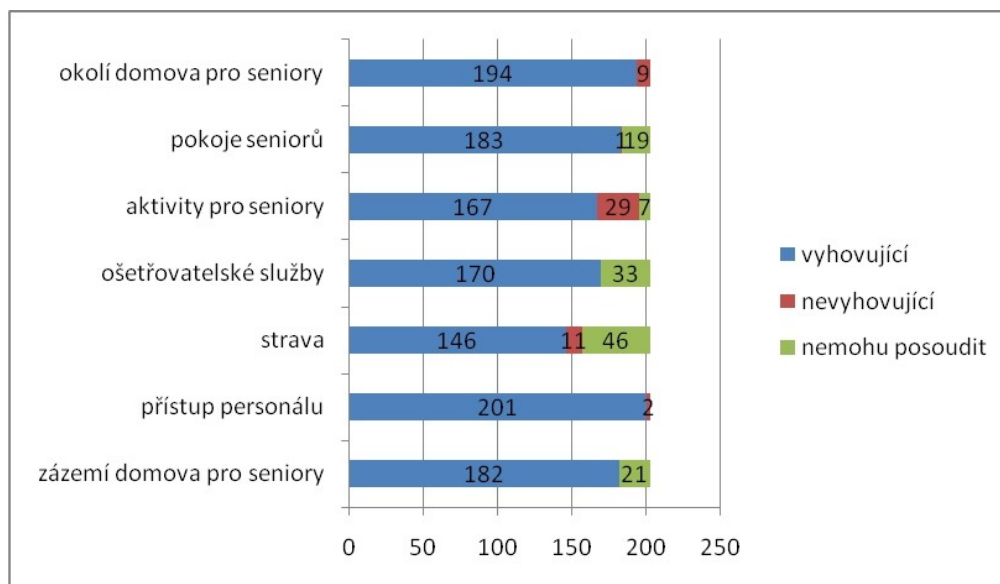
Ošetrovatelské a pečovatelské služby hodnotilo 170 dobrovolníků (84%) jako vyhovující a 33 dobrovolníků (16%) uvedlo, že nemohou posoudit.

Aktivity pro seniory (naplnění jejich volného času) hodnotilo 167 dobrovolníků (82%) jako vyhovující, 29 dobrovolníků (14%) hodnotilo jako nevyhovující a 7 dobrovolníků (4%) uvedlo, že nemohou posoudit.

Pokoje seniorů hodnotilo 183 dobrovolníků (90%) jako vyhovující, 1 dobrovolník (0,5%) hodnotil jako nevyhovující a 19 dobrovolníků (9,5%) uvedlo, že nemohou posoudit.

Co se týká bezprostředního okolí domova pro seniory, hodnotilo 194 dobrovolníků (96%) jako vyhovující a 9 dobrovolníků (4%) hodnotilo jako nevyhovující.

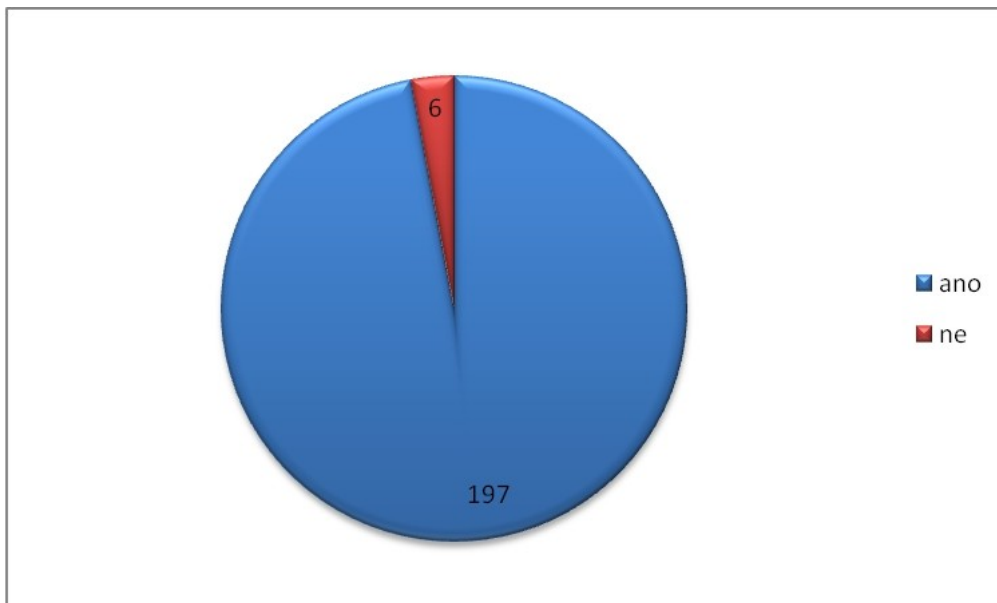
Hodnocení domova pro seniory dobrovolníky

Graf č. 10: Hodnocení domova pro seniory dobrovolníky, vlastní zpracování

Na dotazníkovou položku č. 9, zda by dobrovolníci, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory, doporučili svým rodinným příslušníkům, přátelům nebo známým dobrovolnickou činnost jsme zjistili, že 197 dobrovolníků (97%) v domovech pro seniory by dobrovolnickou činnost doporučilo svým rodinným příslušníkům, přátelům nebo známým a 6 dobrovolníků (3%) uvedlo, že by dobrovolnickou činnost nedoporučilo.

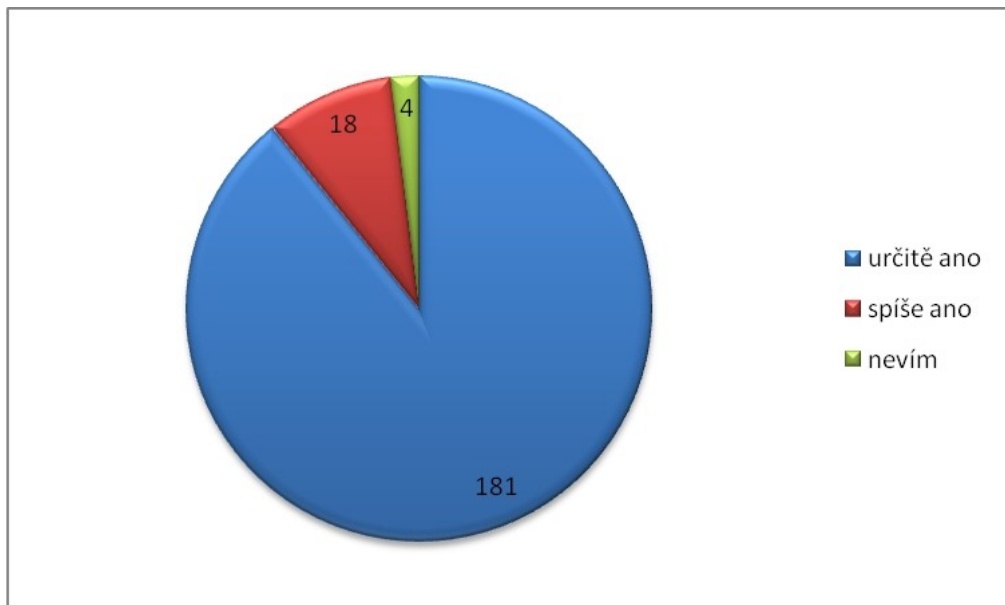
Doporučení dobrovolnické činnosti

Graf č. 11: Doporučení dobrovolnické činnosti, vlastní zpracování

Také jsme zjišťovali (dotazníková položka č. 13) názor dobrovolníků v domovech pro seniory na dobrovolnictví, zda si myslí, že je dobrovolnictví důležité pro společnost. Ze zpracovaných dotazníkových odpovědí vyplynulo, že 181 dobrovolníků (89%) v domovech pro seniory si myslí, že dobrovolnictví je určitě důležité pro společnost, 18 dobrovolníků (9%) uvedlo, že dobrovolnictví je důležité pro společnost a 4 dobrovolníci (2%) uvedli, že neví, zda je dobrovolnictví důležité pro společnost.

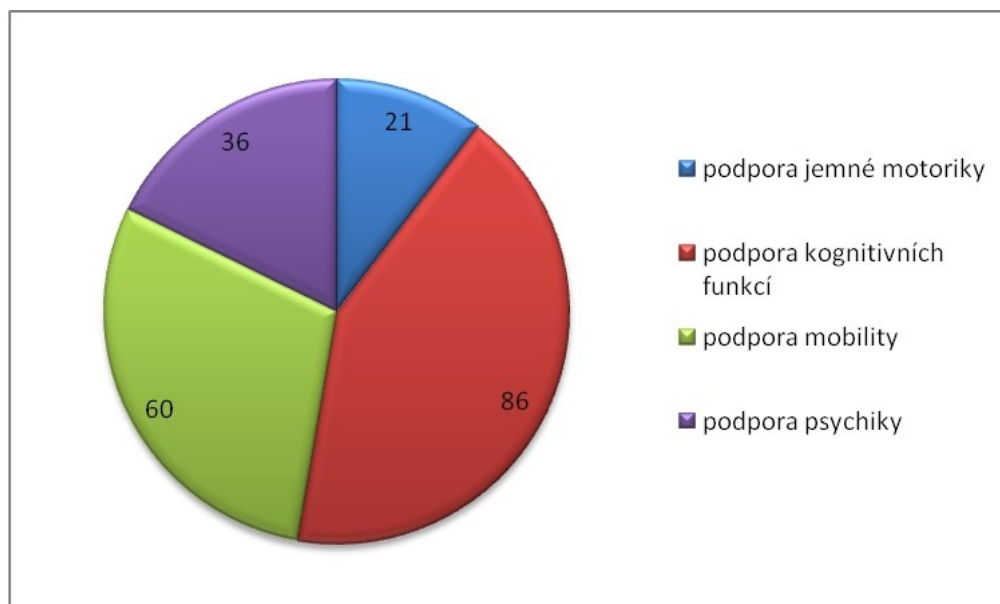
Důležitost dobrovolnictví pro společnost

Graf č. 12: Názory o důležitosti dobrovolnictví, vlastní zpracování

Druhým dílčím cílem (DC 2) této diplomové práce bylo zjistit, kterým činností se dobrovolníci v domovech pro seniory věnují nejčastěji. Ze zpracovaných dotazníků vyplynulo následující: za nejčastější činnosti se seniory v domovech pro seniory zvolilo 21 dobrovolníků (10%) v domovech pro seniory podporu jemné motoriky (např. výtvarná činnost, ruční práce atd.), 86 dobrovolníků (42%) se nejčastěji věnuje podpoře kognitivních funkcí (např. čtení, společenské hry, luštění křížovek apod.), 60 dobrovolníků (30%) se věnují nejčastěji činností, které podporují mobilitu (např. doprovod na procházky, jóga nebo doprovázení na mši atd.) a 36 dobrovolníků (18%) zvolilo podporu psychiky a udržování sociálního kontaktu (např. povídání, naslouchání atd.).

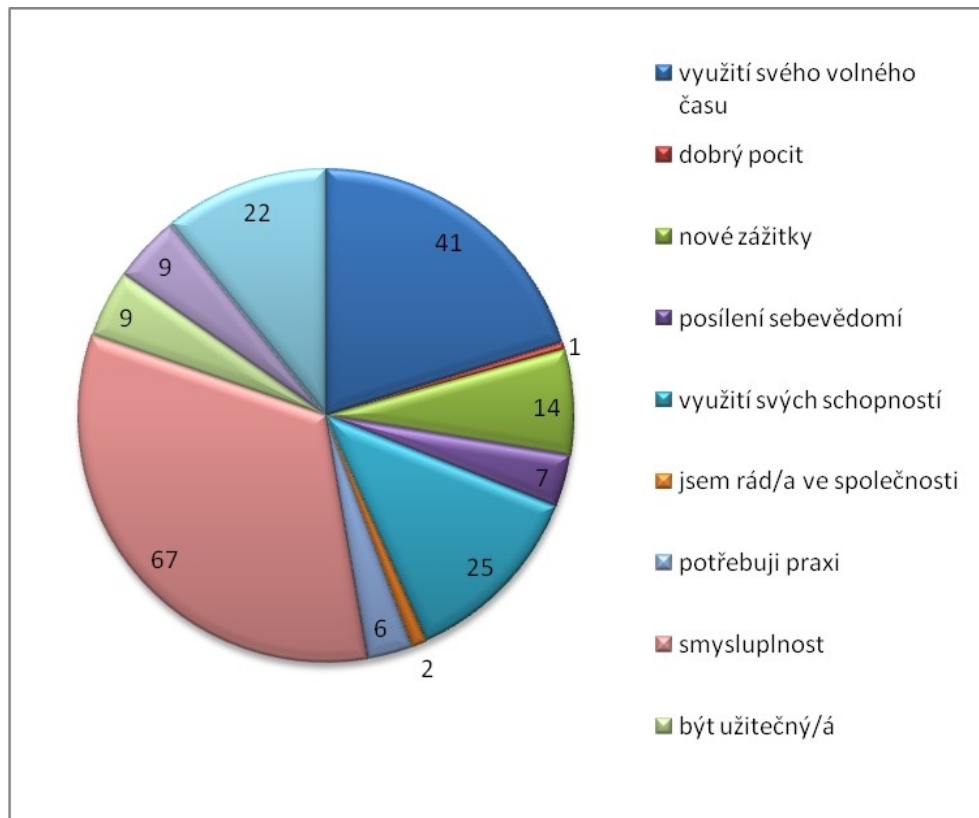
Nejčastější činnosti se seniory

Graf č. 13: Nejčastější činnosti se seniory, vlastní zpracování

Třetí dílčí cíl (DC 3) zjišťoval, co motivuje dobrovolníky v domovech pro seniory k dobrovolnické činnosti a které jsou ty nejčastější motivy k dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory. Po zpracování dotazníkových odpovědí vyplynulo, že z celkového počtu 203 dotazovaných dobrovolníků v domovech pro seniory zvolilo za svou největší motivaci k dobrovolnické činnosti následující: 41 dobrovolníků (20%) zvolilo využití svého volného času, 1 dobrovolník (0,5%) zvolil dobrý pocit z dobrovolnické činnosti, 14 dobrovolníků (7%) zvolilo za svou největší motivaci nové zážitky, 7 dobrovolníků (3,5%) zvolilo posílení sebevědomí, 25 dobrovolníků (13%) zvolilo využití svých schopností s péčí o seniora v domovech pro seniory, 2 dobrovolníci (1%) odpověděli, že jsou rádi ve společnosti, 6 dobrovolníků (3%) odpovědělo, že potřebují praxi, pro 67 dobrovolníků (33%) je největší motivací smysluplnost, 9 dobrovolníků (4%) chce být užitečnými, 9 dobrovolníků (4%) chce mít společenskou prestiž (uznání) a 22 dobrovolníků (11%) zvolilo za svou největší motivaci nové zkušenosti.

Motivace k dobrovolnické činnosti

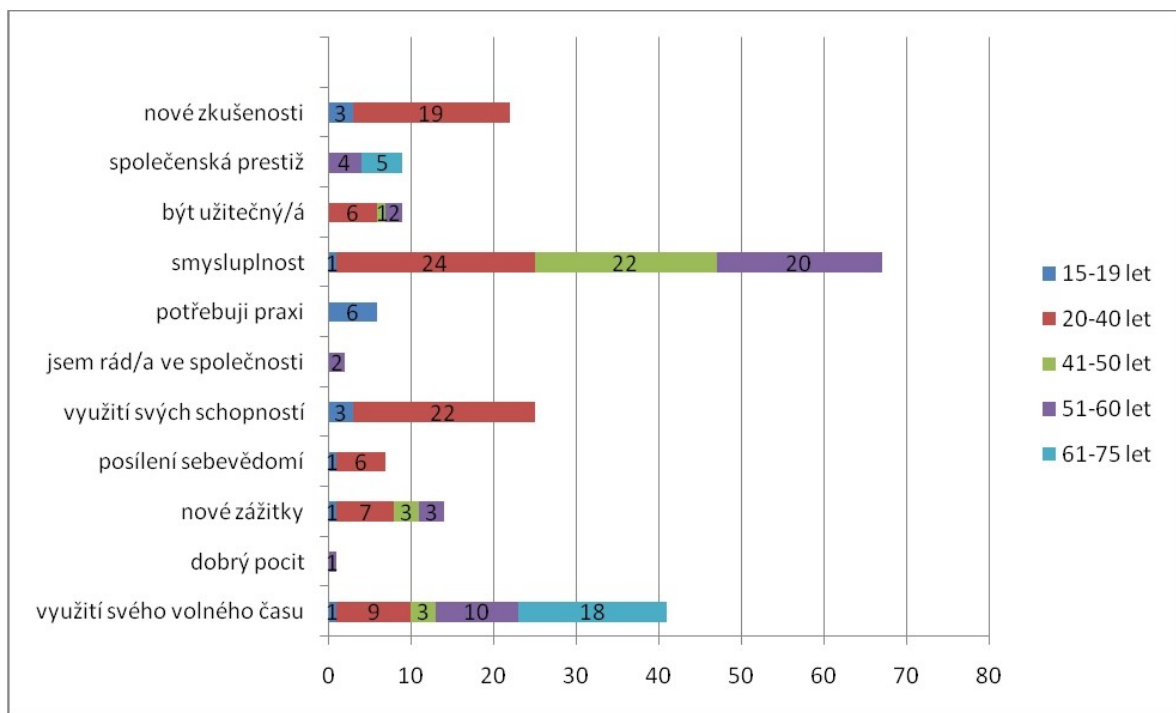

Graf č. 14: Nejčastější motivace k dobrovolnické činnosti, vlastní zpracování

Motivace k dobrovolnické práci a věkové rozmezí dobrovolníků v domovech pro seniory. Následující graf č. 13 nám ukazuje, že dobrovolníci ve věkové kategorii 15-19 let uvádí nejčastější motivaci k dobrovolnické práci využití svého volného času, tuto možnost volil 1 dobrovolník (0,5%), nové zážitky volil také 1 dobrovolník (0,5%), posílení sebevědomí volil 1 dobrovolník (0,5%), využít své schopnosti zvolili 3 dobrovolníci (1,5%), potřebnost praxe volilo 6 dobrovolníků (3%), smysluplnost zvolil 1 dobrovolník (0,5%) a nové zkušenosti uvedli 3 dobrovolníci (1,5%). Dobrovolníci ve věkovém rozmezí 20-40 let volili za nejčastější motivaci k dobrovolnické činnosti tyto: 9 dobrovolníků (4%) volilo využití svého volného času, 7 dobrovolníků (3%) volilo nové zážitky, 6 dobrovolníků (3%) uvedlo posílení sebevědomí, 22 dobrovolníků (11%) uvedlo využití svých schopností, 24 dobrovolníků (12%) uvedlo smysluplnost, 6 dobrovolníků (3%) zvolilo potřebu být užiteční a 19 dobrovolníků (9%) uvedlo získání nových zkušeností. Dobrovolníci ve věkovém rozmezí 41-50 let zvolili za nejčastější motivaci následující: 3 dobrovolníci (1,5%) uvedli využití svého volného času, 3 dobrovolníci (1,5%) uvedli získání nových zážitků, 22 dobrovolníků

(11%) uvedlo pocit smysluplnosti a 1 dobrovolník (0,5%) uvedl potřebu být užitečný/á. Dobrovolníci ve věkovém rozmezí 51-60 let za nejčastější motivaci uvedli: 10 dobrovolníků (5%) zvolilo využití svého volného času, 1 dobrovolník (0,5%) zvolil dobrý pocit, 3 dobrovolníci (1,5%) uvedli získání nových zážitků, 2 dobrovolníci (1%) zvolili, že jsou rádi ve společnosti, 20 dobrovolníků (10%) uvedlo pocit smysluplnosti, 2 dobrovolníci (1%) uvedli potřebu být užiteční a 4 dobrovolníci (2%) uvedli společenskou prestiž (uznání). Dobrovolníci ve věkovém rozmezí 61-75 let uvedlo 18 dobrovolníků (9%) využití svého volného času a 5 dobrovolníků (2,5%) uvedlo společenskou prestiž (uznání).

Motivace k dobrovolnické činnosti dle věku

Graf č. 15: Motivace dle věkové kategorie, vlastní zpracování

K tomuto třetímu dílčímu cíli (DC 3) se vztahuje hypotéza (H1), kterou jsme ověřili pomocí výpočtu testu dobré shody chí-kvadrát.

H1: Nejčastější motivací dobrovolníků v domovech pro seniory je smysluplnost než využití svého volného času.

HO: Motivace dobrovolníků v domovech pro seniory se objevuje smysluplnost ve stejné míře jako využití svého volného času.

HA: Motivací dobrovolníků v domovech pro seniory je smysluplnost častější než využití svého volného času.

Nejčastější motivace dobrovolníků v domovech pro seniory

nejčastější motivace	pozorovaná četnost P	očekávaná četnost O	P-O	(P-O) ²	$\frac{(P-O)^2}{O}$
využití svého volného času	41	18,5	22,5	506,25	27,4
dobry pocit	1	18,5	-17,5	306,25	16,6
nové zážitky	14	18,5	-4,5	20,25	1,1
posílení sebevědomí	7	18,5	-11,5	132,25	7,1
využití svých schopností	25	18,5	6,5	42,25	2,3
jsem rád/a ve společnosti	2	18,5	-16,5	272,25	14,7
potřebuji praxi	6	18,5	-12,5	156,25	8,4
smysluplnost	67	18,5	48,5	2352,25	127,1
být užitečný/á	9	18,5	-9,5	90,25	4,9
společenská prestiž	9	18,5	-9,5	90,25	4,9
nové zkušenosti	22	18,5	3,5	12,25	0,7
Σ	203				215,2

Tabulka č. 1: Motivace dobrovolníků, vlastní zpracování

V tabulce jsou zaznamenány všechny pozorované četnosti, které jsme získali z dotazníkových odpovědí na danou dotazníkovou položku. Očekávanou četnost jsme v tomto případě určili tak, že počet dobrovolníků jsme vydělili počtem nabízených odpovědí, tj. $203 : 11 = 18,5$.

Vypočítali jsme testové kritérium, kdy u testu dobré shody chí-kvadrát je testovým kritéri-

$$\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$$

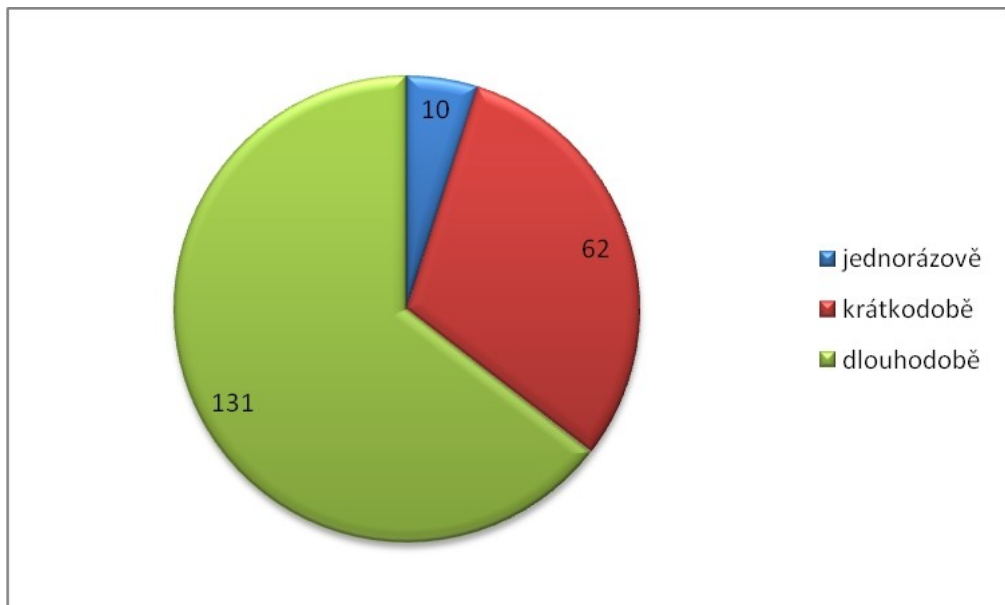
em hodnota dle vzorce:

Z výše uvedené tabulky byla hodnota naměřeného testového kritéria je $\chi^2 = 215,2$. Tato hodnota nám ukázala, že je rozdíl mezi pozorovanou a očekávanou četností. Na určení počtu stupňů volnosti (f) záleží kolik řádku má naše tabulka. Tabulka četností v tomto případě má $f = 10$ stupně volnosti. Zvolili jsme hladinu významnosti 0,05, což znamená, že bude 5% pravděpodobnost, že nesprávně odmítneme nulovou hypotézu. Vypočítanou hodnotu testového kritéria jsme dále srovnali s kritickou hodnotou, kterou najdeme ve statistických tabulkách. V těchto tabulkách pro hladinu významnosti 0,05 a 10 stupně volnosti jsme našli hodnotu $\chi^2_{0,05}(10) = 18,307$.

Vypočítaná hodnota testového kritéria je větší než kritická hodnota a proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní.

Čtvrtý dílčí cíl (DC 4) se zaměřil na zjištění, zda dobrovolníci v domovech pro seniory preferují jednorázovou, krátkodobou nebo dlouhodobou dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. Z dotazníkových odpovědí vyplynulo, že 10 dobrovolníků (5%) preferuje jednorázovou dobrovolnickou činnost, 62 (30%) dobrovolníků v domovech pro seniory preferuje krátkodobou dobrovolnickou činnost a 131 (65%) dobrovolníků preferuje spíše dlouhodobou dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory.

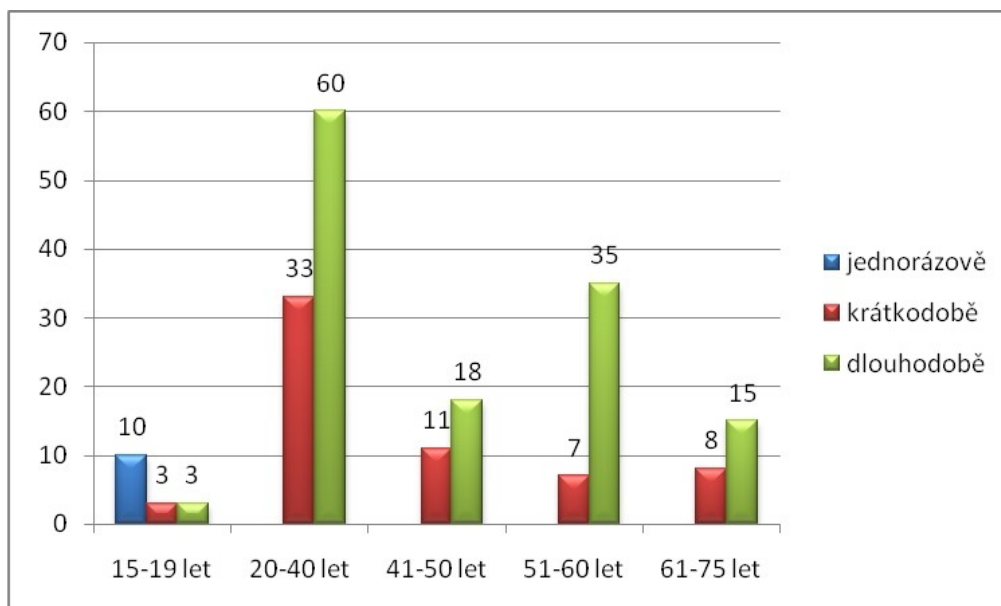
Zapojení do dobrovolnické činnosti

Graf č. 16: Preference zapojení do dobrovolnické činnosti, vlastní zpracování

Věkové rozložení dobrovolníků v domovech pro seniory a jejich preference dobrovolnické činnosti. Následující graf č. 14 nám ukazuje, že jednorázovou dobrovolnickou činnost zvolili pouze dobrovolníci ve věkové kategorii 15-19 let a to celkem 10 dobrovolníků (5%). Krátkodobou dobrovolnickou činnost uvedli 3 dobrovolníci (1,5%) ve věku 15-19 let, 33 dobrovolníků (16%) ve věku 20-40 let, 11 dobrovolníků (6%) ve věku 41-50 let, 7 dobrovolníků (3%) ve věku 51-60 let a 8 dobrovolníků (4%) ve věku 61-75 let. Dlouhodobou dobrovolnickou činnost zvolili 3 dobrovolníci (1,5%) ve věku 15-19 let, 60 dobrovolníků (30%) ve věku 20-40 let, 18 dobrovolníků (9%) ve věku 41-50 let, 35 dobrovolníků (17%) ve věku 51-60 let a 15 dobrovolníků (7%) ve věku 61-75 let.

Věk a zapojení do dobrovolnické činnosti

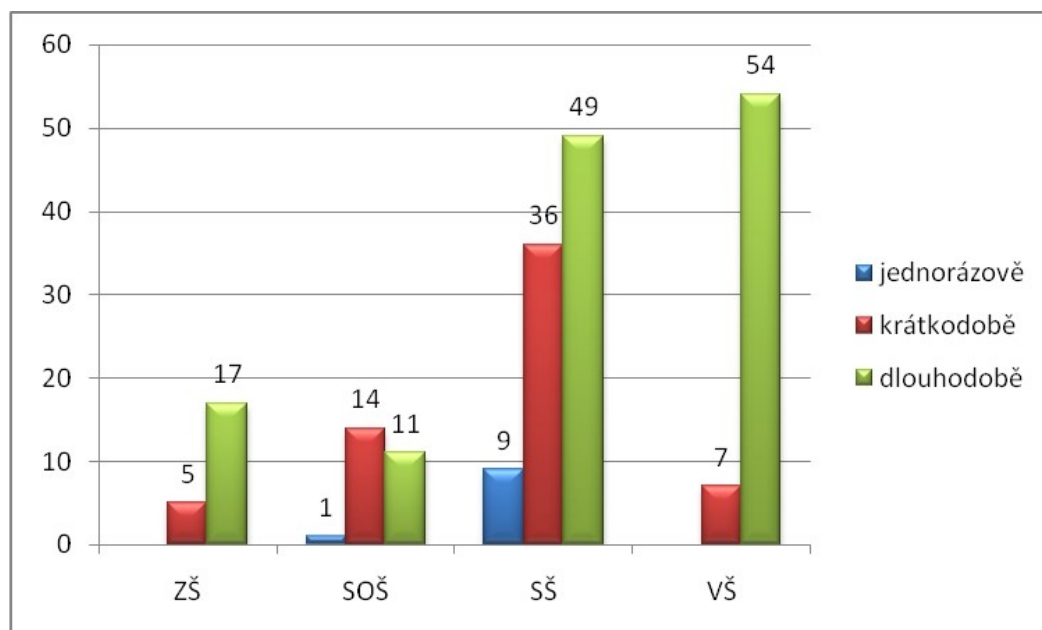

Graf č. 17: Věk a dobrovolnická činnost, vlastní zpracování

Následující **pátý dílčí cíl** (DC 5) se vztahoval k předchozímu cíli a **zaměřoval se na zjištění vztahu mezi vzděláním dobrovolníků v domovech pro seniory a preferovaným zapojením se do dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory**. Celkem 5 dobrovolníků (2%) v domovech pro seniory s dosaženým základním vzděláním zvolilo krátkodobou dobrovolnickou činnost a 17 dobrovolníků (8%) zvolilo dlouhodobou dobrovolnickou činnost. U dobrovolníků s dosaženým základním vzděláním se jednorázová dobrovolnická činnost neobjevila. Z odpovědí dobrovolníků, jejichž dosažené vzdělání je střední odborné učiliště (ukončeno výučním listem) vyplynulo, že 1 dobrovolník (0,5%) upřednostňuje jednorázovou dobrovolnickou činnost, 14 dobrovolníků (7%) zvolilo krátkodobou dobrovolnickou činnost a celkem 11 dobrovolníků (5,5%) preferuje dlouhodobou dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. U dobrovolníků se středoškolským vzděláním (ukončeno maturitou) zvolilo 9 dobrovolníků (4,5%) v domovech pro seniory jednorázovou dobrovolnickou činnost, 36 dobrovolníků (18%) zvolilo krátkodobou dobrovolnicou činnost a 49 dobrovolníků (24%) zvolilo dlouhodobou dobrovolnickou činnost. Dobrovolníků s vysokoškolským vzděláním se věnuje celkem 7 dobrovolníků (3,5%) krátkodobé dobrovolnické činnosti, 54 dobrovolníků (27%) dlouhodobé dobrovolnické činnosti a opět jako u dobrovolníků se základním vzděláním se

ani zde u dobrovolníků s vysokoškolským vzděláním neobjevilo zapojení do jednorázové dobrovolnické činnosti.

Vztah mezi vzděláním a preferencí dobrovolnické činnosti

Graf č. 18: Vztah mezi vzděláním a dobrovolnickou činností, vlastní zpracování

K tomuto pátému dílčímu cíli (DC 5) byla vytvořena hypotéza H2, kterou jsme ověřili pomocí výpočtu testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku za dodržení podmínek.

Tento test významnosti jsme využili proto, že jsme chtěli rozhodnout, zda existuje souvislost mezi dvěma pedagogickými jevy, které byly zachyceny pomocí nominálního a ordinálního měření. (Chrásková a Kočvarová, 2014, s. 44)

H2: Dobrovolníci v domovech pro seniory s vyšším vzděláním volí častěji dlouhodobou dobrovolnickou činnost než krátkodobou dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory.

Formulace nulové a alternativní hypotézy je následující:

HO: Dobrovolníci v domovech pro seniory s vyšším vzděláním vykonávají dlouhodobou dobrovolnickou činnost ve stejné míře jako dobrovolnickou činnost krátkodobou.

HA: Dobrovolníci v domovech pro seniory s vyšším vzděláním vykonávají dlouhodobou dobrovolnickou činnost častěji než dobrovolnickou činnost krátkodobou.

Vzdělání a zapojení do dobrovolnické činnosti

	ZŠ	SOŠ	SŠ	VŠ	Σ
krátkodobá DČ	5 (7,07)	14 (8,03)	36 (27,3)	7 (19,6)	62
dlouhodobá DČ	17 (14,9)	11 (17)	49 (57,7)	54 (41,4)	131
Σ	22	25	85	61	193

Tabulka č. 2: Vzdělání a zapojení do dobrovolnické činnosti, vlastní zpracování

Čísla v kontingenční tabulce vyjadřují pozorované četnosti dobrovolníků v domovech pro seniory podle jejich zapojení do dobrovolnické činnosti a dosaženého vzdělání. Čísla, která jsou uvedena v závorkách, jsou očekávané četnosti.

Pro každé pole v tabulce bylo vypočítáno
$$\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$$
, kdy P je pozorovaná četnost a O je očekávaná četnost.

Následně všechny tyto hodnoty byly sečteny. Výsledná hodnota byla vypočítána $\chi^2 = 23,4$.

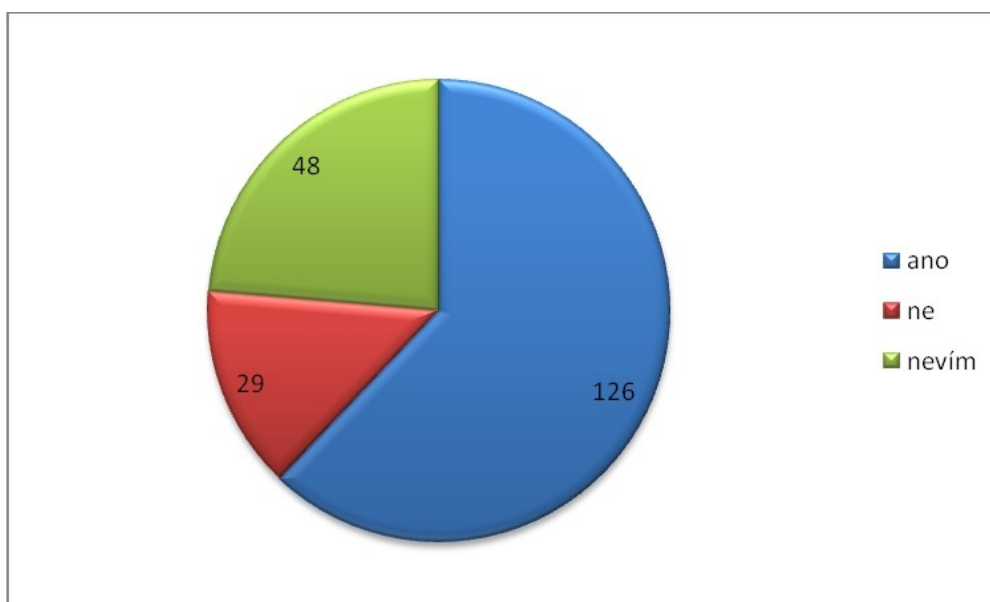
Testování významnosti bylo provedeno na hladině 0,05 a stupeň volnosti byl vypočítán dle vzorečku: $f = (r-1) \times (s-1)$, tedy stupeň volnosti pro tuto kontingenční tabulku je $f = 3$.

Kritická hodnota testového kritéria je $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$.

Vypočítaná hodnota χ^2 je významně vyšší, proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní.

Cílem šestého dílčího cíle (DC 6) bylo prozkoumat, zda dobrovolníci v domovech pro seniory subjektivně vnímají zlepšení svého fyzického či duševního zdraví díky vykonávané dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory. Z dotazníkových odpovědí od dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory, vyplynulo, že 126 dobrovolníků (62%) v domovech pro seniory je přesvědčeno, že dobrovolnická činnost má vliv na jejich fyzické či duševní zdraví, 29 dobrovolníků (14%) si myslí, že dobrovolnická činnost v domovech pro seniory nemá žádný vliv na jejich fyzické či duševní zdraví a 48 dobrovolníků (24%) odpovědělo, že neví nebo se neumí vyjádřit.

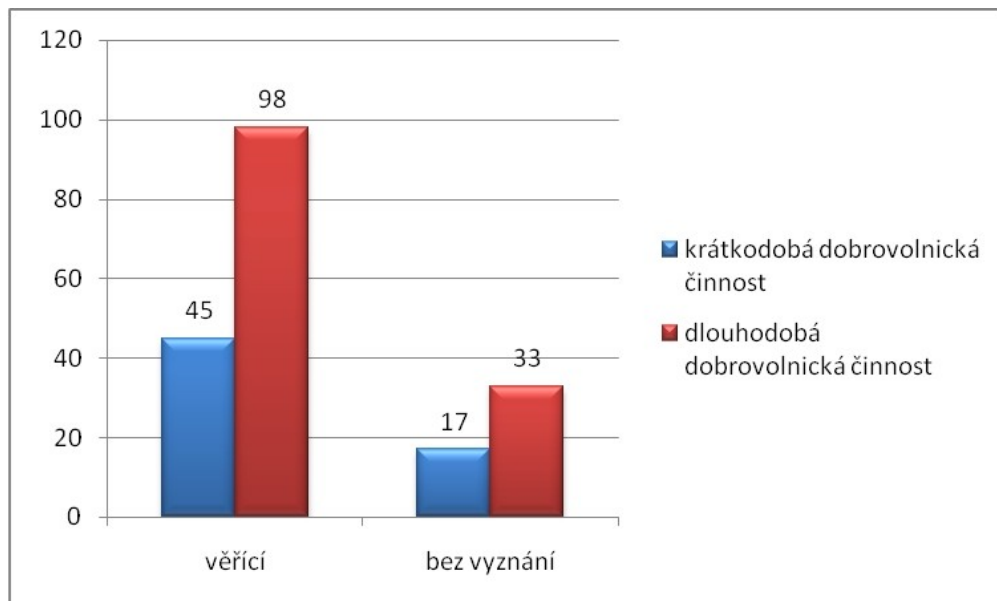
Subjektivní vnímání fyzického nebo duševního zdraví dobrovolníků

Graf č. 19: Subjektivní vnímání zdraví dobrovolníků, vlastní zpracování

Dílčí cíl sedm (DC 7) byl zvolen, aby zjistil, jaký je vztah mezi dobrovolnickou činností (krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory a vírou v Boha. Z dotazníkových odpovědí vyplynulo, že krátkodobé dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory se věnuje 45 věřících dobrovolníků (23%) a 17 dobrovolníků (9%), kteří jsou bez vyznání. Dlouhodobé dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory se věnuje 98 věřících dobrovolníků (51%) a 33 dobrovolníků (17%), kteří jsou bez vyznání.

Vztah mezi dobrovolnickou činností a vírou v Boha

Graf č. 20: Dobrovolnická činnost a víra v Boha, vlastní zpracování

K sedmému dílčímu cíli (DC 7) byla vytvořena hypotéza H3, kterou jsme chtěli ověřit vztah mezi vykonávanou dobrovolnickou činností v domovech pro seniory a tím, zda jsou nebo nejsou dobrovolníci v domovech pro seniory věřící.

Hypotézu (H3) jsme ověřovali pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Pro výpočet testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku jsme dodrželi podmínky, mezi něž patří: celková četnost musí být větší než 40, a nebo pokud je celková četnost mezi 20 a 40 v tomto případě nesmí být žádná očekávaná četnost menší než 5. V naší čtyřpolní tabulce jsme tyto podmínky splnili.

Čtyřpolní tabulka obsahuje dva řádky a dva sloupce a používáme ji v případech, kdy proměnné mezi nimiž máme ověřovat vztah, nabývají dvou alternativních kvalit. (Chráška a Kočvarová, 2014, s. 52)

H3: Věřící dobrovolníci v domovech pro seniory se častěji angažují v dlouhodobé dobrovolnické činnosti než v krátkodobé dobrovolnické činnosti.

Formulace nulové a alternativní hypotézy zní následovně:

HO: Mezi dlouhodobou dobrovolnickou činností a vírou v Boha není statisticky významný rozdíl.

HA: Mezi dlouhodobou dobrovolnickou činností a vírou v Boha je statisticky významný rozdíl.

Víra v Boha a zapojení do dobrovolnické činnosti

zapojení do dobrovolnické činnosti	věřící	bez vyznání	Σ
krátkodobě	45	17	62
dlouhodobě	98	33	131
Σ	143	50	193

Tabulka č. 3: Víra v Boha a dobrovolnická činnost, vlastní zpracování

Testování významnosti bylo provedeno na hladině 0,05.

Stupeň volnosti je $f = (2-1) \times (2-1) = 1$

Výpočet testového kritéria chí-kvadrát jsme provedli pomocí vzorce:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

Hodnoty a , b , c , d a n ve vzorci vyplývají z následujícího schématu: (Chráška, 2007, s. 82)

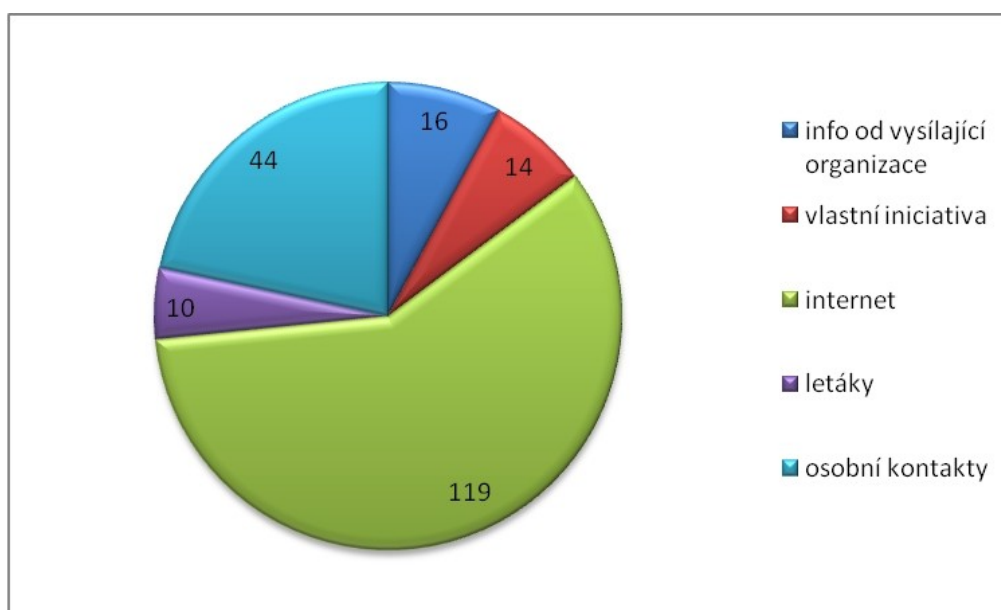
	α	non β	
β	a	b	$a + b$
non β	c	d	$c + d$
	$a + c$	$b + d$	n

Vypočítané testové kritérium nám vyšlo $\chi^2 = 0,108$. Tuto vypočítanou hodnotu jsme srovnali s kritickou hodnotou na hladině významnosti 0,05 pro 1 stupeň volnosti $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$.

Vypočítaná hodnota je nižší než hodnota kritická, proto přijímáme nulovou hypotézu.

Dílčí cíl s číslem osm (DC 8) zjistil jaký je nejčastější zdroj informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory. Ze zpracovaných dotazníkových odpovědí od našich respondentů (dobrovolníků v domovech pro seniory) vyplynulo, že 16 dobrovolníků (8%) získalo informace o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory od vysílající organizace, se kterou mají dobrovolníci smlouvu, 14 dobrovolníků (7%) projevilo vlastní iniciativu, 119 dobrovolníků (59%) odpovědělo, že informace o dobrovolnické činnosti získalo na internetu, 10 dobrovolníků (5%) se o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory dozvědělo z letáků a 44 dobrovolníků (21%) uvádí v dotazníkových odpovědích, že se o dobrovolnické činnosti dozvědělo prostřednictvím osobních kontaktů, tedy například informace od příbuzných nebo známých.

Zdroj informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory

Graf č. 21: Zdroje informací o dobrovolnické činnosti, vlastní zpracování

S tímto osmým dílčím cílem (DC 8) souvisí hypotéza H4, kterou jsme ověřili pomocí výpočtu testu dobré shody chí-kvadrátu.

Tento test významnosti jsme využili proto, že jsme chtěli ověřit, zda četnosti, které jsme získali z dotazníkových odpovědí, se odlišují od teoretických četností, tyto teoretické četnosti odpovídají nulové hypotéze. (Chráška, 2007, s. 71)

H4: Nejčastějším zdrojem získání informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory je pro dobrovolníky internet než osobní kontakty (informace od příbuzných nebo známých).

Nejprve jsme si zformulovali nulovou a alternativní hypotézu.

HO: Zdrojem získání informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory se internet objevuje ve stejné míře jako osobní kontakty (informace od příbuzných nebo známých).

HA: Zdrojem získání informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory je pro dobrovolníky častěji internet než osobní kontakty (informace od příbuzných nebo známých).

V následující tabulce jsou zaznamenány všechny pozorované četnosti, které jsme získali z dotazníkových odpovědí na danou dotazníkovou položku. Očekávanou četnost jsme v tomto případě určili tak, že počet dobrovolníků jsme vydělili počtem nabízených odpovědí, tj. $203 : 5 = 40,6$.

Nejčastější zdroj informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory

informace o dobrovolnické činnosti	pozorovaná četnost P	očekávaná četnost O	P-O	$(P-O)^2$	$\frac{(P-O)^2}{O}$
informace od vysílající organizace	16	40,6	-24,6	605,16	14,9
vlastní iniciativa	14	40,6	-26,6	707,6	17,4
internet	119	40,6	78,4	6146,6	151,4
letáky	10	40,6	-30,6	936,4	23
osobní kontakty	44	40,6	3,4	11,6	0,3
Σ	203				207

Tabulka č. 4: Zdroje informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory, vlastní zpracování

Vypočítali jsme testové kritérium, kdy u testu dobré shody chí-kvadrát je testovým kritériem hodnota dle vzorce:

$$\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$$

em hodnota dle vzorce:

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že hodnota naměřeného testového kritéria je $\chi^2 = 207$. Tato hodnota nám ukazuje, že je rozdíl mezi pozorovanou a očekávanou četností.

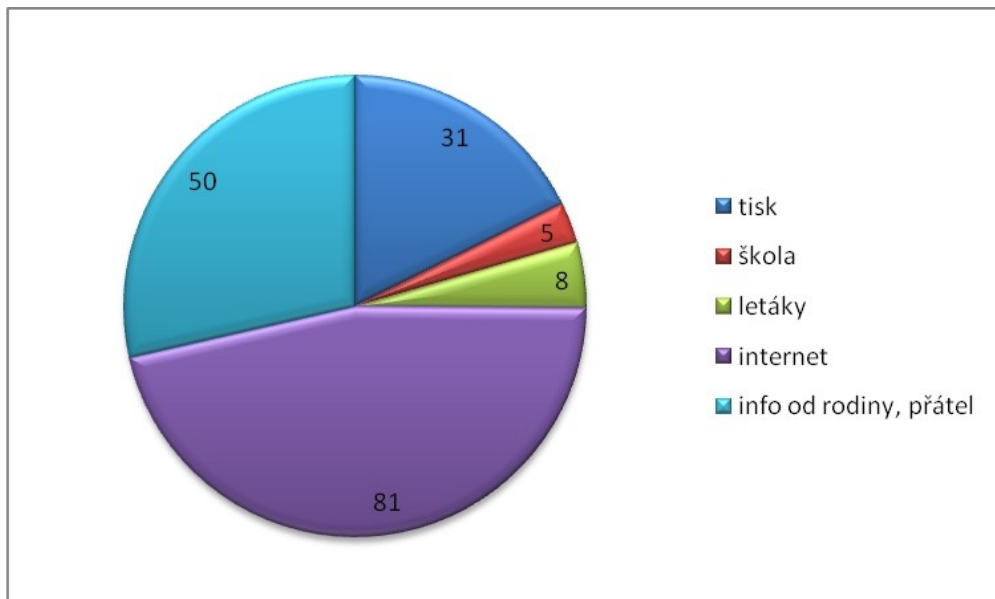
Na určení počtu stupňů volnosti (f) záleží kolik řádku má naše tabulka. Tabulka četností v tomto případě má $f = 4$ stupně volnosti.

Volíme hladinu významnosti, což je pravděpodobnost, že nesprávně odmítneme nulovou hypotézu. Tato pravděpodobnost (riziko) ve většině pedagogických výzkumech pracuje na hladině významnosti 0,05. Tato hladina významnosti 0,05 znamená, že bude 5% pravděpodobnost, že nesprávně odmítneme nulovou hypotézu. Testování významnosti bylo provedeno na hladině 0,05. Vypočítanou hodnotu testového kritéria jsme dále srovnali s kritickou hodnotou, kterou najdeme ve statistických tabulkách. V těchto tabulkách pro hladinu významnosti 0,05 a 4 stupně volnosti jsme našli hodnotu $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$.

Vypočítaná hodnota testového kritéria je větší než kritická hodnota ze statistických tabulek a proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní.

Dotazníkovou položkou č. 2 jsme chtěli také zjistit u dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory a zároveň mají smlouvu s vysílající organizací, jak se dozvěděli o té dané organizaci. Po zpracování dotazníkových odpovědí nám vyplynulo, že 31 dobrovolníků (18%) v domovech pro seniory se o vysílající organizaci dozvědělo z tisku, 5 dobrovolníků (3%) se o vysílající organizaci dozvědělo ve škole, kde studovali nebo studují, 8 dobrovolníků (5%) čerpalo informace o vysílající organizaci z letáků, 81 dobrovolníků (46%) získalo informaci z internetu a 50 dobrovolníků (28%), kteří byli informováni o vysílající organizaci od své rodiny nebo od svých přátel.

Zdroje informací o vysílající organizaci

Graf č. 22: Zdroje informací o vysílající organizaci, vlastní zpracování

5.1 Interpretace a diskuze

Výzkum v této diplomové práci zjišťoval, jaká jsou specifika dobrovolníků v domovech pro seniory, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. Tento výzkum proběhl formou dotazníkového šetření. Daný výzkum zjišťoval, kdo je typickým dobrovolníkem, kterým činností se věnují nejčastěji v domovech pro seniory a co je pro dobrovolníky nejčastější motivací k dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory. Zjišťoval také preferenci vykonávané dobrovolnické činnosti, tedy zda dobrovolníci preferují jednorázovou, krátkodobou nebo dlouhodobou dobrovolnickou činnost. Dále jsme zjistili, zda dobrovolníci subjektivně vnímají své fyzické nebo duševní zdraví v závislosti na vykonávané dobrovolnické činnosti. Zjistili jsme také jaký je vztah mezi vzděláním a zapojením dobrovolníka do dobrovolnické činnosti a vztah víry v Boha a zapojením se do dobrovolnické činnosti.

Výzkumný soubor byl vybrán záměrným výběrem a výběrovým souborem byli dobrovolníci v domovech pro seniory v České republice, a to na základě výběru jen těch domovů pro seniory, které dobrovolníci navštěvují.

Ve výzkumu jsme pracovali a vyhodnocovali dotazníkové odpovědi od 203 respondentů, tedy dobrovolníků v domovech pro seniory. Z celkového počtu bylo 25 mužů a 175 žen, nejpočetnější skupinou dle věkového rozdělení, byli dobrovolníci v domovech pro seniory ve věkovém rozmezí 20-40 let.

Pro tento výzkum byly stanoveny výzkumné otázky, které si v následujících řádcích zodpovíme.

1. Jaký je profil typického dobrovolníka v domovech pro seniory?

Do této výzkumné otázky jsme zahrnuli dotazníkové položky č.1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10-18 a grafy č. 1-12. Ze zpracovaných odpovědí vyplynulo, že dobrovolníci v domovech pro seniory častěji vykonávají dobrovolnickou činnost na základě vyslání vysílající organizací, se kterou mají smlouvu než z vlastní iniciativy apod.

Přítomnost dobrovolníků v organizaci svědčí o dobrém jménu a smysluplnosti aktivit, které organizace vyvíjí. V případě, že je vykonávaná dobrovolnická činnost bezproblémová, zabezpečují dobrovolníci dobrou propagaci dané organizaci. (Novotný a Lukeš, 2008, s. 108)

Frič (2010, s. 61), uvádí, že dobrovolnickou činnost pro dobrovolnou, neziskovou organizaci se věnuje 30% lidí v České republice. Z hlediska formálních dobrovolníků Česká republika nijak nezaostává za ostatními zeměmi Evropy a také nenaplnuje představu o úpadku dobrovolnictví. Neformálnímu dobrovolnictví se v České republice věnuje 38% lidí a z toho 40% z nich se zároveň věnuje i dobrovolnictví formálnímu. V České republice je formální a neformální dobrovolnictví docela úzce svázáno.

Dobrovolníci v domovech pro seniory jednoznačně nepreferují dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. Dobrovolníkům v domovech pro seniory nezáleží na tom, u koho budou vykonávat dobrovolnickou činnost, spíše dobrovolnictví vnímají jako pomoc druhému apod. Toto zjištění koresponduje s tím, co říká Kopřiva (2006, s. 25) a to, že každý jedinec chce být někdy potřebným, vykonat a zajímat se o druhé a má to pro něj samotného smysl.

Každopádně dobrovolnická činnost u seniorů v domovech pro seniory je velmi potřebná, mimo jiné i z důvodu, že senioři bývají mnohdy vnímání negativně či opomíjeni.

Dobrovolníci z větší části měli už nějaké dřívější zkušenosti v oblasti dobrovolnictví a jednoznačně uvedli, že v jejich rodinách nebo v okruhu přátel nejsou žádní dobrovolníci.

Svým rodinným příslušníkům, přátelům a známým by dobrovolnickou činností dobrovolníci v domovech pro seniory doporučili.

Nejčastěji se v našem výzkumu objevili respondenti s dosaženým středoškolským vzděláním (ukončeno maturitou), dále dobrovolníci s dosaženým vysokoškolským vzděláním, středním odborným vzděláním (ukončeno výučním listem) a nejméně početnou skupinou byli dobrovolníci se základním vzděláním. Řada autorů např. Penner, Zášková či Mlčák, uvádí souvislost mezi vzděláním a dobrovolnictvím. Nejvíce se v dobrovolnické činnosti angažují lidé s vysokoškolským vzděláním a nejméně pak lidé se základním vzděláním. (Schovancová a Foltová, 2011)

V případě rodinného stavu bylo nejčastěji uváděno vdaná/ženatý, což koreluje s tím, že většina dobrovolníků uváděla své věkové rozmezí 20-40 let. Dobrovolníci uvedli také rodinný stav rozvedená/ý (3%) a vdova/vdovec (4%) a například Frič (2010, s. 192) uvádí 22% dobrovolníků – vdova/vdovec a 23% rozvedených dobrovolníků.

Ze získaných dotazníkových odpovědí jsme dále zjistili, že převažují věřící dobrovolníci než dobrovolníci bez vyznání.

V dotazníku jsme se respondentů ptali, jak hodnotí domov pro seniory, ve kterém jsou v současnosti dobrovolníkem/dobrovolnicí. Respondenti hodnotili zázemí domova pro seniory, přístup personálu, stravu, ošetrovatelské a pečovatelské služby, aktivity pro seniory, pokoje seniorů a bezprostřední okolí domova pro seniory. Všechny tyto možnosti se setkali s převahou odpovědi „vyhovující“. Nabízené možnosti, u kterých se objevila odpověď „nevyhovující“, byly uvedeny u možností – přístup personálu, strava, aktivity pro seniory a bezprostřední okolí domova pro seniory.

Dobrovolníků v domovech pro seniory jsme se také ptali na to, zda si myslí, že je dobrovolnictví důležité pro společnost, jednoznačně převažovala odpověď „určitě ano“.

Důvěra lidí ve smysluplnost dobrovolnictví není automatická, čtvrtina lidí hledá v pozadí dobrovolnictví manipulace, ale na druhé straně téměř tři čtvrtiny lidí vnímají dobrovolnictví pozitivně. (proculture, 2011)

Zpracujeme-li veškeré dotazníkové odpovědi, získáme tím profil typického dobrovolníka v domovech pro seniory. Je to vdaná a věřící žena, ve věkovém rozmezí 20-40 let a dosaženým středoškolským vzděláním (ukončeno maturitou). Dobrovolnickou činnost vykonává na základě vyslání vysílající organizace, s níž má smlouvu a preferuje spíše dlouhodobé

zapojení do dobrovolnické činnosti. Hlavní zdrojem informací o existenci vysílající organizace, ale i o existenci domova pro seniory, byl internet. V domově pro seniory se nejčastěji věnuje podpoře kognitivních funkcí (společenské hry, luštění křížovek, trénování paměti apod.) a její největší motivací k dobrovolnické činnosti je smysluplnost. Tato dobrovolnice nepreferuje dobrovolnickou činnost u seniorů v domově pro seniory, má již dřívější zkušenosti v oblasti dobrovolnictví a samotnou dobrovolnickou činnost by doporučila svým rodinným příslušníkům, přátelům a známým, což by bylo velmi přínosné, jelikož v rodině ani v okruhu přátel není a nebyl žádný dobrovolník. Vliv dobrovolnické činnosti na zlepšení fyzického či duševního zdraví subjektivně vnímá pozitivně. Je toho názoru, že dobrovolnictví je určitě důležité pro společnost.

2. Jaké jsou nejčastěji vykonávané činnosti se seniory v domovech pro seniory?

K této výzkumné otázce se vztahuje dotazníková položka č. 10 a graf č. 13. Ze zpracovaných dotazníkových odpovědí vyplynulo, že mezi nejčastěji vykonávané činnosti se seniory v domovech pro seniory patří podpora kognitivních funkcí (např. čtení, společenské hry, luštění křížovek apod.), kterou volilo 86 dobrovolníků. Druhou nejčastěji vykonávanou činností se seniory byla uvedena podpora mobility (např. doprovod na procházky, jóga apod.), kterou uvedlo 60 dobrovolníků a třetí nejčastější činností byla podpora psychiky a udržování sociálního kontaktu (např. povídání, naslouchání apod.), kterou volilo 36 dobrovolníků.

Za nejčastější činnost, kterou v rámci dobrovolnické činnosti vykonávají dobrovolníci v domovech pro seniory, můžeme označit čtení, společenské hry, luštění křížovek. Druhou nejčastější činností bylo uvedeno doprovázení na procházky, jóga apod. a třetí nejčastější činností bylo zvoleno povídání, naslouchání.

Můžeme se částečně ztotožnit s průzkumem, který byl proveden v roce 2011 a který zjišťoval stav dobrovolnictví. Tento průzkum mimo jiné uvádí, že druhou nejčastější činností jsou procházky s klienty. (mpsv, 2012)

3. Jaké jsou nejčastější motivy k dobrovolnické činnosti pro dobrovolníky v domovech pro seniory?

K výzkumné otázce patří dotazníková položka č. 11, graf č. 14, 15 a hypotéza H1. Dotazníkovým šetřením jsme zjišťovali, co motivuje dobrovolníky v domovech pro seniory a jaké jsou ty nejčastější motivy k dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory.

Jako nejčastější motivy k dobrovolnické činnosti pro dobrovolníky v domovech pro seniory byla uvedena smysluplnost, a to v celkovém počtu 67 dobrovolníků, druhou nejčastější motivací bylo zvoleno využití svého volného času, a to u 41 dobrovolníků a třetí nejpočetnější odpovědí bylo využití svých schopností, kterou uvedlo 25 dobrovolníků v domovech pro seniory. Můžeme souhlasit s Fričem (2001, s. 64), který za nejčastější motivaci k dobrovolnické činnosti uvádí pocit smysluplnosti a za druhou nejčastější motivaci k dobrovolnické činnosti uvádí vhodné vyplnění volného času.

Dobrovolníci ve věkové kategorii 15-19 let uvedli za nejčastější motivaci k dobrovolnické činnosti získání potřebné praxe, což by odpovídalo tomu, že stále studují a praxe může být součástí plnění školních povinností. Dobrovolníci ve věkové kategorii 20-40 let uvedli za nejčastější motivaci pocit smysluplnosti, dále využití svých schopností a získání nových zkušeností. Dle Tošnera (2006, s. 47) motivace získávání nových zkušeností je typická pro reciproční motivace, která se objevuje hlavně u mladých lidí do 30 let.

Dobrovolníci ve věkové kategorii 41-50 let za nejčastější motivaci jednoznačně uvedli pocit smysluplnosti. Dobrovolníci v domovech pro seniory ve věkové kategorii 51-60 let uvedli také smysluplnost jako nejčastější motivaci k dobrovolnické činnosti. Dobrovolníci ve věkovém rozmezí 61-75 let uvedli za nejčastější motivaci využití svého volného času a také společenskou prestiž (uznání). Toto věkové období je spojeno s odchodem do důchodu, tito lidé mají více svého volného času, který chtějí smysluplně využít.

Z výzkumné zprávy Respekt institutu 50+ Aktivně vyplývá, že tito lidé se zapojují do dobrovolnické činnosti kvůli společenskému uznání, potřebě vlastní užitečnosti ve společnosti a také aktivní trávení volného času spolu s navazováním sociálních kontaktů. (mpsv, 2015)

Hypotézu H1: *Nejčastější motivací dobrovolníků v domovech pro seniory je smysluplnost než využití svého volného času*, jsme ověřovali pomocí výpočtu testu dobré shody chí-kvadrát. Vypočítaná hodnota testového kritéria byla větší než kritická hodnota z tabulek a proto jsme odmítli nulovou hypotézu a přijali alternativní hypotézu, která zní: motivací dobrovolníků v domovech pro seniory je smysluplnost častější než využití svého volného času.

4. Jaké dobrovolnictví (jednorázové, krátkodobé či dlouhodobé) je preferováno dobrovolníky v domovech pro seniory?

K této výzkumné otázce patří dotazníková položka č. 6 a č. 15 a graf č. 16, 17. Z dotazníkových odpovědí vyplynulo, že 10 dobrovolníků preferuje jednorázovou dobro-

volnickou činnost, krátkodobou dobrovolnickou činnost preferuje 62 dobrovolníků a dlouhodobou dobrovolnickou činnost preferuje 131 dobrovolníků v domovech pro seniory.

Ve výzkumu uvedli preferenci jednorázové dobrovolnické činnosti jen dobrovolníci ve věkové kategorii 15-19 let a to v počtu 10 dobrovolníků a můžeme tak souhlasit s Fričem (2010, s. 71), který konstatuje, že mládež se pojí s nejméně pravidelným stylem dobrovolnické činnosti a senioři naopak se stylem nejpravidelnějším.

Krátkodobou dobrovolnickou činnost preferovalo ve výzkumu celkem 62 dobrovolníků, z toho 33 dobrovolníků bylo ve věkovém rozmezí 20-40 let. Tato věková kategorie 20-40 let je v našem výzkumu nejpočetnější co se týká krátkodobé dobrovolnické činnosti a např. Frič (2010, s. 70) tuto věkovou kategorii považuje až za druhou nejpočetnější kategorii krátkodobých dobrovolníků.

Dobrovolníci v domovech pro seniory preferovali dlouhodobou dobrovolnickou činnost a to v celkovém počtu 131 dobrovolníků. Nejčastěji tuto dlouhodobou dobrovolnickou činnost volili dobrovolníci ve věkové kategorii 20-40 let v počtu 60 dobrovolníků a druhou nejčastější věkovou kategorií byli dobrovolníci ve věku 51-60 let.

I přesto, že Frič (2010, s. 70) uvádí, že krátkodobí dobrovolníci představují zvýšený podíl mezi dobrovolníky do 34 let, musíme konstatovat, že nám z výzkumu vyplynula věková kategorie 20-40 let jako nejpočetnější kategorie dlouhodobých dobrovolníků v domovech pro seniory. Druhou nejpočetnější věkovou kategorií ve výzkumu byli dobrovolníci ve věku 51-60 let, kteří spíše preferují dlouhodobost a pravidelný styl dobrovolnické činnosti.

5. Jaký je vztah mezi vzděláním a dobrovolnickou činností (jednorázovou, krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory?

K této výzkumné otázce se vztahuje dotazníková položka č. 6 a č. 16, dále pak graf č. 18 a hypotéza H2. Z dotazníkových odpovědí jsme zjišťovali vztah mezi vzděláním dobrovolníků v domovech pro seniory a preferováním dobrovolnické činnosti (jednorázové, krátkodobé nebo dlouhodobé).

Jednorázovou dobrovolnickou činnost zvolil 1 dobrovolník s dosaženým vzděláním středního odborného učiliště (ukončeno výučním listem) a 9 dobrovolníků s dosaženým vzděláním střední školy (ukončeno maturitou). Jednorázovou dobrovolnickou činnost nezvolili dobrovolníci se základním a vysokoškolským vzděláním.

Krátkodobou dobrovolnickou činnost uvedlo 5 dobrovolníků s dosaženým základním vzděláním, 14 dobrovolníků s dosaženým vzděláním středního odborného učiliště (ukončeno výučním listem), 36 dobrovolníků se středoškolským vzděláním (ukončeno maturitou) a 7 dobrovolníků s vysokoškolským vzděláním. Krátkodobou dobrovolnickou činnost uvedlo nejvíce dobrovolníků s dosaženým středoškolským vzděláním, můžeme se tedy ztotožnit s Fričem (2010, s. 71), který uvádí, že krátkodobé dobrovolnictví se pozitivně pojí se středoškolským vzděláním.

Dlouhodobou dobrovolnickou činnost uvedlo 17 dobrovolníků v domovech pro seniory s dosaženým základním vzděláním, 11 dobrovolníků s dosaženým vzděláním středního odborného učiliště (ukončeno výučním listem), 49 dobrovolníků se středoškolským vzděláním (ukončeno maturitou) a 54 dobrovolníků s vysokoškolským vzděláním. Nejčastěji dlouhodobou dobrovolnickou činnost uvedli dobrovolníci s ukončeným vysokoškolským vzděláním a druhou nejpočetnější skupinou byli dobrovolníci s ukončeným středoškolským vzděláním. Zde můžeme souhlasit jen částečně s Fričem (2010, s. 71), který uvádí, že vysokoškoláky podobně jako lidi se základním vzděláním najdeme mezi dobrovolníky dlouhodobými.

Hypotézu H2: *Dobrovolníci v domovech pro seniory s vyšším vzděláním volí častěji dlouhodobou dobrovolnickou činnost než krátkodobou dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory*, jsme ověřovali pomocí výpočtu testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Vypočítaná hodnota χ^2 byla vyšší, proto jsme odmítli nulovou hypotézu a přijali jsme hypotézu alternativní, která zní: dobrovolníci v domovech pro seniory s vyšším vzděláním vykonávají dlouhodobou dobrovolnickou činnost častěji než dobrovolnickou činnost krátkodobou.

6. *Jak dobrovolníci v domovech pro seniory subjektivně vnímají své fyzické či duševní zdraví díky vykonávané dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory?*

Tato šestá výzkumná otázka zkoumala, zda dobrovolníci v domovech pro seniory subjektivně vnímají zlepšení svého fyzického či duševního zdraví, a to díky vykonávané dobrovolnické činnosti. K této výzkumné otázce se vztahuje dotazníková položka č. 12 a graf č. 19. Z dotazníkových odpovědí vyplynulo, že 126 dobrovolníků v domovech pro seniory je přesvědčeno, že dobrovolnická činnost má vliv na jejich fyzické či duševní zdraví, ale objevili se i dobrovolníci, kteří si nemyslí, že dobrovolnická činnost má vliv na jejich zdraví,

a to v počtu 29 dobrovolníků. Dobrovolníci v domovech pro seniory v počtu 48 dobrovolníků, uvedli možnost „neumím se vyjádřit“. Ze zpracovaných dotazníkových odpovědí je tedy patrné, že většina dobrovolníků hodnotí pozitivně vliv dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory na jejich fyzické či duševní zdraví.

Studie, která byla provedena v roce 2014 a to United Health Group, našla spojitost mezi dobrovolnickou činností a zlepšením fyzického a duševního zdraví. Ze zjištěných výsledků můžeme zmínit například, že 78% lidí uvedlo, že jim dobrovolnictví pomohlo snížit stres, 94% lidí uvedlo, že jim dobrovolnictví přispělo ke zlepšení nálady a 96% dobrovolníků uvedlo, že díky dobrovolnictví došlo k obohacení jejich smyslu života. (freelancersunion, 2014)⁵

Dobrovolnictví poskytuje mnoho výhod pro duševní a fyzické zdraví. Dobrovolnictví pomáhá proti stresu, hněvu a úzkosti. Aspekt pomáhat a spolupracovat s ostatními může mít vliv na celkovou psychickou pohodu. Dobrovolnictví bojuje proti depresi, dělá radost a zvyšuje sebevědomí. Starší lidé, zejména ti, kteří jsou v důchodu nebo ztratili manžela, mohou najít nový smysl a směr ve svém životě. Dobrovolnictví pomáhá zůstat fyzicky zdravý, například starší dobrovolníci mají větší tendenci chodit, snadněji se vyrovnat s každodenními úkoly. (Segal a Robinson, 2016)⁶

7. Jaký je vztah mezi dobrovolnickou činností (krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory a vírou v Boha?

K výzkumné otázce se vztahuje dotazníková položka č. 6 a č. 18, graf č. 20 a hypotéza H3. Zjišťovali jsme vztah mezi dobrovolnickou činností (krátkodobou a dlouhodobou) v domovech pro seniory a vírou v Boha.

⁵ New study by the United Health Group has found a link between volunteering and better physical and mental health. Here are some of the more interesting findings: 78% said that volunteering helped lower their stress levels, 94 said that volunteering helped to improve their moods, 96% said that volunteering enriched their sense of purpose in life.

⁶ Volunteering provides many benefits to both mental and physical health. Volunteering helps counteract the effects of stress, anger and anxiety. The social contact aspect of helping and working with others can have a profound effect on your overall psychological well-being. Volunteering combats depression, makes you happy and increases self-confidence. Older adults, especially those who have retired or lost a spouse, can find new meaning and direction in their lives by helping others. Volunteering helps you stay physically healthy. Older volunteers tend to walk more, and find it easier to cope with everyday tasks.

Krátkodobé dobrovolnické činnosti se věnuje 45 věřících a 17 nevěřících dobrovolníků. Dlouhodobé dobrovolnické činnosti se věnuje 98 věřících a 33 nevěřících dobrovolníků.

Vztah mezi vykonávanou dobrovolnickou činností v domovech pro seniory a tím, zda jsou dobrovolníci věřící či nikoli jsme ověřovali hypotézou H3. Tuto hypotézu, která zní – věřící dobrovolníci v domovech pro seniory se častěji angažují v dlouhodobé dobrovolnické činnosti než v krátkodobé dobrovolnické činnosti. Hypotézu jsme ověřovali pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Vypočítaná hodnota byla nižší než hodnota kritická a proto jsme přijali nulovou hypotézu, která zní – mezi dlouhodobou dobrovolnickou činností a vírou v Boha není statisticky významný rozdíl. Zcela opačný závěr vyplývá z provedeného výzkumu dobrovolnictví, který byl realizován na Slovensku v roce 2011 a tvrdí, že věřící lidé mají vyšší tendenci se angažovat v dlouhodobějším dobrovolnictví než lidé bez vyznání. (Brozmanová Gregorová, 2011)

Náboženská víra pozitivně asociuje s ochotou k dobrovolnictví. Náboženská víra je logickým předpokladem, že daný člověk bude mít vlastnosti nutné k tomu, aby dokázal účinně a nezištně pomoci druhému. (Schovancová a Foltová, 2011)

Také Frič (2010, s. 61) uvádí, že mezi nábožensky aktivními lidmi máme o něco větší šanci potkat dobrovolníka, než ve zbytku populace.

8. Jaký je nejčastější zdroj informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory?

Výzkumná otázka zjišťovala jaký je nejčastější zdroj informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory. K této výzkumné otázce se vztahuje dotazníková položka č. 2 a č. 3, graf č. 21 a č. 22 a hypotéza H4. Ze zpracovaných dotazníkových odpovědí jsme zjistili nejčastější zdroj informací, kterým je internet. Druhým nejčastějším zdrojem informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory jsou osobní kontakty, tedy informace od příbuzných nebo známých, a třetím nejčastějším zdrojem byly uvedeny informace od vysílající organizace.

Hypotézu H4 – nejčastějším zdrojem získání informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory je pro dobrovolníky internet než osobní kontakty (informace od příbuzných nebo známých, jsme ověřovali pomocí výpočtu testu dobré shody chí-kvadrát. Vypočítaná hodnota testového kritéria byla větší než kritická hodnota a proto jsme odmítli nulovou hypotézu a přijali jsme hypotézu alternativní, která zní – zdrojem získání informa-

cí o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory je pro dobrovolníky častěji internet než osobní kontakty (informace od příbuzných nebo známých).

Tato ověřená hypotéza potvrdila autorčino očekávání, jelikož považuje internet, který je celosvětový a až na výjimky zcela dostupný, za spolehlivý, aktuální a bohatý zdroj informací o dobrovolnictví. V našem výzkumu vidíme, že i věkové kategorie 51-60 let a 61-75 let jsou schopny pracovat s internetem, jelikož veškeré dotazníky byly zaslány e-mailem.

Za významný prostředek pro šíření informací považuje Tošner a Sozanská (2006, s. 58) internet, jehož existence ovlivnila šíření a přístup k informacím. Dále Tošner a Sozanská (2006, s. 78) doporučují kombinovat vždy několik forem získávání dobrovolníků.

Kdežto Frič (2010, s. 121) uvádí mezi nejčastější zdroj informace od příbuzných a přátel a dále je to vysílající organizace, se kterou má dobrovolník smlouvu.

Pokud se jedná o nejčastější zdroj informací o vysílající organizaci, se kterou mají dobrovolníci smlouvu, zjišťujeme, že nejčastějším zdrojem informací je opět internet, druhým nejčastěji voleným zdrojem jsou informace od rodiny či přátel a třetím nejčastějším zdrojem informací o vysílající organizaci byl uveden tisk. I přesto, že informace od rodiny, přátel a známých byly uvedeny jako druhý nejčastější zdroj informací, musíme konstatovat, že je neméně důležitým zdrojem, pro který je typická důvěryhodnost.

Mezi specifika dobrovolníků v domovech pro seniory můžeme zařadit to, že dobrovolnickou činnost vnímají jako pomoc druhému člověku, ať je to kdokoli, tedy nepreferují dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. Za největší motivaci dobrovolníci v domovech pro seniory považují smysluplnost a ti dobrovolníci, kteří dosáhli vyššího vzdělání, preferují dlouhodobou dobrovolnickou činnost.

5.2 Doporučení pro praxi

Na základě výsledků v našem výzkumu by se autorka především zaměřila na mladé lidi, studenty do 19 let, a to z důvodu toho, že se jako dobrovolníci v domovech pro seniory vyskytli ve výzkumu jako nejméně početná skupina. Existuje řada forem k získávání dobrovolníků (letáky, vývěsky, tisk, rozhlas, náborové akce ve škole, internet apod.), proto by bylo dobré tyto formy kombinovat. I přesto, že je internet mladým studentům velmi blízký, dostupný a pro mladé lidi zcela pochopitelný, kdy nemají problém s jeho užíváním, bylo by také přínosné zvýšit povědomí o dobrovolnictví formou letáků, prováděním náborů ve

školách nebo přednáškami o dobrovolnické činnosti a jeho výhodách, dále také zvyšovat informovanost pomocí tisku či rozhlasu. Oslovit tyto mladé lidi ve školách a to nejen zajímavou přednáškou, ale i dobrým příkladem z praxe. Zejména upozornit na možnost výkonu dobrovolnické činnosti v období letních prázdnin, kdy studenti nemají žádné školní povinnosti, popřípadě kroužky či další zájmy jako je tomu v době školní docházky. Celkově by bylo přínosné zaměřit se na osvětu lidí všech věkových kategorií v oblasti dobrovolnictví. Většina dobrovolníků v našem výzkumu měla dřívější zkušenosti v oblasti dobrovolnictví, ale třeba ve své rodině nebo v okruhu svých přátel či známých dobrovolníci spíše nejsou a nebyli, kteří by mohli potencionálním dobrovolníkům dávat skutečný příklad z praxe a motivovat je k dobrovolnické činnosti. Jsou také lidé, kteří se obávají udělat první krok k tomu stát se dobrovolníkem a doporučení od důvěryhodné osoby by bylo velmi nápomocné, také lidé, kterým odchází dospělé děti, získávají více volného času, který by mohli smysluplně využít dobrovolnickou činností, stačí je „jen“ správně oslovit. Samozřejmě s ohledem na ty, kteří by chtěli dobrovolnickou činnost vykonávat, ale nemohou (lidé časově zaneprázdnění či lidé se zdravotními problémy apod.).

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala specifiky dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. Mezi specifika byla zařazena nejen demografická data, ale i zapojení do dobrovolnické činnosti, zajímalo nás, jaká byla největší motivace dobrovolníků, jakým činnostem se nejčastěji věnovali v domovech pro seniory. Získali jsme informace o zkušenostech v oblasti dobrovolnictví, odkud dobrovolníci čerpali informace o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory, zda preferovali dobrovolnickou činnost u seniorů a zda subjektivně vnímali zlepšení svého fyzického či duševního zdraví na základě vykonávané dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory.

V teoretické části jsme vymezili dobrovolnictví a jeho historii v České republice i v zahraničí, definovali jsme formy a typy dobrovolnictví, formální a neformální dobrovolnictví a legislativní ukotvení dobrovolnictví v České republice. Charakterizovali jsme si dobrovolníka, kterým je člověk věnující svůj volný čas, energii atd. druhému člověku, a to bez nároku na finanční odměnu, dále jsme se zabývali motivací k dobrovolnictví. Věnovali jsme se i možným přínosům dobrovolnictví pro dobrovolníka. Zmínili jsme se také o stáří a jeho projevech, o seniorech a ohlédlí jsme se do minulosti na péči o seniory. Charakterizovali jsme si domovy pro seniory, včetně poskytovaných služeb a dobrovolné činnosti pro seniory. Hlavním cílem empirické části bylo prozkoumat a analyzovat specifika dobrovolníků v domovech pro seniory. Stanovenými dílčími cíli bylo zjistit typický profil dobrovolníka v domovech pro seniory, nejčastější činnosti se seniory v domovech pro seniory, největší motivace dobrovolníků, preferenci zapojení do dobrovolnické činnosti, zda dobrovolníci subjektivně vnímají vliv dobrovolnické činnosti na jejich fyzické či duševní zdraví, zda existuje vztah mezi dobrovolnickou činností a vírou v Boha a nejčastější zdroj informací o dobrovolnictví v domovech pro seniory. Byly stanoveny výzkumné otázky, které jsme zodpověděli v analýze dat a diskuzi. Stanovené hypotézy jsme ověřovali pomocí výpočtu testu dobré shody chí-kvadrát, testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku a testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Za výzkumnou strategii byl zvolen kvantitativní výzkum a dotazníková metoda. Zvolili jsme záměrný výběr a výběrovým souborem byli dobrovolníci v domovech pro seniory v České republice, a to na základě výběru jen těch domovů pro seniory v České republice, které dobrovolníci navštěvují.

Zvolené téma diplomové práce je autorkou považováno za aktuální, jelikož dobrovolnická činnost je velmi přínosná pro společnost, pro dobré mezilidské a mezigenerační vztahy

apod. Dobrovolníci smysluplně využívají volného času, učí se být solidární, prosociálně myslet a může být vnímáno i jako prevence sociálně-patologických jevů ve společnosti. Obzvláště v domovech pro seniory, kde jsou klienty senioři, kteří jsou součástí společnosti a neměli by být opomíjeni. Senioři jsou více zranitelnější jednak kvůli zhoršujícímu se zdraví nebo z důvodu různých rodinných situací (ztráta manžela/manželky, rodinní příslušníci nejsou schopni, ochotni nebo nechtějí pomoci apod.). Dobrovolníci sice nejsou finančně odměňováni, ale odměnou je jim například navázání pohodového vztahu se seniorem, dobrý pocit z toho, že je tato dobrovolnická činnost užitečná a smysluplná, možnost „vytáhnout“ seniora ze stereotypu každodennosti a vzájemně si užívat radost ze společně stráveného času.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- [1] ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ, 2012. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3901-4.
- [2] DLOUHÁ, Regína, Zuzana JEŽKOVÁ a Milan CAHA, 2001. *Dobrovolnictví a dárcovství*. Praha: Informační centrum neziskových organizací.
- [3] DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar, 2012. *Kvalita života seniorů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4138-3.
- [4] FRIČ, Pavol, 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Praha: Agnes. ISBN 80-902633-7-2.
- [5] FRIČ, Pavol, 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes. ISBN 978-80-903696-8-9.
- [6] GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.
- [7] GOLDMANN, Radoslav, 2006. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1454-6.
- [8] HAŠKOVCOVÁ, Helena, 2002. *Manuálek sociální gerontologie*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů. ISBN 80-7013-363-5.
- [9] HAŠKOVCOVÁ, Helena, 2010. *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team. ISBN 978-80-87109-19-9.
- [10] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [11] CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ, 2014. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-420-0.

- [12] KOPŘIVA, Karel, 2006. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál. ISBN 8073671816.
- [13] MATOUŠEK, Oldřich, 2008. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.
- [14] MÜLLEROVÁ, Magdalena, 2011. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture. ISBN 978-80-7008-268-3.
- [15] NOVOTNÝ, Jiří a Martin LUKEŠ, 2008. *Faktory úspěchu nestátních neziskových organizací*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1473-4.
- [16] PETROVÁ KAFKOVÁ, Marcela, 2013. *Šedivějící hodnoty?: aktivita jako dominantní způsob stárnutí*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. ISBN 978-80-210-6310-5.
- [17] POKORNÁ, Andrea, 2010. *Komunikace se seniory*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3271-8.
- [18] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2001. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-579-2.
- [19] TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ, 2006. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-178-6.
- [20] VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0841-3.
- [21] VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [22] VENGLÁŘOVÁ, Martina, 2007. *Problematické situace v péči o seniory: příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2170-5.

Internetové zdroje

- [23] ARONOVÁ, Klára. *Dobrovolnictví v Domovech pro seniory*. In: Docplayer [online]. © 2008 [cit. 2016-11-04].
Dostupné z: <http://docplayer.cz/786941-Dobrovolnictvi-v-domovech-pro-seniory.html>
- [24] BROŽ, Michal a Jiří TOŠNER. *Volunteering infrastructure in Europe*. In: Hest [online]. © 2012 [cit. 2016-10-23].
Dostupné z: <http://www.hest.cz/cdn/public/001142.pdf>
- [25] BŘÍZOVÁ, Bohdana. *Dobrovolnictví*. In: Zsf [online]. © 2016 [cit. 2016-10-23]. Dostupné z:
http://www.zsf.jcu.cz/cs/katedra/katedra-pravnich-oboru-rizeni-a-ekonomiky/import/czv/studijni_materialy-dokumenty/dobrovolnictvi
- [26] CINTULOVÁ, Lucia. *Dobrovolnictví jako nástroj na komunitný rozvoj a sebarozvoj*. In: Unesco-kromeriz [online]. © 2010 [cit. 2016-11-07]. Dostupné z:
<http://www.unesco-kromeriz.cz/documents/publikace/25/dobrovolnictvi-v-ceske-spolecnosti-soucasnost-a-perspektivy-24-a-25-kvetna-2010.pdf>
- [27] DOBROVOLNIK. *Začátky dobrovolnictví v ČR*. www.dobrovolnik.cz [online]. © 2016 [cit. 2016-10-24].
Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/zacatky-dobrovolnictvi-v-cr>
- [28] DOCPLAYER. *Dobrovolnictví a mezigenerační solidarita*. www.docplayer.cz [online]. © 2011 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/4096209-Dobrovolnictvi-a-mezigeneracni-solidarita.html>
- [29] DSNAPAJEDLA. *Dobrovolnictví*. www.dsnapajedla.cz [online]. © 2013 [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://www.dsnapajedla.cz/text/dobrovolnictvi.aspx>
- [30] FREELANCERSUNION. *Is volunteering good for your health?* www.freelancersunion.org [online]. © 2014 [cit. 2017-03-14]. Dostupné z:

- <http://blog.freelancersunion.org/2014/06/04/volunteering-good-your-health-new-study-says/>
- [31] HEST. *Legislativa dobrovolnictví*. www.hest.cz [online]. © 2007 [cit. 2016-12-23].
Dostupné z: <http://www.hest.cz/cs-CZ/pro-organizace/legislativa-dobrovolnictvi>
- [32] HEST. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví*. www.hest.cz [online]. © 2012a [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <http://www.hest.cz/cdn/public/001140.pdf>
- [33] HEST. *Rukověť dobrovolníka pečujícího o seniora*. www.hest.cz [online]. © 2012b [cit. 2016-11-06]. Dostupné z:
<http://www.hest.cz/cdn/public/rukovet-dobrovolnika-pro-seniory.pdf>
- [34] HEST. *Dokumentace dobrovolnických center a programů*. www.hest.cz [online]. © 2014 [cit. 2016-10-29]. Dostupné z: <http://www.hest.cz/cdn/public/002349.doc>
- [35] HEST. *Legislativa dobrovolnictví*. www.hest.cz [online]. © 2016 [cit. 2016-10-28].
Dostupné z: <http://www.hest.cz/cs-CZ/pro-organizace/legislativa-dobrovolnictvi>
- [36] HLADKÁ, Marie. *Dobrovolná práce jako latentní ekonomický zdroj neziskových organizací*. In: Muni [online]. © 2016 [cit. 2016-12-25]. Dostupné z:
http://cvns.econ.muni.cz/prenos_souboru/is/soubory/web/196-konference-prispevek.pdf
- [37] HOZOVÁ, Leona. *Senioři jako dobrovolníci – dobrovolníci seniorům*. In: Docplayer [online]. © 2009 [cit. 2016-11-04]. Dostupné z:
<http://docplayer.cz/654860-Seniori-jako-dobrovolnici-dobrovolnici-seniorum.html>
- [38] IAVE. *The Universal Declaration on Volunteering*. www.iave.org [online]. © 2016 [cit. 2016-10-01]. Dostupné z:
<http://www.iave.org/advocacy/the-universal-declaration-on-volunteering/>
- [39] ICOS. *Průvodce dobrovolnictvím*. www.icos.krumlov.cz [online]. © 2011 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: http://www.icos.krumlov.cz/rs52_doc.php?did=138
- [40] KPG.ZCU. *Dobrovolnictví jako motivace k celoživotnímu učení*. www.kpg.zcu.cz

- [online]. © 2016 [cit. 2016-10-29]. Dostupné z:
<http://www.kpg.zcu.cz/capv/HTML/157/157.pdf>
- [41] MPSV. *Zásady OSN pro seniory*. www.mpsv.cz [online]. © 2005 [cit. 2016-10-31].
Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1111>
- [42] MPSV. *Dobrovolnictví v sociálních službách*. www.mpsv.cz [online]. © 2012 [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14242/Zprava_2012.pdf
- [43] MPSV. *Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017*. www.mpsv.cz [online]. © 2013 [cit. 2016-10-31]. Dostupné z:
http://www.mpsv.cz/files/clanky/14540/III_vlada_Akcni_plan_staruti_.pdf
- [44] MPSV. *Dobrovolnictví*. www.mpsv.cz [online]. © 2015 [cit. 2016-10-26].
Dostupné z:
http://www.mpsv.cz/files/clanky/23617/2_Dobrovolnictvi_50_plus.pdf
- [45] MŠMT. *Dobrovolníci mění svět*. www.msmt.cz [online]. © 2011 [cit. 2016-10-29].
Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/dobrovolnici-meni-svet>
- [46] NAERASMUSPLUS. *Dobrovolnictví*. www.naerasmusplus.cz [online]. © 2016
[cit. 2016-10-29]. Dostupné z:
http://www.naerasmusplus.cz/file/1969/EURODESK_Dobrovolnictvi_nahled.pdf
- [47] NYTROVÁ, Lucie. *Dobrovolnictví a Zákon o sociálních službách*. In: Unesco-kromeriz [online]. © 2008 [cit. 2016-11-07]. Dostupné z:
<http://unesco-kromeriz.cz/documents/publikace/25/10-let-rozvoje-dobrovolnictvi-rehabilitace-obcanskyh-ctnosti-5-a-6-kvetna-2008.pdf>
- [48] OSU. *Aktivizace ve stáří*. www.osu.cz [online]. © 2016 [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: http://www.osu.cz/zsf/sbornik/prisp_11.pdf
- [49] PILÁT, Miroslav. *Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe*. In: Docplayer [online]. © 2015 [cit. 2017-01-04]. Dostupné z:
<http://docplayer.cz/9838196-Vybrane-kapitoly-z-dobrovolnictvi-a-dobrovolnicke->

praxe.html

[50] PROCULTURE. *Evropský rok dobrovolnictví*. www.proculture.cz [online].

© 2011 [cit. 201-03-15]. Dostupné z:

<http://www.proculture.cz/root/2011-evropsky-rok-dobrovolnictvi-2587.html>

[51] PSP. *Zákon o sociálních službách*. www.psp.cz [online]. © 2006 [cit. 2016-11-02].

Dostupné z : <http://psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=108&r=2006>

[52] RVP. *Evropský rok dobrovolnictví*. www.rvp.cz [online]. © 2016 [cit. 2016-10-

24]. Dostupné z: [http://clanky.rvp.cz/clanek/c/no/15857/EVROPSKY-ROK-](http://clanky.rvp.cz/clanek/c/no/15857/EVROPSKY-ROK-DOBROVOLNICTVI-2011.html/)

[DOBROVOLNICTVI-2011.html/](http://clanky.rvp.cz/clanek/c/no/15857/EVROPSKY-ROK-DOBROVOLNICTVI-2011.html/)

[53] SEGAL, Jeanne a Lawrence ROBINSON. *Volunteering and its surprising benefits*.

In: Helpguide [online]. © 2016 [cit. 2016-11-05]. Dostupné z:

<http://www.helpguide.org/articles/work-career/volunteering-and-its-surprising-benefits.htm>

[54] SCHOVANCOVÁ, Regina a Lucie FOLTOVÁ. *Fenomén dobrovolnictví*

v brněnských rodinách. In: Osu [online]. © 2011 [cit. 201-03-14]. Dostupné z:

http://psychkont.osu.cz/fulltext/2011/Schovancova,Foltova_2011_2.pdf

[55] ŠORMOVÁ, Lucie a Alžběta KLÉGROVÁ. *Dobrovolnictví*. In: Viod [online].

© 2006 [cit. 2016-10-01]. Dostupné

z: <http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/dobrovolnictvi.pdf>

[56] TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Metodika dobrovolnictví nezaměstnaných*. In:

Docplayer [online]. © 2005 [cit. 2016-10-27]. Dostupné z:

<http://docplayer.cz/1197694-Metodika-dobrovolnictvi-nezamestnanych.html>

[57] USTI.YMCA. *Dobrovolnictví*. www.usti.ymca.cz [online]. © 2007 [cit. 2016-12-

29]. Dostupné z: <http://usti.ymca.cz/onas/dobrovolnictvi/>

[58] WHITEHOUSE. *John F. Kennedy*. www.whitehouse.gov [online]. © 2006 [cit.

2016-10-26]. Dostupné z: <http://www.whitehouse.gov/1600/presidents/johnfkennedy>

Ostatní zdroje

[59] BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžběta, 2011. Dobrovolnictvo na Slovensku.

Sociální práce č. 4, s. 49-61. ISSN 1213-6204.

[60] ČESKO. Zákon č. 198 ze dne 24. dubna 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). In: *Sbírka zákonů České republiky*.

2002, částka 82, s. 4835-4839. Dostupný z:

<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/viewfile.aspx?type=c& id=3901>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Respondenti dle pohlaví	46
Graf č. 2: Respondenti dle věkového rozmezí	46
Graf č. 3: Výkon dobrovolnické činnosti	49
Graf č. 4: Preference dobrovolnické činnosti	50
Graf č. 5: Zkušenosti v oblasti dobrovolnictví	50
Graf č. 6: Dobrovolníci v rodině (přátelé)	51
Graf č. 7: Vzdělání u dobrovolníků	52
Graf č. 8: Rodinný stav	52
Graf č. 9: Víra v Boha	53
Graf č. 10: Hodnocení domova pro seniory dobrovolníky	54
Graf č. 11: Doporučení dobrovolnické činnosti	55
Graf č. 12: Názory o důležitosti dobrovolnictví	56
Graf č. 13: Nejčastější činnosti se seniory	57
Graf č. 14: Nejčastější motivace k dobrovolnické činnosti	58
Graf č. 15: Motivace dle věkové kategorie	59
Graf č. 16: Preference zapojení do dobrovolnické činnosti	61
Graf č. 17: Věk a dobrovolnická činnost	62
Graf č. 18: Vztah mezi vzděláním a dobrovolnickou činností	63
Graf č. 19: Subjektivní vnímání zdraví dobrovolníků	65
Graf č. 20: Dobrovolnická činnost a víra v Boha	66
Graf č. 21: Zdroje informací o dobrovolnické činnosti	69
Graf č. 22: Zdroje informací o vysílající organizaci	72

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Motivace dobrovolníků	60
Tabulka č. 2: Vzdělání a zapojení do dobrovolnické činnosti	64
Tabulka č. 3: Víra v Boha a dobrovolnická činnost	67
Tabulka č. 4: Zdroje informací o dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory	70

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Dotazník

Příloha 2 – Souhrn dat získaných z dotazníků

PŘÍLOHA 1: DOTAZNÍK

Dotazník

Vážená paní, vážený pane!

Jsem studentkou 2. ročníku nMgr. studia Sociální pedagogiky na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a dovoluji si Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, kterým chci zjistit a analyzovat specifika dobrovolníků, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost v domovech pro seniory. Dotazník má celkem 18 položek, na které prosím odpovídejte upřímně. Údaje, které poskytnete, budou použity v mé diplomové práci. Dotazník je anonymní a získaná data nebudou dále zneužita.

S pozdravem

Sovadinová Kateřina, k.sovadinova@centrum.cz

U každé položky je možno vybrat jen jednu odpověď.

Dobrovolnictví – činnost, kterou vykonává dobrovolník, který nabízí svůj volný čas, dovednosti, energii nebo schopnosti a to bez nároku na jakoukoli odměnu a přináší prospěch druhým lidem. Je to činnost spontánní, nezištná, nekariévní, která přináší pomoc právě tomu, kdo ji potřebuje.

1) Dobrovolnickou činnost vykonávám:

- a) vyslán/a vysílající organizací – mám smlouvu s organizací (např. Adra, Charita, Člověk v tísni apod.)
- b) z vlastní iniciativy
- c) jiné...

2) Pokud máte smlouvu s vysílající organizací, jak jste se o této organizaci dozvěděl/a? (Tuto otázku vyplňte pouze v případě, že máte smlouvu s vysílající organizací)

- a) tisk
- b) škola
- c) zaměstnání
- d) leták
- e) internet
- f) rozhlas

- g) od rodiny, přátel
- h) Úřad práce
- ch) ostatní

3) Jak jste se dozvěděl/a o možnosti dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory, kde momentálně působíte jako dobrovolník, dobrovolnice?

- a) informace od vysílající organizaci, se kterou mám smlouvu
- b) vlastní iniciativa (upřednostňuji dobrovolnickou činnost u seniorů apod.)
- c) internet
- d) letáky
- e) osobní kontakty (informace od příbuzných nebo známých)
- f) rozhlas, tisk
- g) náborová akce ve škole
- h) ve svém zaměstnání
- i) jiné...

4) Preferujete dobrovolnickou činnost u seniorů oproti např. zdravotně postiženým osobám, nemocným či sociálně znevýhodněným dětem apod.?

- a) ano
- b) ne

5) Jak hodnotíte domov pro seniory, kde jste v současnosti dobrovolníkem, dobrovolnicí?

- zázemí domova pro seniory: vyhovující – nevyhovující - nemohu posoudit
- přístup personálu: vyhovující - nevyhovující - nemohu posoudit
- strava: vyhovující – nevyhovující – nemohu posoudit
- ošetrovatelské a pečovatelské služby: vyhovující – nevyhovující – nemohu posoudit
- aktivity pro seniory (naplnění jejich volného času): vyhovující – nevyhovující - nemohu posoudit
- pokoje seniorů: vyhovující – nevyhovující – nemohu posoudit
- bezprostřední okolí domova pro seniory: vyhovující – nevyhovující – nemohu posoudit

6) Zapojení do dobrovolnické činnosti:

- a) jednorázově (jednou či několikrát do roka)
- b) krátkodobě (po dobu maximálně 3 měsíců)
- c) dlouhodobě (déle než 3 měsíce)

7) Máte nějaké zkušenosti v oblasti dobrovolnictví, vykonával/a jste dobrovolnickou činnost již dříve?

- a) ano
- b) ne

8) Je nebo byl někdo z Vaší rodiny nebo přátel dobrovolníkem?

- a) ano
- b) ne
- c) nejsem si jistá/ý

9) Doporučil/a byste svým rodinným příslušníkům, přátelům a známým dobrovolnickou činnost?

- a) ano
- b) ne

10) V domově pro seniory se nejčastěji věnuji činnostem:

- a) podpora jemné motoriky – výtvarná činnost, masáže rukou, canisterapie, pečení a vaření,
výroba dekorací a ruční práce
- b) podpora kognitivních funkcí – trénování paměti, čtení, hudba, zpívání, společenské hry, kvízy, besedy, přednášky, luštění křížovek, práce s počítačem
- c) podpora mobility – doprovod na vycházku, jóga, cvičení, výlety, doprovázení na mši, pomoc s nákupy
- d) podpora psychiky a udržování sociálního kontaktu – koncerty a návštěvy kulturních akcí, povídání, naslouchání, pomoc při sebeobsluze klientů

11) Mojí největší motivací k dobrovolnictví je:

- a) využití svého volného času
- b) dobrý pocit
- c) nové zážitky
- d) posílení sebevědomí
- e) využít své schopnosti s péčí o seniora
- f) jsem rád/a ve společnosti
- g) potřebuji praxi
- h) doporučení od druhých lidí
- ch) pohodový vztah a komunikace se seniorem
- i) dozvím se nové informace
- k) pocit splnění potřeby pomáhat
- l) smysluplnost
- m) být užitečný/á
- n) společenská prestiž (uznání)
- o) nové zkušenosti
- p) jiné....

12) Myslíte si, že vykonávaná dobrovolnická činnost má vliv na subjektivní vnímání Vašeho fyzického či duševního zdraví?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím (neumím se vyjádřit)

13) Je podle Vašeho názoru dobrovolnictví důležité pro společnost?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) rozhodně ne

14) Pohlaví:

- a) žena
- b) muž

15) Vaše věková kategorie:

- a) 15-19 let
- b) 20-40 let
- c) 41-50 let
- d) 51-60 let
- e) 61-75 let

16) Dosažené vzdělání:

- a) základní škola
- b) střední odborné učiliště (ukončeno výučním listem)
- c) střední škola (ukončeno maturitou)
- d) vysoká škola

17) Rodinný stav:

- a) svobodná/ý
- b) vdaná/ženatý
- c) rozvedená/ý
- d) vdova/vdovec

18) Jste:

- a) věřící
- b) bez vyznání

Děkuji za Váš čas, který jste věnoval/a k vyplnění dotazníku.

PŘÍLOHA 2: SOUHRN DAT ZÍSKANÝCH Z DOTAZNÍKŮ

č. resp	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
1	a	e	c	b		a	a	b	a	a	e	b	a	a	a	c	a	b	b
2	b	*	d	b		c	a	a	a	c	n	c	a	a	d	a	b	a	a
3	a	e	c	b		c	a	b	a	a	l	a	a	a	b	d	a	a	a
4	a	g	c	a		c	b	b	a	a	l	a	a	a	d	c	a	a	a
5	a	a	c	b		c	b	b	a	b	a	b	a	a	d	a	b	a	a
6	a	a	e	b		b	a	b	a	c	o	b	a	a	a	a	a	a	a
7	a	e	c	b		c	b	b	b	b	e	a	a	a	b	c	b	b	b
8	a	a	c	a		c	b	c	a	c	f	a	a	a	d	c	b	a	a
9	a	e	c	b		c	b	c	a	b	e	a	a	a	b	c	a	a	a
10	a	e	c	b		b	b	c	a	a	e	a	a	a	b	c	b	b	b
11	a	e	c	b		c	a	a	a	c	e	a	a	a	b	d	a	a	a
12	a	g	c	b		c	a	b	a	c	a	b	a	a	d	d	d	a	a
13	b	*	b	a		c	a	c	a	c	a	a	b	a	b	a	b	a	a
14	a	a	c	b		a	a	b	a	c	g	a	a	a	a	c	a	b	b
15	a	g	c	a		c	b	c	a	b	n	b	a	a	d	c	b	a	a
16	a	e	c	b		b	b	c	a	b	e	a	a	a	b	d	a	a	a
17	a	e	c	b		b	a	c	a	c	e	b	a	a	b	b	a	a	a
18	a	g	c	b		a	a	b	a	c	l	a	a	a	d	d	b	a	a
19	a	e	c	b		c	a	b	a	c	l	a	a	a	b	c	b	a	a
20	a	e	c	b		c	a	b	a	b	f	c	a	a	d	d	b	a	a
21	a	e	c	b		b	a	b	a	b	o	b	a	a	a	c	a	a	a
22	a	b	c	b		a	a	b	a	c	l	a	c	a	c	c	a	b	b
23	a	b	c	b		a	a	b	a	c	g	a	a	a	c	c	a	b	b
24	a	e	c	b		b	a	b	a	b	l	a	b	a	a	a	a	a	a
25	b	*	b	a		c	a	b	a	b	l	b	a	a	d	a	b	a	a
26	a	a	c	b		c	b	b	a	d	m	a	a	a	b	d	b	a	a
27	a	a	c	a		c	a	a	a	c	m	c	a	a	d	d	b	b	b
28	a	g	c	b		c	a	b	a	d	l	c	a	a	d	d	d	b	b
29	a	e	c	b		c	b	a	a	b	e	a	a	a	b	c	b	a	a
30	b	*	d	b		b	a	b	a	c	l	b	a	a	d	c	b	a	a
31	a	e	c	b		b	a	b	a	a	l	c	a	a	c	b	b	a	a
32	a	e	c	b		b	a	b	a	a	l	c	a	b	c	c	b	a	a

a a a b a b a a b b a a c a a b a a b a a b a a
b b b c a b b b b b a c b b b a b c a b b b a a b b
c d c c c b a b c d b c c c d d c c a c d b c c a d b a a
c b b c b d b c d b b c b d b a b c b b d b c b b e b c b b a e b
a b b b a a a a a
a a b a a a a a a a a a a a b a a a a a a a a a a a a a
b c a a c a a c c a a a a a c c a a a a a a a a a a a a a a c
l o o l e c c c l l d a o l a c e a l l l l l o d a a l o c e a d
b d c a b b c b d b c b a a d b d c b b d c c d a a b b d c b b d c
a b a a a a a a a a
b c a b b b b b a b b a a b b b b b b b c b c b a b b a b a b a b
b a a b a a a a b a b b a a b a a a a b a a b a a a a a a a
c c c b b c c b c c b c c a b b c b a c c b b a c c b b a c c b c c c c
b b b b b b b c a b b b e e e e e e c c e d e b c c a b a a a b a
c c e c c b c c c c e e e e e e c c e d e b c c a b a a e c c e e a e g e
a a a e e * * e g e a e e g e e a * a * d e e e a a e e e a e g e
a a a a a b b a a a a a a a a b a a a a a a a a a a a a a b

66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98

165 b e a c e a e a
166 b e a c c a e a
167 b b a c c b a e
168 b b a c c c a d
169 b b a c c c e a
170 b b a c c c a e
171 b b a c c c a e
172 b b a c c c a e
173 b b a c c c a e
174 b b a c c c a e
175 b b a c c c a e
176 b b a c c c a e
177 b b a c c c a e
178 b b a c c c a e
179 b b a c c c a e
180 b b a c c c a e
181 b b a c c c a e
182 b b a c c c a e
183 b b a c c c a e
184 b b a c c c a e
185 b b a c c c a e
186 b b a c c c a e
187 b b a c c c a e
188 b b a c c c a e
189 b b a c c c a e
190 b b a c c c a e
191 b b a c c c a e
192 b b a c c c a e
193 b b a c c c a e
194 b b a c c c a e
195 b b a c c c a e
196 b b a c c c a e
197 b b a c c c a e

198 a a c b e c b b
199 a a c b e c b b
200 a a d a a c d a
201 b * b b c a a c
202 a e a b e a b a
203 a g c a c b a

